

**The Project Gutenberg eBook of Tuonelan joutsen; Sota valosta; Johan Wilhelm, by
Eino Leino**

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Tuonelan joutsen; Sota valosta; Johan Wilhelm

Author: Eino Leino

Release date: July 3, 2006 [EBook #18744]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TUONELAN JOUTSEN; SOTA VALOSTA; JOHAN
WILHELM ***

Produced by Tapio Riikonen

TUONELAN JOUTSEN; SOTA VALOSTA, JOHAN WILHELM

Kirj.

Eino Leino

Ilmestynyt vuosina 1898 ja 1900.

TUONELAN JOUTSEN

Näytelmäruno

(1898)

HENKILÖT:

LEMMINKÄINEN. TUONEN TYTTÖ. POHJAN PAIMEN. POHJAN NEITI. ÄITI.

Tuonen virran elämänpuolinen ranta, jonka varjossa valkeita ulpukoita uinuu. Aalloilla leijaillee suuria kultaisia sudenkorenoita, niitä lepäilee myös rantapuiden lehvillä. Kuu paistaa vinoon yli virran.

Tuonpuoliselta rannalta häämöittää suuria puita, ylempää törmältä Tuonen tupien kattoja. Rannalla laituri ja laiturilla *Tuonen tyttö* huntuja huuhtelemassa.

SUDENKORENTOJEN LAULU (hiljaa hymisten):

Miekkonen, ken saa uinahtaa. Onnellinen, ken rauhan saa. Keveä on keijua Tuonelan mailla, leuto on leijua vaivoja vailla. Tuoni on taistojen, toivojen pää, Tuoni on vaistojen, viettien jää. Kultasiipiset karkelemaan. Multasiipiset multahan maan.

LEMMINKÄINEN (tulee jousi olalla, täyteen sotapukuun puettuna, puiden ja pensasten reunustamaa rantapolkua. Laulaa):

Tummana vierivi Tuonen virta
ympäri elämän saarta.
Mustina kiertävät murheen pilvet
ihmisen ilojen kaarta.
Huoletar kehräsi kehtoni hunnut,
Tuonetar päämäsi päiväni tunnut
tuskavöin.
Ilojeni päiviä itkin ma öin.

Suvi se lentävi, talvi se käy rantoja Ruijan jäisen. Lyhyt on päivä ja pitkä on yö mieroa mitteleväisen. Yöstä ne nousevat norosumut tummat, yöstä ne kosket kohisevat, kummat, kutsuen soi. Niitä mä kuuntelin, tänne ne toi.

Meret kun mahtavat liikahda, vitkaan ne vaimentuvat. Surut kun suuret ne nousta saa, myöhään ne unhottuvat. Miksi minun sydäntäni kalvaa ja kaivaa? Turhaan ma heijailen henkeni vaivaa kentillä maan. Tuskat ne Tuonella viihtyvät vaan.

PAIMEN (astuu esille pensaikosta)
Seis!

LEMMINKÄINEN:
Ken olet pahainen?

PAIMEN:
Paimen.

LEMMINKÄINEN:
Tuonen karjan?

PAIMEN:
En, elämän.

SUDENKORENTOJEN LAULU (hymisten):

Miekkonen, ken saa uinahtaa. Onnellinen, ken rauhan saa. Pimeä on parhain voima ja kunto, sokea on varhain paatunut tuntu, maailman voitit, itsesi voita, voimalla koitit, lemmellä koita! Kultasiipiset karkelemaan. Multasiipiset multahan maan.

LEMMINKÄINEN:
Mitä tahdot?

PAIMEN:
Taisteloa.

LEMMINKÄINEN: En sun kanssasi katala lähde miekan mittelöhön.

PAIMEN: Muut tapoit, tapa minutkin, muut voitit, minutkin voita!

LEMMINKÄINEN:

Ketkä kaasit, ketkä voitit?

PAIMEN: Kaasit kaiken Pohjan kansan, lauloit laulajat parahat, miehet kaikki miekkoinensa, urohot asehinensa Pohjan neittä pyydessäsi — yhen heitit laulamatta.

LEMMINKÄINEN:
Ulappalan umpisilmän?

PAIMEN (astahtaen askelen eteenpäin):
Ja miks et minua laula?

LEMMINKÄINEN (hätkähtäen):
Pohjolan sokea paimen!
Mistä tiesit tänne tulla?

PAIMEN: Min' olen seurannut sinua siitä asti aina, aina! Tuulen ma tohussa kuljen, vierin virran välkkehessä, juoksen pilvissä Jumalan, Ukkosen jyrystä ulvon, maat kävelen mauriaisna, ve'et saukkona samoan. sisiliskona sihisen, koston käärmeeenä kähisen — miks et laulanut minua Pohjan neittä pyydessäsi?

LEMMINKÄINEN:
Impi on sankarin ihanne,
ei ukon unien saasta.
Pois edestä!

PAIMEN:
Tahdotko tapella?

LEMMINKÄINEN:
Enkä.

PAIMEN (miekkansa tempaisten): Niinpä kuole kunniatta, kuin elitkin, kurja koira!

LEMMINKÄINEN (lyö miekan hänen kädestään):
Kalpa on urosten kaune,
ei sokean sormikoukku.
Pois edestä!

PAIMEN (rintansa auki repäisten, polvillaan):
Pistä!

LEMMINKÄINEN:
En ikinä.

PAIMEN:
Pistä!

LEMMINKÄINEN:
Sin' olet katsoa katala,
kurja koskemaisittani.
Pois edestä!
(Sysää hänet syrjään.)

PAIMEN (nyrkkiään puiden): Kavahda korea Kauko, ylpeä, ylihaluinen! Tulet Tuonelan joelle, Tuonen joutsenten joruhun, käärmehet takanas käypi, sammakot salassa uivat, kyyt kytevät rinnassasi. Sydän pyysi pyhitystä, katumusta kaikerteli, sankari sotia kulki, Lemminkäinen leikkilöitä — kavahda korea Kauko, syömes syyllinen tereä! (Katoaa pensaikkoon.)

LEMMINKÄINEN:
Mies katuvi miekallansa.
(Käy eteenpäin laulaen:)

Viisahat asuvat vuorilla, laulajat laaksojen päällä. Turhaan Tuonikin ansoillaan pyytävi pyhiä täällä. Pelkää en Tuonelan tutkelmoita, lapsesta miettinyt, miehestä noita laulanut oon. Sankarit tahtovat taistelohon.

Tuonelta tietoa etsi en, tietoa mulla on kyllä. Selvää vettä mä seilailen aurinko alla ja yllä. Tuonen ma taistoon vaadin ja voitaa, kuoleman kantelet kaikki ma soitan sielussain. Laajat on kantelet laulajain.

TUONEN TYTTÖ (varjostaen kädellä silmiään):

Ken laulaen Tuonelan joelle käy?

LEMMINKÄINEN:

Ma äänen kuulen, ei ihmistä näy?
(Äänettömyys.)

SUDENKORENTOJEN LAULU (hymisten):

Miekkonen, ken saa uinahtaa. Onnellinen, ken rauhan saa. Hiljaa ne huhuu Tuonelan lammet, kaukaa ne puhuu kuoleman tammet, rauhaa ne tarjoo lammet ja muut, unta ne varjoo unholan puut. Kultasiipiset karkelemaan. Multasiipiset multahan maan.

TUONEN TYTTÖ: Liet vainaja, laskeu valkamaan, niin purrella sieltä sun noudan, kun joudan.

LEMMINKÄINEN:

Jos yli virran ma tahdon vaan,
itsekin sinne mä soudan.
Vaan toki vielä en tullutkaan
Tuonelan retkeä alkamaan.

TUONEN TYTTÖ:

Kuka lienet sitten sä kuolevainen?
On Tuonelan tuttuja vainajat vainen.

LEMMINKÄINEN: Kuka oon ma? Sehän pulma juuri. Jos sen tietäisin, en oisi täällä. Saatan olla vuoren jätti suuri, käydä kääpiöiden päällä, saatan olla mato maan, joka tomuun tallataan, lienen tyyni, lienen myrsky, metsälampi, merten hyrsky — tiedä viel' en itsekään mieltä miehen tään.

TUONEN TYTTÖ:

Mies on niinkuin miehen tahto.
Meri niinkuin aallon Ahto.
Mitä tahdot, matkamies?

LEMMINKÄINEN (yhä enemmän ympäristönsä unhottaen):

Aallon tahto, aallon vahto, leikki mieli Lemminkäisen. Jos ma oisin kuningas, jos ma voisin, niin ma loisin kokkotulet kautta maan, soitot soimaan, viulut voimaan, kansan kisat kaikumaan. Hymy maassa hyve ois, murheen teko teilattais, laulun valta, lemmen valta maani kummut kuuluttais — vaan ei mun ois onni siellä.

Mun onneni orhin seljässä on ja seisoa kansan päässä ja johtaa joukkoja taistelohon kuin tuulispää vie pilviä ukkossäässä. Ja taivahan liekinä tahtoisin minä kansojen keskeen lyödä ja huulin ahmivin, hulmuvin, pois maailman synnit syödä ja hiekat huuhtoa, paadet pestä ja lakaista laaksot ja vieret veen ja ilmat ihmisen jäleltä lestä ja virrat vihkiä uudelleen ja kirkastaa koko vanhan Maan taas taivahan tähtöseksi.

Näin kaikki jälleen kun ois tyyntä täällä ja kaikki hiljaista ja harmajaa, kun sumut hiljaa nousis notkosoista ja korven usmiin peittyis koko maa, niin itse istuisin ma vuoren päällä kuin murheen muistopatsas täällä ja yksin yössä itkisin kuumiin, kuohuvin kyynelin rinnastani surun synkän lajinensa, lapsineen: kaihon kuuron, läylin lynkän, vaivan valkohapsineen — itkisin ikäni kaiken, ajan kaiken kaikertaisin, veljieni, siskojeni, enin itseni edestä.

Tai en itkis ollenkaan, rakentaisin majan vaan niemen kaiskun kainaloon, huojuvahan hongistoon. Souteleisin, jouteleisin lainehia lahden vaan, salmen poikki verkot veisin, paulat kautta korpimaan; siellä kanssa äityeni, armahani, harmahani, eleleisin yksin vain, tuuditellen tuskiain; puhtehilla syksyillan lohdun langat kehrättäis, kuuhut kultais pirtin sillan, sirkat yötä ylistäis, hiljaa honkain huminoiden, hiljaa lahden laulun soiden äidin armaan sylihin pääni raskaan painaisin; hiljaa kulkis kutrejani käden vienon viihdytys, sammuis poltto poskiltani, verten kiiman kiihdytys, vaipuis aallot valtimoiden, tyyntyis tyrskyt unelmoiden, himon kosket hiljeneisi, synnin häivät hälveneisi, sammal surun lammen sais, hanki syksyn hautoais. Kuulla ehkä voisin noin elon ensi äänet vienot, pyhät, puhtaat, hellät, hienot, niinkuin lasna, kulta-hasna, kun ma äidin rintaa join. (Hiljaisuus.)

SUDENKORENTOJEN LAULU (hymisten):

Miekkonen, ken saa uinahtaa. Onnellinen, ken rauhan saa. Raaka on varhain puuntava puola, tuska se parhain riemun on suola. Onneas kiitä ihminen ylvä, riemuja niitä, kyynelin kylvä. Kultasiipiset karkelemaan. Multasiipiset multahan maan.

TUONEN TYTTÖ: Sa haastelet outoja ongelmoita ja kummilta, tummilta sanasi soi. Ne turhia lie, toki

kuunnella noita työn utteran lomassa hetkisen voi.

LEMMINKÄINEN (kuin heräten) Mikä on työs, mitä huuhdotkaan niin muka uskolla, utteraan?

TUONEN TYTTÖ:

Mikä on työni, ma virka en.
Mut näin minä työssäni hyräilen:

Tuonen tytön laulu:

Tumma on Tuonelan tähdetön yö, tummempi Tuonella raatajan työ. Vähän täält' on mennyt ja tullut tänne monta, vielä ei tullut, ei mennyt viatonta.

Huuhtelen mekkoja murhaajain.
Herjojen helmat jo puhtaiksi sain.
Valkeat on virrat siellä elävitten mailla,
Tuonen vettä toki elon tahrat on vailla.

Mielelläni sentään ma työtäni teen. Katselen kauvas yli vierivän veen, katselen kauvas kohti elon kukkarantaa, kuplasat aatostani kulettaa ja kantaa.

Muistelen tummuutta Tuonelan yön.
Ajattelen raskautta raatajan työn.
Tuntoni on puhdas ja mieleni on tyyni,
parempi jos pestävinä oisi omat syyni!

Kurjia kuinka jos lie ihmiset, kerran ne on iloinneet ja nauttinehet. Helppoja heille lie Tuonen ikivaivat, hetken kun rikkoo ja riemuita saivat.

Tuolla taas on kulkija päässä elon tien.
Venhoni kyykokan hälle mä vien.
Vähän täält' on mennyt ja tullut tänne monta,
vielä ei tullut, ei mennyt viatonta.

LEMMINKÄINEN (ihastuneena): Laula vielä, laula vielä, hyrise hyväinen impi!

TUONEN UKON ÄÄNI (kaukaa kumisten):
Kangastaa kuni laulun kaari
ylitse Tuonelan virran ois!
(Äänettömyys.)

SUDENKORENTOJEN LAULU (hymisten):

Miekkonen, ken saa uinahtaa. Onnellinen, ken rauhan saa. Pitkät on Tuonelan tupien hirret, lyhyet on kuoleman kuutamovirret, laulu on iloja ihmisten, kuutamoo kiloja lainehien. Kultasiipiset karkelemaan. Multasiipiset multahan maan.

TUONEN TYTTÖ (kuiskaten): Jo varoittaapi Tuonen vaari, nyt työhön taas ja puheet pois. Ties mitä sulle kielinyt, mies outo, täältä oisinkaan!

LEMMINKÄINEN:
Tuota tietää mielinyt
sulta vielä oisin vaan:
Kussa se joluvi joutsen,
Tuonen virran valkokaula?

TUONEN TYTTÖ (säikähtäen):
Mitä kaikkea päähäsi pälkähtää!
Hoi, mies, mikä vyölläsi välkähtää?

LEMMINKÄINEN: Se vaan on vasama vaskipää, joll' ampuva joutsenen joelta oon, ja tää on kaareni vankka, tää, mi salaman lailla sen lennättää.

TUONEN TYTTÖ: Jo käynehet kymmenet hurjapäät on Tuonelan joutsenen ammuntaan, mut Tuoni ne vasamat kärjekkäät on kääntänyt itsehen ampujaan. Oi, palaja maallesi, matkamies, sun väärähän vienynt on ties!

LEMMINKÄINEN: Ei eksynyt etsivä henkeni lie, jos toi minut Tuonehen asti, ja väärähän miestä ei vienynt tie, kun itse hän tiensä rasti. Jo lapsena äiti mun loihtinut on vastahan vettä ja tulta ja nuolia vastahan karkaissut on maailma rinnan multa.

TUONEN TYTTÖ: Ja vaikka sun tahtosi tammaa ois ja rintasi ois kuni rauta, niin Tuoni se taittavi tammipuut ja haarniskat särkevi hauta. Oi, unhota uhmasi, joutsimies, oi, sammuta rintasi lies!

LEMMINKÄINEN: Kas, turha ohjata tuulta on ja vangita valtamerta, on pohjaton poltto mun rinnassain — se tahtovi leimuta kerta! Ma tahdon ampua joutsenein ja sen kuolemanlaulun kuulua, jos Tuonelan mahlan ma turmaksein näin joisinki joutsenen suulta. (Hiljaisuus.)

SUDENKORENTOJEN LAULU (hymisten):

Miekkonen, ken saa uinahtaa. Onnellinen, ken rauhan saa. Viisas se tuumaa, hullu se töytää, hourehet huumaa, etsivä löytää, tieto on muruja, viisas ne liittää, elämä on suruja, etsivä kiittää. Kultasiipiset karkelemaan. Multasiipiset multahan maan.

TUONEN TYTTÖ: Oi, ihmislapsset, mi teissä on tenho, kun tungette Tuonelan rantahan ain? Ei teit' ole varten kuoleman venho, ei teille valkammat vainajain. Teill' onhan välkkyvät virran veet ja kunnahat kauniit, kukkaiset, ja päivän paistamat paatereet ja sammalet sametinnukkaiset — te saattehan asua armahan maan. Miks Tuonelan rantahan riennätte vaan?

LEMMINKÄINEN: Me saimme armahan, avaran maan, mut Tuonelan aaltojen saartaman, ja taivahan laajan ja kuulakkaan, mut taivahan, rantojen kaartaman; meit' ympäri aitoja, aitoja luotiin, mut rintahan aidaton aatos suotiin. Oi, Tuonelan neiti, et arvata voi, mitä vaivoja tuntevi vangittu sielu, kun rinnassa kaihojen kaikkeus soi, mut pienenä ympäri piirtävi nielu, kun henki ääretön, pohjaton, näin äänien keskehen kytkettiin, kun aatos määrätön, ohjaton, näin lyötiin määrin kaulaimiin — ne kahlehet nyt minä katkoa tahdon ja katsoa alle aaltojen vahdon.

TUONEN TYTTÖ: Mut kahlehet henkesi kantamat on ainoa onnesi angervon ja aattehes aaltojen rantamat ne aaltojen uinua annetut on. Oi, lempeä lehtojen ranta on tuo, sa aaltosi uinua suo!

LEMMINKÄINEN: Moni vaipui lehtojen varjoihin ja raukeni rantamalle ja tyytyi mättähän marjoihin tai hiukeni hietojen alle, mut vielä ma vaipua tahdo en, ja vaikka mun aaltoni murtuu, ma jällehen hyrskynä hyökkäilen, kunis tuskasta henkeni turtuu. Elon rantojen takaa etsin mä merta, mi ääretön, rannaton, pohjaton on, siell' aika mun aaltoni uinua on — ja rantani kyllä ne raukee kerta! (Äänettömyys.)

SUDENKORENTOJEN LAULU (hymisten):

Miekkonen, ken saa uinahtaa. Onnellinen, ken rauhan saa. Herra on herralla. Tuonelan puuta lyödä ei kerralla, tarvis on muuta; kaadeta kirvein ei elon pahaa, vaivapa hirvein vasta sen sahaa. Kultasiipiset karkelemaan. Multasiipiset multahan maan.

TUONEN TYTTÖ:

Ne muurit murtaa kuolo vasta.

LEMMINKÄINEN:

En vielä huoli kuolemasta.
Ma täältä etsin elämää.

TUONEN TYTTÖ: Mut täähän Tuonen ranta on, tääll' asuu talvi vaan ja jää — sa käännä, niin käyt elohon.

LEMMINKÄINEN: Se elämä kuollut mulle on tai on kuin outoa unta. Ma unessa taivahan siintävän näin ja päiväyden taivahalla, ja tuomet tuoksuvat päiväyden päin ja impyet tuomien alla ja helmassa neitosen hemmekkään näin leikkivän sankarin lemmeikkään kuin auterepilvellä auringon koi — näin, näin minä kaunistu unta.

TUONEN TYTTÖ: Jos unes kaunis ollut on, miks heräsit siis elohon?

LEMMINKÄINEN (häntä kuulematta): Mut joutui hetki, kun yöt' oli päivä ja maa oli lunta ja syksyä puu, kun ilmassa oli kuin kuoleman häivä ja kalmalta maistui kaunehin suu.

TUONEN TYTTÖ: Mut uni jos kauniimp' on todellisuutta, miks ei siis alkaa unta uutta?

LEMMINKÄINEN (kuin edellä): Ja silloin me ihmiset itkien yössä luo ystävän juoksemme itkusuin, mut hän kuin ennen on päivän työssä ja meitä katsovi kummastuin (Äkkiä tuskaisesti Tuonen tyttöön kääntyen.) Oi, Tuonen neiti, niin paljon siellä on ihmislapsia itkumiellä, niin monta rintaa rauhatonna, niin monta silmää unetonna —

TUONEN TYTTÖ: Ken Tuonelan aaltojen ylitse sous, sen rinnassa vaimeni vaiva. Sa heittäös miekka ja hylkää jous, niin sullekin täällä on laiva.

LEMMINKÄINEN (taas itsekseen): Kun herää tuuli, se täyttää maan, ei tyydy se lahtehen, lampueen. Mut todellisuus on polku vaan, joka unesta johtavi totuuteen.

TUONEN TYTTÖ: On totta täällä, on totta tuolla, mut totuus ei ole elämän puolla.

LEMMINKÄINEN (yhä kasvavalla voimalla): En tahdo ma vaipua Tuonelaan, mut Tuonen ma tahdon voittaa, ma tahdon lääkitä tuskat maan ja mielihin lepoa soittaa. Ma tahdon rauhani taistella ja saarnata uskon uuden, ja kuuleva kumman on maailma ikijoutsenen salaisuuden.

TUONEN TYTTÖ:

Oi, hullu, sa surmasi helmaan käyt!

LEMMINKÄINEN:

Sa hullunko surmasta huolivan näyt?

(Hiljaisuus.)

SUDENKORENTOJEN LAULU (hymisten):

Miekkonen, ken saa uinahtaa. Onnellinen, ken rauhan saa. Kaunis on kuoleman kalpea kukka, tumma on Tuonelan impyten tukka, kukka se lapsia kutsuu ja varoo, impyten hapsia ihmiset haroo. Kultasiipiset kärkelemaan. Multasiipiset multahan maan.

TUONEN TYTTÖ: Ma ikäni itkuja kuullut oon ja parkua ponnetonta ja monta jo syöksyvän turmioon näin orpoa, onnetonta. Mut sinä niin oudosti eroat muista kuin tammi lautuva laakson puista, sun silmäsi säihky on kumma niin, sun äänesi kaiku on tumma niin — oi, en sinun hukkahen sortuvan sois!

LEMMINKÄINEN:

Tää Tuonelan neitikö olla vois?

TUONEN TYTTÖ: On niinkuin rintani hallat ja hyyt nyt koskena kohisten sois ja mieltäni milloin kalvais kyyt ja milloin sieluni simaa jois. On niinkuin onneton seisoin ma Turjan tunturin päällä tai Aluen aaltoja katsoisin ma Jumalan juhlasäällä, niin laajaks henkeni laukeaa ja maailmat allani aukeaa ja suurena taivas ja suurena maa ne päiväyten helmahan raukeaa — ja Tuonelan impyten päivä' olet sinä, mut maan sekä taivahan yöhyt minä.

LEMMINKÄINEN: Tulin Tuonelan joutsenen ammuntaan, en Tuonelan neitosen tumman, mut sanasi saattavat kaikumaan mun mielessä kantelon kumman.

TUONEN TYTTÖ: Kas, tuossa on virta ja tässä on venho ja purressa tuhtoa tummaa kaks. Oi, outo on ventojen vetten tenho — miks vaalenet valkeaks? Me Tuonelan aaltoja soudeltais näin kuutamon välkkeessä kahden ja kahden joikuen joudeltais me laskea kaartoja lahden, kuss' synkät on leppien siimesvyöt ja tummina tuoksuvi kuusten yöt ja kaihoten huujuvi kaisla —

LEMMINKÄINEN: Niin kutsuen, niin kuiskaten sen laulun tenho soi, se mairittaa, maanittaa, se vaatii, vaikeroi —

TUONEN TYTTÖ: Ja leppien alla sun kaulaisin käsivarsin siellä mä valkein ja lempeni leimuja laulaisin sun korvahas suitsuvin palkein ja allasi aaltois rintoa kaks — miks vaalenet valkeaks? Sun koskena kiehuun kiehtoisin minä helmani hehkuhun ja syömeni voimalla syöttäisin ja mahlani maidolla juottaisin minä Tuonelan sulhoks sun. Näin leppien alla me lemmittäis ja kaulaten lahtien kaartehet jäis.

LEMMINKÄINEN (ihastuneena): Ja virta se tuutien venhoa veis ja kuuhut kulkua johtais.

TUONEN TYTTÖ: Ja kylväis helmiä kutrilleis ja laineilla läikkyen hohtais.

LEMMINKÄINEN: Ja raidat tummien rantamain ne huojuis hiljaa surren.

TUONEN TYTTÖ: Ja unelmat ulpujen valkein ne aaltois alla purren.

LEMMINKÄINEN:

Ja päällä pään sudenkorennot sois.

TUONEN TYTTÖ:

Ja väylän viittana joutsen ois.

LEMMINKÄINEN:

Oi, joutsen! —

(Hiljaisuus.)

SUDENKORENTOJEN LAULU (hymisten):

Miekkonen, ken saa uinahtaa. Onnellinen, ken rauhan saa. Punainen Tuonelan impyen lempi, kauhupa kuoleman punaisempi, ihminen koittavi päivähän päin, koittavi, voittavi Tuonelan näin. Kultasiipiset karkelemaan. Multasiipiset multahan maan.

(Samassa välähtää väkevä valo ja takaisella taivaalla näkyy päivänkaari, kaarella *Pohjan neiti* ilman impien ympäröimänä kultalankoja värttinällä kehräten.)

ILMAN IMPIEN LAULU:

Korkealla taivahalla kultalangat kulkee. Miksi ihminen yksin yöhön surujansa sulkee?

Matalalle, maankin alle kultalangat hohtaa, hiljaa vienojen unien vyöhön Sydämiä johtaa.

Anna ihminen surusi hellä ilman impysille, ilman impien kehräellä kultakuoret sille.

Ilman impyet tuudittaisi tuskias ijästä ikään, nukkua tuntehet nuoret saisi eikä ne heräisikään.

LEMMINKÄINEN (polvillan):

Oi, ota suruni nuori,
tuudi sille kultakuori.

(Näky katoaa.)

TUONEN TYTTÖ: — Joutuos valkamaan, ma venhoni vesille lykkään.

LEMMINKÄINEN: Mun syömeni valolle sykkää! Ma tahdon ampua joutsenen ja kuulla kuolemanlaulun sen. (Unelmoiden:) Hän oli niin valkea vaipaltaan — nyt ylläni yö on musta.

TUONEN TYTTÖ: Oi' illanruskoa impes vaan tai taivahan kangastusta.

LEMMINKÄINEN: Niin tahdon ma pyrkiä taivohon päin ja luottaa illanruskoon ja kulkea kultasiltoja näin yön halki uutehen uskoon.

TUONEN TYTTÖ:

Sa syöksyt tuskahan, turmioon.

LEMMINKÄINEN:

Ma riennän riemuhun, hurmioon!

(Äänettömyys.)

SUDENKORENTOJEN LAULU (hymisten):

Miekkonen, ken saa uinahtaa. Onnellinen, ken rauhan saa. Päivä jo viittoo, aukee jo ansa, joutuos liittoon auringon kanssa, laulu on valta, kannel on miekka, turpeenkin alta helkkyvi hiekka. Kultasiipiset karkelemaan. Multasiipiset multahan maan.

TUONEN TYTTÖ:

Sun tahtos onneton täytyköön!

(Ojentaa kätensä kohti virtaa. Laineilta alkaa kuulua yhä kasvavaa laulua.)

LUMMEKUKKIEN LAULU:

Terve Tuonelan ruhtinatar, terve kuoleman kuningatar! Tummat on vyörtehet Tuonelan laineen, synkät on pyörtehet synnin ja aineen, ulpu se sousi aaltojen alta, yöstä se nousi aattehen valta.

Terve Tuonelan ruhtinatar, terve kuoleman kuningatar! Kukkaset hohtavat aalloilla päilyi, juuret ne johtavat pohjassa säilyi, aattehet suuret taivaita loivat, aattehen juuret yöstä ne joivat. Terve Tuonelan ruhtinatar, terve kuoleman kuningatar!

(*Tuonen joutsen* näkyy hämäränä, vitkaan liukuvan yli laineiden.)

LEMMINKÄINEN (kuiskaten):

Terve tumman Tuonen joutsen!

Laula nyt laulusi ihana!

(Tähtää: samassa viuhahtaa jänne pensaikosta ja Lemminkäinen horjahtaa käärmenuoli rinnassa paatta vasten. Näyttämö pimenee. Joutsen liukuu pois.)

Sattui kyinen, kylmä nuoli.
Jää hyvästi Tuonen joutsen!

TUONEN AALTOJEN LAULU (voimakkaasti):

Kunnia olkohon kuoleman, kunnia joutsenen voittoisan! Ihmisten rinnoissa pyytehet riehuu, ihmisten innoissa käärmehet kiehuu, Tuonelan laineet täyttävi maan, joutsenen maineet kaikuvi vaan. Kunnia olkohon kuoleman, kunnia joutsenen voittoisan!

TUONEN TYTTÖ (itkien):
Näinkö suistuit suuri sulho,
katosit Manalan kaunis,
Manan impyjen ihanne,
Tuonen tytön tuiretuisen?

TUONEN UKON ÄÄNI (kaukaa kumisten): Kangastaa kuni lemmen kaari ylitse Tuonelan virran ois!

(Tuonelan puolella kaikki tummaa.)

LEMMINKÄINEN (raukeasti): Vasten vettä, vasten tulta loihiti minut äitikulta, tunsin kaikki turman synnyt, toki en käärmehen kähyjä — jo tulen, emoni armas!

(Kuolee. Näyttämö pilkkoisen pimeä.)

SUDENKORENTOJEN LAULU (hymisten):

Miekkoinen, ken saa uinahtaa. Onnellinen, ken rauhan saa. Pyhä on sankarin haaveiden hauta, vaikka ei ankarin taistelo auta, sankari murtuvi miekkansa kanssa, pelkuri turtuvi tuskahansa. Kultasiipiset karkelemaan. Multasiipiset multahan maan.

PAIMEN (kohoaa pensaikosta): Oman oli kähysi käärme, oman syysi synkkä nuoli, minäpä vain elosi varjo, paimen töittesi pahojen. Tule nyt kurja tuomiolle!

(*Paimen* kohottaa säkenöivän säilän *Lemminkäisen* ruumiin yli.)

Niinkuin ruumihiis rupaisen paimen nyt paloiksi lyöpi, siten sielus synkät pillat sieluasi raadelkohot armotta, alati, aina tuolla Tuonelan tuvilla!

(Samassa alkaa polulta kuulua lempeää laulua ja vieno auringon säde valaisee elämänpuolisen rannan.)

ÄIDIN ÄÄNI (näyttämön ulkopuolelta):
Tännekö kulki mun kuopuksein?
Voi sua onnetonta!
Monta on kauhua Kalman tiellä
ja Tuonella turmaa monta.
Kunne on joutunut kuopuksein
tultua Tuonelalle?
Tuonneko kallion katkelmahan?
Tännekö kuusten alle?

(Laulun lähetessä painuu *Paimenen* miekka ja hän itse askel askeleelta häviää pensaikkoon.)

Maisema valkenee vähitellen niin, että vihdoin *Äidin* ilmestyessä näyttämölle vallitsee kirkkain päivänpaiste.)

ÄITI (tulee valkeassa viitassa, polvistuu poikansa ruumiin ääreen, irroittaa kypärän ja laulaa hiljaa lapsensa kutreja hivellen):

Tuuti lulla mun kuopustain, kuopusta kulta-hasta! Tuuti nuorena nukkumahan nurjasta maailmasta.

Maailma kiisti mun kuopuksein äityen parmahilta. Kiitos Ahti, kun palasit taas — myöhä jo onkin ilta.

Tuuti lulla mun tummaistani — kuuletko laulun soivan? Kuuset ne kotisi ikkunan alla huojuvat surujen hoivan.

Näätkö sä lapseni kuusten alta
tähteä tuikkivaista?
Luojan silmä se katsovi sieltä
Ahtia armahaista.

Maailma kiisti mun kuopuksein äityen parmahilta. Kiitos Ahti, kun palasit taas — myöhä jo onkin ilta.

(Äiti painaa päänsä äänettömään rukoukseen.)

SUDENKORENTOJEN LAULU (hiljaa hymisten):

Miekkonen, ken saa uinahtaa. Onnellinen, ken rauhan saa. Pahat on hukkua huolet ne karmaat, hyvät on nukkua äityen parmaat, uni on ehtoo eksynehen, laulu on kehto lapsosen. Kultasiipiset karkelemaan. Multasiipiset multahan maan.

SOTA VALOSTA

Viisinäytöksinen näytelmä

(1900)

HENKILÖT:

VÄINÄMÖINEN, tietäjä ijänikuinen.

ILMARINEN, taideseppä.

LEMMINKÄINEN, veitikka verevä.

TIERA, Lemminkäisen sotatoveri.

LOUHI, Pohjolan emäntä.

MARJATTA (= SUOMETAR, KANTELETAR).

VIROKANNAS, korven ukko.

RUOTUS, rikas talonpoika ruotsien kylässä.

RUOJA, hänen emäntänsä.

TAPANI, ent. saksa, nykyään Ruotuksen tallirenki.

PIIKA PIKKARAINEN, Ruotuksen talossa.

PAJAPOIKA, Ilmarisen luona.

SOKEA VAIMO.

ENSIMMÄINEN KALEVALAINEN.

TOINEN "

KOLMAS "

NELJÄS "

KARHU, |

AHMA, |

ILVES, |

SUSI, | Pohjolan väkeä.

KETTU, |

KÄRPPÄ, |

VILLIKISSA, |

YÖKKÖ, |

AIRUT.

KUUTAR.

Kalevalan ja Pohjolan kansaa, luonnon väkeä, — ritareita,
yön tyttäriä y.m.

PROLOGI.

Näyttämö esittää aukeaa ahoa, jonka perällä kumpu. Vesi kiertää pitkin kumman oikeaa rinnettä. Ahon

laiteilla metsää.

Väinämöinen istuu kumman kukkulalla kannel polvillaan. Hänen oikealla puolellaan seisoo *Ilmarinen* vasara kädessä, toisella *Lemminkäinen* sota-asussa. Aho täynnä *Kalevan kansaa*. Etualalla yksin *Marjatta*, suuren hongan juurella.

Mutta eivät ainoastaan ihmiset, vaan myöskin koko suuri luonto on saapunut Väinämöisen soittoa kuulemaan. Siinä *Metsän*, siinä *Veden*, siinä *Ilmankin* väki. Ylinnä taustassa näkyvät *Kuutar* ja *Päivätär* lankojaan kehräten.

Esiripun kohotessa kajahtelevat viimeiset kaiut Väinämöisen kanteleesta.

VÄINÄMÖINEN: Päivä jo maillehen menevi yli suuren Suomen niemen, illan on punerrus puissa, vesillä hämärän verkot. Tullut on eloni ilta, mennyt voima Väinämöisen, sammunut sytö sydämen, kielen kannin kangistunut. En minä väsynyt ennen laulun nuoren laulannalta, nyt olen väsynyt, vanha. Aika on laulajan levätä.

KANSA:

Nuoret on virret Väinämöisen.

Katso: kansa kuuntelevi.

Laula Väinö!

VÄINÄMÖINEN: Laulaisin ma, jos ois aiat niinkuin ennen, sormi soitti sankar'töitä, sydän suuria uneksi. Näinp' on nuorna. Valkopäänä, hämäräien hämmetessä, tupa mielehen tulevi, tuvan alla armas niittu, niittu maata matkamiehen, keto laulajan levätä.

KANSA:

Väinökö väsynyt, vanha?

Kansa työtäs kaipoavi.

VÄINÄMÖINEN: En ole minä ikuinen kuin on Luonnotar emoni. Kerran on kesä tuleva, kun on kuollut Väinämöinen, linnut laulavat lehossa, minä Kalman kartanoissa. Nuo kun aatokset tulevat, silloin maatani murehin. (Painaa pään käsiinsä.)

VANHA MIES: Kuka silloin tiedot toisi, kansan kohtalot sanoisi?

NUORI MIES: Kuka vasten vainolaista johtaisi Suvannon joukot?

NUORI NAINEN:

Kuka käet kukutteleisi?

VANHA NAINEN:

Kuka kaatais kontiomme?

VÄINÄMÖINEN (puoliääneen): Yhä kasvaa kaupin voima Osmon peltojen perillä, miehet vierahat melovat Suvantolan virran suilla. Ruotus ruotsien kylässä kohottavi kokkoansa, juutit turkuja tekevät, saksat maita matkoavat; viel' on valta Nougoroodin iskevi idästä meitä, konsa kalvoin, konsa kaupoin, konsa naisin naurusuisin. Kestääkö Suvannon saari tyrskyjä ajan tulevan?

KANSA (polvistuen):

Kyyneleet valahtelevat

Väinön poskelta vetehen —

nyt on maassa tuskan tunti.

VÄINÄMÖINEN (päänsä kohottaen): Onko tässä nuorisossa, kansassa kasuavassa, kyynelteni poimijata alta selvien vesien?

KANSA vaikenee.

VÄINÄMÖINEN: Onko tässä nuorisossa, kansassa kasuavassa, virteni virittäjätä tuskissa ajan tulevan?

KANSA:

Selitä sanasi, Väinö!

Emme ymmärrä sinua.

(Hälinää rannalla. Huudetaan: Ihme! Ihme! Väinämöisen käteen saatetaan lipas täynnä kalliita helmiä ja päärlyjä.)

KANSA:

Katso Väinö! Kyyneleesi
Sotkottaren poimimina.

VÄINÄMÖINEN (päärlyjä ihastellen): Munko murhekyyneleeni helmiksi heristyneinä? Kiitos Luonnotar emoni! Jo nyt tunnen tutkelmani. Aatos uusi aukeaapi sielun silmäni etehen, sana ankara samoopi sydämeni syövereistä, syvä niinkuin kuolon kuilu, pyhä niinkuin päivän koitto: *Mahti ei mene maan rakohon, vaikka mahtajat menevät.* (Äkkiä kansan puoleen kääntyen.) Kansani kalevalainen! Katso, kuink' on viisas luonto. Synkimmät sydänsurumme heristyvät helmilöiksi, mustimmat murehen päivät päättyvät iki-iloihin. Ei ollut minulle saita Luoja suodessa suruja, en ole ahne antamahan päärljyä ilon ihanan — ota kansani Kalevan, ota Väinön onnen helmet, ota kaikki, muuta ei mulla antamista päivien vastaisten varalle.

(Heittää helmet kansan sekaan. Kansa rientää riemuiten niitä poimimaan.)

ILMARINEN:
Heitit helmesi koreat?

VÄINÄMÖINEN:
Tuntekohot lauluniekkan!

LEMMINKÄINEN:
Hyvin teit, hyvin osasit.
Noin oisin minäkin tehnyt.

KANSA: Anna vielä, anna vielä, heitä helmiä enempi!

VÄINÄMÖINEN (itseksseen): Helmet he tajuuvat kyllä, eivät mielen murheitani.

(Kaksi miestä joutuvat joukon keskellä riitaan erästä helmirihmasta.)

HÄMÄLÄINEN:
Helmyet Hämettäreille!

KARJALAINEN:
Kaunihimpi Karjalatar.

HÄMÄLÄINEN:
Tahdotko sotisavuja?

KARJALAINEN:
Tahdon tietä tapparalle.

(Riitaan yhtyy muita. Huutoa ja rähinää. Kansa jakautuu kahtia; miekat paljastuvat.)

VÄINÄMÖINEN: Miks rähinä miekallinen luonnon suuressa salissa?

KANSA:
Väinö riidan ratkaisukohon!

(Helmirihma saatetaan takaisin Väinämöisen käteen.)

VÄINÄMÖINEN: Sano, Seppo Ilmarinen, kelle nää heleimmät helmet?

ILMARINEN: Yks oli impi ylpeyttä, kenokaulan kantajata, koko suuressa suvussa. Pois on mennyt Pohjan neiti, maiden kuulu, vetten kukka, häntä aattelen alati. Anna helmes, kelle tahdot!

VÄINÄMÖINEN: Suru urholle sopivi. — Noh, sie lieto Lemminpoika tietänet sanan sitovan: Kuka Suomen kukkapäistä tääll' on muita muhkeampi?

LEMMINKÄINEN: Kauniit on minusta kaikki; tuo kaunis tulen valolla, tämä päivän paistehella, kolmas pilkkaisen pimeessä — miten milloinkin, näetkös.

VÄINÄMÖINEN (hymyillen): Ahdin tuumat tunnetahan, — kelle nyt koreat helmet?

KANSA: Itsepä valitse Väinö joutsenparvesta parahin!

VÄINÄMÖINEN (hetken mietittyään): Muistan, kun murehissani kerran astelin ahoja, puuttui kielet kanteleesta, ilo laulajan elosta, näin minä immikön aholda, kultakassan kankahalla, sain hältä anelemahan: »Anna impi hapsiasi kieliksi ilon ikuisen!» Antoi impi hasta viisi, viisi kuusi kultahasta, siit' on kielet kanteleessa, ilo laulajan elossa. Hälle helmeni sopisi. Ollut lie Hämeheh impi?

HÄMÄLÄISET vaikenivat.

VÄINÄMÖINEN:

Taikka kaunis Karjalatar?

KARJALAISET:

Kassat on tummat Karjalassa.

HÄMÄLÄISET:

Liinaiset Hämeheh linnut.

VÄINÄMÖINEN:

Kenp' oli neiti kultakassa?

HÄMÄLÄISET:

Ei meidän maan väkeä.

KARJALAISET:

Eikä meidän.

VÄINÄMÖINEN:

Merkillistä.

ERÄS NAINEN (joka on hetkisen syrjästä Marjattaa tarkastanut): On täällä osaton tyttö, joll' on kassa kullankaunis.

VÄINÄMÖINEN:

Tyttö tänne tuotakohon.

MARJATTA (saatetaan Väinämöisen eteen):

Minne te minua viette?

VÄINÄMÖINEN:

Tunnen impeni aholta. —

Älä pelkää kaunis tyttö!

Mi nimesi?

MARJATTA:

Kotona mua

Suomettareksi sanoivat —

Marjataksi muilla mailla.

VÄINÄMÖINEN:

Kussapa kotisi tyttö?

MARJATTA:

Mierolla minun kotini.

VÄINÄMÖINEN:

Miks vapiset? Lähemmä astu!

Muistatko minua vielä?

MARJATTA: En.

VÄINÄMÖINEN: Etkö?

MARJATTA: Ajatukseni harhaavat sinisaloilla — Antakaa minun jo mennä!

VÄINÄMÖINEN:

Ota ensin onnen helmet!

MARJATTA: Ei, ei helmiä minulle — karkea poloisen paita.

VÄINÄMÖINEN: Minä sun käärin kultavöihin, silkkipantoihin sitelen.

MARJATTA:

Orpo olen, osaton tyttö —

VÄINÄMÖINEN:

Olet laulajan ihanne.

Istu impi vierelleni.

(Vetää Marjatan vierellensä.)

Vilusta värisit kauvan, onnen nyt välkkeestä värise!

(Ripustaa helmet hänen kaulaansa ja suutelee häntä otsalle.)

Katsokaatte miehet, naiset, Kanteletarta Kalevan! Hänpä se hivuksillansa lohdutti sydänsurumme yksin illoin istuessa; hänpä myöskin nosti riemun raikumahan Karjalan kevätkisoissa, karhun kun peijaiset pidettiin, taikka häitä tanssittihin. Tuntenet omasi kansa, tervehtiös tuttuasi!

KANSA: Terve laulajan ihanne, terve kaunis Kanteletar!

VÄINÄMÖINEN: Valon on valta Väinölässä. Valon me lapsia olemme. Tässä luonnon suuren nähden, iltana pisimmän päivän, vannokaamme vala ikuinen aina palvella Panua, ajatella aurinkoa näillä mailla, mantereilla, Suomen suurilla tiloilla! Vannokaatte!

LOUHI (näkymättömänä):
Vannokaatte!

1:NEN MIES: Kuulitko?

2:NEN MIES:
Kuka saneli?

3:S MIES: Selkäni kylmäksi karahti!

4:S MIES: Hui, miten hampaani lokattaa!

VÄINÄMÖINEN:
Kuulitkenko kuin sanelin:
Aina palvella Panua,
ajatella aurinkoa.
Vannokaatte!

LOUHI (kuin edellä):
Vannokaatte!

1:NEN MIES: Se oli ääni kuolon ääni. Vannokoon, ketä haluttaa!

2:NEN MIES: Ei minua.

3:S MIES:
Eikä mua.

4:S MIES: Tunnen jo hajua kalman.

KAIKKI:
Auta, vanha Väinämöinen!
Tääll' on Lempo leikkimässä.

VÄINÄMÖINEN: Kautta kaiken luomakunnan, kautta tietoni pyhimmän, liet Lempo, esihin astu, liet Mana, manalle joudu!

LOUHI (lappalaisen noita-akan hahmossa astuu esiin):
Terve, vanha Väinämöinen!
Vieläkö minua tunnet?

VÄINÄMÖINEN:
Pois katala silmistäni!

LOUHI:
No, noh, ei niin nopeesti!
Miksi niin minua säikyt?

VÄINÄMÖINEN:
Mitä tahdot?

LOUHI: Tahdoin nähdä taasen kansoa Kalevan. Tässähän ko'olla kaikki, tässä piiat, tässä poiat, tässä koko Jumalan luonto, myöskin vanha Väinämöinen oman siippansa sivulla — terve teille Suomen suuret!

LEMMINKÄINEN:

Verta miekkani janoopi.
Salli, Väinö!

LOUHI: Katso, Kaukokin korea! Kiitos viime käynnistäsi. Siinä vasta mielen miesi. Näki kerran käydessänsä Pohjan peltojen perillä, varesten ruista syövän, talon viljan talloavan heti Kauko keinon keksi: Isännältä pään pudotti, nosti seipähän nenähän. Ei varekset siitä asti syöneet Pohjolan ruista.

VÄINÄMÖINEN:
Se oli sotien aika.
Nyt on aika rauhan aika.

LOUHI: Olet varsin oikeassa. Eläkäämme siis sovussa, rauhassa rakastelkaamme kuin yhden emosen lapset, sukulaisin, suukotellen. Miksi miekka?

VÄINÄMÖINEN: Jos tulit sovun tekohon, kera käyös juhlimahan, saavuitko sanasotahan, pois paha pakene meistä!

ILMARINEN: Tuonko Turjan käsket juhlahan keralle!

LOUHI: Kuinka, kullainen vävyäni? Häpeetkö anoppiasi? En ma silloin Turja ollut, kun kosit tytärtä Pohjan, kynnit mulle kyiset pellot, Sammon taitavan takelit lapseni lunastimeksi. Toisin silloin sanat sulivat: »Pohjan ehtoisa emäntä!» »Armahin anoppimuori!» »Louhi, sie laveakämme!» — Kuinka niin korea eukko nyt jo Turjaksi turistui?

ILMARINEN vaikenee.

VÄINÄMÖINEN: Itse sen tietänet parahin, tiedät taistosi sokean vasten päivän valkeutta, vasten kansoa Kalevan.

LOUHI: Ohoh, sie vanha Väinämöinen! Tahdot sie tarinan kuulta Lapin laajoilta periltä, mailta kyntämättömiltä? Louhi oli Pohjolan emäntä Turjan tunturin takana, tuntija tuhannen petran, haltia sadan majavan; meri antoi, metsä myönsi, kansa kauniisti kasusi. Tuli miehet muukalaiset mailta päivän paistamilta keihäs kiljuva kädessä, mielessä halu vetävä, himoitsivat hirviämme, katselivat kaunojamme, veivät riistamme veroina, kassapäämme kaupan päälle — viistohon venähti silmä, ennen suora, suon urohon, polvi lynkäksi lysähti, synkäksi sydän iloinen, sylkäsivät Suomen urhot Lapin miehen nähdessänsä.

VÄINÄMÖINEN (puoliääneen):
Synkkä on satu Lapista.
Paljon voisi toisin olla.

LOUHI: Mutta kosto on tuleva. Katso talvistaivahalle, näet pohjaisen palavan, tiedätkö, mitä sinulle kertoo ne tuliset kirjat: »On tuleva Osmon turma, Väinön on kunnia katoova, laulu mailta lankeava. Vieras on lyöpä Suomen urhot, naurattava Suomen naiset, kahlemissa Suomen kansa alla armon muukalaisen, alla vierasten jumalten polkevi isäinsä maata!» Kuule kostoni sanoma Lapin lasten tanterilta.

VÄINÄMÖINEN: Kuulen ämmän ärjyväisen. Ei minua peloita peikot. Vielä seisoo Suomen saari vasten vaahtoja ulapan, laulaa Väinön laaja kansa laulua ikuisen luonnon, tuopi uhreja Ukolle, maan ja metsän haltioille. Viel' on elossa itse, vaka vanha Väinämöinen, tuki sulhojen Suvannon, vahti neitten valkeuden, tiedän ohjata omani, suojata Suvannon rauhan, niin säilällä kuin sanalla taikka laulun taistelolla. Saattaos tämä sanani Lapin lasten tanterille.

LOUHI: Sanasi perille saatan. Toki virka viime lause: Lienet suoja Suomen miesten, vahti neitten valkeuden, miksi et ohjannut omoas, suojellut Suvannon neittä Ruotsin rautaisen sylistä?

VÄINÄMÖINEN:
Mitä tarkoitat?

LOUHI: Hah, hah, hah! Kysy tältä impyeltä, jota sä polvella pitelet, kuka on sulhonsa sorea tuolla puolen Lemmenlahta?

VÄINÄMÖINEN: Kaunis on Suomen Kanteletar, häntä polvella pitelen, ei hän etsi maan iloja, etsivi taivahan iloja.

LOUHI:
Terve kaunis Kanteletar!
Anteheksi, luulin sua
Ruotuksen sylitytöksi.

VÄINÄMÖINEN: Kautta kuun, lävitse päivän, ylitse taivahan yheksän, — herjaatko hävytön Louhi Kanteletarta Kalevan?

LOUHI: Kautta kuun, lävitse päivän, ylitse taivahan yheksän, — kysy tältä impyeltä, kenen lasta kantaa hän povensa alla? (Marjatta hätkähtää kuin kyyn purema.) Noh, miksi punastut pulmu? Ethän liene ensimmäinen, ken joutui revon ritahan.

VÄINÄMÖINEN:
Vastaa hänelle, vastaa!
Puhu, uskomme sinua.
Valkea oletan?

LOUHI:
Vastaa!
Nukahitko nurmen päälle
kerran ruotsien kylässä?
Nousiko mäeltä marja?
Valahtiko vatsahasi?
Tuliko häpeä, tuska?
Puhele ihana pulmu:
katso, kansa kuuntelevi.

MARJATTA suurimman tuskan vallassa väentelee käsiään.

KANSA:
Vastaa hänelle, vastaa!

MARJATTA (itkuun purskahtaen):
Totta hän puhuvi, totta!

(Riistää helmet kaulaltaan ja karkaa metsään. Ukkonen jyrähtää, ilma pimenee, luonnon väki katoaa, kansa juoksee hätääntyneenä eri haaroille. *Louhi* pois pilkkanauruun rähähtäen.)

KANSA:
Voi, voi
Kanteletarta Kalevan!

VÄINÄMÖINEN (syösten alas kummulla):
Vielä en mies manalle jouda.
Valo on tuotava takaisin.
(Kädet taivasta kohden ojennettuna.)
Valon hankin Väinölälle
vaikka Hiiden hinkalosta.
Vahvista Jumala miestä!
Nyt on Suomen suurin taisto!

Esirippu.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Ilmarisen paja vuoren rinteessä. Vuoren solasta perällä käy polku yli näyttämön. *Ilmarinen* itse häärii ahjon ääressä. Kansaa kaikenlaista palkeita painamassa.

ILMARINEN: Nouse poika katsomahan, joko yöhyt valkenevi?

PAJAPOIKA (nousten vuorelle): Kaikki on peitossa pimeän. Siellä täällä vuorten päällä vain on kaukainen kajastus lienevät kylätulia.

ILMARINEN: Painakaatte palkehia, painakaa paljoa kovemmin, jotta nousis liekkilippu Ilmarin sepon pajasta, kohoaisi korkealle, kertoisi suurihin kylihin: »Takoen surevi Seppo, työtä tehden sankar'kansa.» Painakaatte!

(Säkenet tuprahtavat kattotorvesta. Näyttämö valkenee hetkeksi.)

KANSA: Painaisimme, — kädet on verissä kaikki.

ILMARINEN: Katso poika ja tähystä, eikö koita koi-jumala?

PAJAPOIKA: Yhä yöpyvi enemmän. Vuoret on pimeessä kaikki. Sieltä täältä puiden päältä vain tulonen tuikahtavi — lienevät pajatulia.

ILMARINEN: Painakaatte palkehia, koettakaa kovemmin vielä, ettei sammu veljessavut Suomen sinisalossa. Ystävät hyvät on yössä, veljet vaivassa parahat. Painakaatte!

(Säkenet tuprahtavat ja sammuvat jälleen.)

KANSA: Painaisimme, — kivet kasvaa kantapäihin.

ILMARINEN: Katso poika, katso poika, sihtaa silmin ynnä korvin, läpi yön, hämärän halki ammu nuolet aavistuksen: Eikö voita päivän valta?

PAJAPOIKA: Nyt en näe kättäni etemmä. Yö on yllä, yö on alla, välillä pilkkoinen pimeys. Korvet vain autiot kohisee, huutelevi huuhkalinnut — huu, minä pelkään ja vapisen!

(Juoksee alas vuorella. Kuuluu huuhkajan ääni.)

ILMARINEN (itse palkeen tankoon tarttuen): Painakaamme palkehia, painakaamme miehet, naiset, sekä poiat puol'ikäiset että naiset neielliset, painakaamme, — ettei sammu Luojan soihtu pinnalta maan pimeään. Tulisi Tuonen yö ikuinen, katoaisi kaikki kaunis, laulu, maine, lempi, lämpö, jumalat, ihmisyyys, isänmaa, kunto, kunnia, siveys, sääli — tuntehet pyhimmät — kaikki jääksi jähmettyisi. Painakaamme!

LOUHI:

Se oli suur' ajatus.

Olet taitava takoja. (Huoaten.)

On sinusta ilo emolle.

Mullakin on poika muuan.

Ottaisitko oppihisi?

ILMARINEN:

Otan, jos jumalat ottaa. —

Toki nyt turhilla puheilla

mua älä enempi häiri.

Voisin toimeni unohtaa.

(Heittää takomisen ja ryhtyy palkeita painamaan.
Hetken äänettömyys.)

LOUHI:

Sull' on poika?

ILMARINEN:

Ei.

LOUHI: Elähän — ei sukusi jatkajata?

ILMARINEN:

Ei.

LOUHI:

Kelle siis kuutasi kuvaillet?

ILMARINEN:

Sanoin jo sulle:

Taon kuuta kansalleni.

LOUHI:

Kansa vaivas palkitsevi?

ILMARINEN:

Palkitseeko? Ei palkitse?

En ole tullut tuumineeksi.

LOUHI:

Sinä siis kansaasi rakastat?

ILMARINEN:
Rakastanko? Kysymys sekin!
Kuka ei kansaansa rakasta?

LOUHI:
Mutta miksi?

ILMARINEN: Miksi? Siksi, — siks ett' onpi se omani.

LOUHI: Omas on lehmä, lammas, koira: miksi kansaasi rakastat?

ILMARINEN: Siksi, siksi, — ett' ovat he ihmisiä.

LOUHI: Ihminen Venäehen mieskin ynnä saksa, juutti, ruotsi: heille et kuutasi kuvoa.

ILMARINEN:
Heillä ei valoa tarvis.

LOUHI:
Ei ole tarvis täälläkänä.

ILMARINEN:
Eikö? Katso kaameutta!

LOUHI:
Totutaan pimeyteenkin.

ILMARINEN:
Sen varsin valehteletkin.
Ei totu Suvannon kansa
ikänänsä yön iloihin.

LOUHI:
Tunne et kansoa Suvannon.

(Kuuluu kaukainen tanssin sävel ja iloitsevan rahvaan remua.)
Etkö kuule? Tanssitahan!
Kansa ei valoa vaadi.

ILMARINEN: Ehkä on hän oikeassa? Ehkä turhia uneksin? Ehk' ei muut valoa vaadi kuin ma yksin?
Aatos synkkä! Mit' olen ma? Pisara olen, jyvä joukossa tuhanten — voinko maailman valaista?

LOUHI: Heitä jo unelmat herjat yön erakko yksinäinen! Tunne et yön lumousta. Yöllä on armahat
kiharat, yöllä rinnat riemun-täydet.

ILMARINEN: Viikon jo taoinkin. Taidan olla jo väsynyt varsin. En ole yöhön yhdeksähän silmän
täyttäni levännyt. Siellä muut iloa lyövät. Oi, uni, jumalten lahja!

LOUHI: Tulkatte hämärän neiet, loihtikaa yön lumoja etehen erakon silmän!

(Ilmarinen nukkuu. Näyttämö Pimenee. Yön tytärten tanssi.)

LOUHI (varastaa viimeisen hiilen ahjosta): Tulikukko, kultahelkka, elä nyt kiekaise kovasti, ettei
Seppo selkiäisi minun viedessä sinua orrelle yön ikuisen, Sariolan salvoksille. Siellä kieku kyllältäsi,
valkattele vallaltasi.

(Poistuu. Tanssi taukoaa. Ilmarinen herää.)

ILMARINEN: Kiusaaja! Kuka oletkin? Viet uron jäsenten voiman, loihdit kummia kuvia sieluni
kuvastimehen. Hän on poissa. — Valkeani, kuinka voin sinut unohtaa? Palkehia painamahan! Mitä?
Missä on tuleni? Sammuiko jumalan soihtu? (Vaipuu maahan.)

VÄINÄMÖINEN (tulee): En minä suruja pelkää enkä hengen taisteloita, pelkään päivän harmautta,
ikävyyttä illan pitkän. Kun istun kotona yksin, tuijotan tulisijahan, joss' on hiilet hiiltynehet, silloin
mailla mairehilla ajatukset ailakoivat, muistan muinaiset iloni, kuulen kullaiset käkeni, näen kasvot
kannel-neien, muistan Marjatan ihanan.

ILMARINEN: Olin miekin miesi ennen, pantu karjan paimeneksi, minä karjani kadotin, heitin suohon
hellikkini. Oli minulle annettuna aarre kultainen kätehen, pivo pieni päärylöitä, toinen helmiä hyviä:
näin mä linnun lentäväksi, aukaisin käteni auki, tuota taivaalta tavotin, helkähti kädestä helmet,
pärskähti koreat päärylyt.

VÄINÄMÖINEN: Löis rakehet, myrsky mylvis, jyräisi jumalan ilma, maa palaisi, taivas pyöris, alkulähteet ammentaisi tulta ja tulikiveä — silloin tietäisin tekoni. Vaan tämä ikuinen yöhyt, tämä mieleni masentaa. Tulen tunnen suonissani — ketä vastahan vasamoin? Louhtako? Mikä on Louhi? Varjo, valhe, hengen halla, virvatuli suon selällä — kussa on kotosijansa? Pohjolassa? Niin sanotaan. Meillä Suomen tietäjillä tuosta on paremmat tiedot: Siinä suuressa sodassa, jossa Sampo ryöstettiin, poltettiin tupakin Pohjan, kaattiin kaikki Pohjan kansa. Siitä asti Pohjola on siellä täällä, vesissä ja vetten päällä, maassa, puussa, kuolleen luussa, itse ihmisen lihassa — kussa nyt Pohjola Suvannon? Missä piilo Suomen päivän?

ILMARINEN: Turhuutt' on ilot ja tuskat, turhat taistot miehen mielen, turhat luonnon luomisriemut, turha ihmisen elämä. Puu, miksi norosta nouset? Siemen, miksi sikiät maassa? Miksi lennät, inehmon aatos? Kuolo kuitenkin tulevi. Sammukaa salamat hengen, ehtykää elämän maidot, kaikki, kaikk' on meiltä mennyt —

VÄINÄMÖINEN: Kuljen maita, kuljen soita, kuljen synkkiä saloja, tuvat tummat kaikkialla, kasvat kuoleman kalumat, kaikki katsovat minuhun, lapset juoksevat jälestä, vaimot vaatehelmoissani rukoellen, ruikutellen — jumala olenko, että isken tulta kynnestäni? En tätä enempi kestä. Avaruudet oudot, uudet henkeäni ahdistavat, äärettyys joka taholla auta Ukko poikoasi taikka pääni halkeavi.

ILMARINEN:

Kuka siellä yksin yössä
Ukkoa rukoelevi?
Etkö tiedä, että ammoin
kuolleet on jumalat kaikki?

VÄINÄMÖINEN: Kuka yön pimeydessä sanan niin ankaran sanoopi, jotta jäätyy selkäpiini? Hoi, mies, nimesi lausu: oletko Suomen sankareita vai mieron vaeltajojta? Puhu!

ILMARINEN: En ole aivan sankareita. en varsin vaeltajojta, en ollut ennen uppo outo Suomeni sinisalossa: Seppo Ilmari nimeni.

VÄINÄMÖINEN:

Terve seppo veljyeni!

ILMARINEN:

Vakavanha Väinämöinen!
Vieläkö olet elossa?
Terve!

VÄINÄMÖINEN:

Näinkö siis tavataan?
Toinen korven kulkijana,
toinen maan matelijana?
Vaan virka, mikä tää paikka!

ILMARINEN: Olihan tässä ennen muinen pajan paikka Ilmarisen, kirposi kipunat yössä, kaikui hilke hirsistössä. Oli mulla aatos yksi, yksi kullainen kuvitus: tahdoin luoda taidepäivän, taidekuuhuen kuvata, valaista Suvannon vaivat kauneuden ikisäteillä, suuremmilla, kirkaammilla kuin sätehet luonnon päivän. Tuo oli ajatukseni suuri, hurmaava, ihana.

VÄINÄMÖINEN: Mahtava takojan taide, mahtavampi Luojan taide. Toki kerro, kuink' kävi ajatuksesi.

ILMARINEN: Oli mulla koottu tässä koko joukko kauneutta, kiiltävätä niinkuin kulta, kuin hopea hohtavata; työ sujui, sydän iloitsi, hiukan jo poikkesi pimeys. Vaan tuli akka harvahammas.

VÄINÄMÖINEN:

Louhi?

ILMARINEN: Liekkini varasti, hetkeksi nukahin, houkka, kun heräsin, kaikk' ol' kylmä. Anna veikko, jos sinulla viel' on hiiltä hehkuvaista!

VÄINÄMÖINEN:

Minulla? Mitä on mulla?
Tuhkaa ja tomua. Tulen
itse tulta lainaamahan.

ILMARINEN: Sitten on maailman pimeys. — Mitä vuotat Väinö vielä? Istukaamme maaperähän kuoloa odottamahan, kuopikaamme kynsillämme hauta mustahan mujuhun, pohjaton, pelottavainen,

kunne me mahumme kaikki, miehet, vaimot, vanhat, lapset, koko kansakin Kalevan —

TIERA (näyttämön ulkopuolella):
Hohoi, urhot uvantolaiset!
Väinämöinen, Ilmarinen!

VÄINÄMÖINEN:
Tääll' ollaan. Ken huhuvi?

TIERA (tulee):
Hyvä, ett' tapasin teidät.
Nyt on itse Hiisi irti.

VÄINÄMÖINEN:
Tiera! Noh, mitäpä uutta?

TIERA: Kansa on kaikki niinkuin hullu, järkkyy luonnon järjestykset, toiset itkee, toiset nauraa, kolmannet kovin surevat. Lemminkäinen laittanut kisas on mäelle tuonne, siellä tanssii, juo ja laulaa viinapullonen povella. Tännekin kuuluvi remunsa. Kuunnelkaatte!

(Kuuluu hurja tanssin sävel ja iloitsevan rahvaan remua.)

VÄINÄMÖINEN: Kiitos Luojan, ett' on vielä Lemminkäistä kansani vilun veressä — toki nyt outo on ilonsa.

TIERA: On myöskin murehtijoita, istuvia, itkeviä. Opit uudet ja utalat sikeevät yön sylissä, kuullaan taivaalta kumua, meteliä maan navoilta. Mies vieras Virost' on tullut, täällä ympäri kuleksii, huutavi kosta jumalan, — kädessä hänell' on soihtu, häntä seuraa paljon kansaa.

VÄINÄMÖINEN:
Suru on sisar ilolle. —
Ja sinä itse, kelpo Tiera,
itketkö sie vai iloitset?

TIERA: Itken kanssa itkeväisten, iloitsen iloitsevaisten — kuinka käskevi sydämein.

VÄINÄMÖINEN:
Seuraakin sydämes ääntä.
Mutta tuossa he tulevat.

(Joukko tanssivia pareja tulee vuoren solasta. Heidän edellään *Lemminkäinen* vetopeli kädessään hurjaa tanssin säveltä soittaen.)

LEMMINKÄINEN: Terve, vanha Väinämöinen! Kah, ja seppo veljyeni! Tässähän olemme koolla koko korja veljesparvi. Hoi, Tuoni, tule nyt kuolo, saat tästä urosta kolme, yksi veitikka verevä, toinen laihempi minua, kolmannessa luut kolisee — kaikki tok' kaluksi käyvät. Tierakin! Tipu, tipuni! Kuinka pääsit akkas luota?

TIERA: Kumppani! Puheesi ovat epätoivoisen puhetta.

LEMMINKÄINEN:
Katsos uutta kanneltani!
Kuules, kuinka se helisee.

VÄINÄMÖINEN:
Särjethän korvani kokonaan
tuolla lemmon rottelolla.
Kusta sait kuvatuksesi?

LEMMINKÄINEN: Vaihoin sen mieheltä Venäehen nahkahan parin majavan. Eikö oo ihana ääni? Se soi kuin vaakunta varesten edellä suurien sateiden. Hih!

VÄINÄMÖINEN:
Olethan julki juovuksissa.
Hyi, häpeä!

LEMMINKÄINEN: Joimme päälle vielä pienet harjakaiset. Tään pelastin merihädästä. (Vetää pullon poveltaan ja ryyppää.) Ei itku hädästä päästä, parku päivistä pahoista. Ryyppäisit sinäkin joskus, ilo ilolle maiskahtaisi.

VÄINÄMÖINEN:
Ei ole nyt ilon aika.

LEMMINKÄINEN: Turhia! Ilo on aina, kun onpi iloitsijoita. Kuulkaatte kahua tuota kassapäiden kantapäissä — se on soittoa jumalten. Vaan sitä te ette tunne. Ethän Väinö, ethän toki sinä vartia siveyden? Tiera sen tunki ennen muinen. Ei nyt enää. Maan matokset, mitä te muuta tuntisitte kuin oman mujunne mustan!

VÄINÄMÖINEN:
Leikkisi lopeta Ahti!
Kansa työtäs kaipoavi.

LEMMINKÄINEN Kansako? Mitä minulla tekemist' on kansan kanssa? Sinä siitä huolen pidät. Kansa kaikki tanssimahan, se neuvoni maan hädässä. Hoi, pojat, koreat piiat, kunne tanhumme takertui!

(Istuu kivelle soittamaan. Karkelot alkavat, ensin hitaammin, sitten yhä kiihtyen, muuttuen lopuksi hurjaksi karjalaiseksi tanssiksi. Naiset hehkuvat, miehet hihkuvat, Lemminkäinen itsekin yhtyy tanssiin, yhä vetopeliä soittaen.)

LEMMINKÄINEN: »Pitkä poara», »pitkä poara», parit metsähän, mäelle!

VÄINÄMÖINEN: Kauko, sua varoitin, katso: yö on lämmin, metsä musta, veret vellomat kisojen — nyt ei aika »pitkän poaran».

LEMMINKÄINEN: Pien' asia piian poika silloin kuin maailmat palavat! (Hurjasti lakkiaan heiluttaen.) Leimutkoon pyhäinen lempi joka kuusen kuoppurassa, kirvotkoon elon kipuna joka aarnihongan alta, syttyköön suureksi tuleksi, paisukoon maailman paloksi, polttakoon poroksi kaikki, jotta loppuu luomakunta yhtehen yrön ilohon, yhden naisen nauruloihin!

(Pois. Parit hajoavat metsään.)

VÄINÄMÖINEN (päättään pudistaen): Hurja on ilon humina, kun on murhe lietsomassa.

TIERA:
Tässä tulee toinen joukko.

VIROKANNAS (tulee vuorensolasta soihtu kädessä, hänen jälessään paljon kansaa): Voi tätä kansoa Kalevan! Voi tätä syntistä sukua! Tehkääte parannus kaikki! Katso, sankari tulevi, saapuvi Karjalan kuningas, kultamiekka miehustalla. Niin sen loistaa kengän kanta kuin keväisen päivän nousu, niin sen paistaa paidan kaulus kuin joutsen meren selällä; päästävi Suvannon päivän, pelastaa Kalevan kansan. Ken häntä halaapi nähdä, hän minua seuratkohon.

(Pois. Kansa seuraa.)

VÄINÄMÖINEN:
Noh, mitä sanot sa seppo?

ILMARINEN: Kun ei kansalla valoa, kansa seuraa virvatulta.

VÄINÄMÖINEN: Toden oikean todistit. — (Äkkiä kiihkeästi taivaan puoleen kääntyen.) Oi, Ukko ylijumala, kuule nyt laulajan rukous, kun tässä suuressa surussa puolehes äänen koroitan. Sinä mun kasvatit katalan. nostatit norosta miehen, työnsit aalloille elämän, tyyntä, tuulta soutahaman; imetit ilon nisistä, juotit riemun rintasista, tuudit lemmen lehtipuussa ja puussa vihaisen viiman. Teit minusta täyden miehen, urhon rautaisen rakensit, panit kansan kaitsijaksi, suojaksi Suvannon saaren. Annoit vielä viime armon, liekin puhtahan puhalsit rinnassani ryönäisessä — laulun kirkkahan kipunan. Kipuna tuikahti tuleksi, tuli nousi taivahalle, pois poltti povesta ryönät, kaiken maailman valaisi — miksi nyt sammutit tulen? Miksi nyt päiväni pimensit? Oisinko erehtynynnä? Enkö oisi laulun seppo? Eikö ois elämä tämä, jonka annoin kansalleni, muuta kuin sumua yössä, hallan hengen nostamata? Katsohan minuhun Ukko! Tässä seison taivas-alla, en ylety ylemmä minä, astuos sinä alemma! Opetä minua Ukko! Mitä vaadit vielä multa? Annoinhan sinulle kaikki, mit' oli mulla antamista. Vai onko jotakin jäänyt pohjahan poveni tämän, joka viel' on maan omoa? Anna vainen merkki, kohta senkin uhraan ma sinulle. Vaan anna pikainen merkki! Kansani katoopi yöhön, minä myöskin. Puhu! Lausu! jos olet elossa vielä. Katso, kaikkea epäilen. Anna varmuutta minulle! Anna yks valoisa pilkku tässä yössä synkeässä?

ILMARINEN:
Turhia anelet Väinö.
Kuollut on ilmojen kuningas.

(Pitkä valokuova näkyy takaisella taivaalla niinkuin tähdenlento.)

Väinämöinen ja Ilmarinen katsovat toisiaan hämmästyneinä.)

VÄINÄMÖINEN:

Näitkö?

ILMARINEN:

Näin.

VÄINÄMÖINEN: Valo valahti yläisistä taivahista alaisihin maa-emihin — lie ollut kuun kehänen?

ILMARINEN:

Taikka päivän pyöryläinen?

TIERA:

En minä mitänä nähnyt.

VÄINÄMÖINEN: Se oli Ukolta merkki. Lökkän tuota katsomahan. Sinä Tiera, kunnan veikko, käy, kutsu käräjät kansan juurelle Jumalan vuoren. Siellä päivästä puhumme.

TIERA lähtee.

ILMARINEN: Löytäisin työtuleni, entisen eloni liekin, siit' oisi ilo ikuinen sepon Ilmarin pajassa. Ijät kaikki kalkuttaisin, kuita, tähtiä kuvaisin kansalleni kallihille — ehkä kerran auringonkin. Lähtekäämme!

Esirippu.

TOINEN NÄYTÖS.

Ruotuksen tupa. Seinillä kilpiä, miekkoja y.m. sota-aseita. Oikealla pöytä, jonka ääressä rengit iltaruoalla. Vasemmalla toinen pitempi pöytä, jonka alla permanto on verhottu punaisella veralla. Sen päässä *Ruotus* itse paitahihasillaan, syrjään sysätty ruoka edessään, synkästi tuijottaen.

Tuli takassa. *Ruoja* kädet puuskassa laahoo lattialla piikoja komennellen. Ovipielessä jauhinkivet, joita *Sokea vaimo* pyörittää.

SOKEA VAIMO (laulaa): Pimeä tähetön taivas, pimeämpi orjan onni, raskahat rikasten kirstut, raskahampi köyhän kuorma. Tuota toivoin tuon ikäni, katsoin kaiken kasvinaian, koittavaksi köyhän päivän, köyhän kuun kumottavaksi, laulavaksi köyhän linnun, köyhän riemun raikuvaksi. Eip' on kuu kumottanut eikä päässyt köyhän päivä, laulanut ei köyhän lintu, köyhän riemu raikahtanut, tuli Tuonen yö ikuinen, huusi huuhkajat salossa —

RUOTUS:

Heitä herja vinguntasi!

SOKEA VAIMO vaikenee äkisti.

1:NEN RENKI: Ruotus on pahalla päällä.

2:NEN RENKI: Myrsky on otsalla isännän.

3:S RENKI: Kellehän myrähtänevi?

4:S RENKI: Siunattu Jumalan vilja.

(Nousevat pöydästä. Piikat korjaavat ruoan pois.
Koira haukahtaa ulkona. Kaikki kuuntelevat.)

RUOJA: Katso piika pikkurainen, mitä halli haukkunevi?

PIIKA PIKKURAINEN (pyörähtää ulos ja tulee hetken päästä takaisin): Se on meidän Marjattamme, joka mierolle ajettiin.

RUOJA:

Mitä hän tahtovi talosta?

PIIKA PIKKARAINEN:
Raukka kylpyä kysyvi.
Ei tohdi tupahan tulla.

RUOJA:
Ei kylt kylähän jouda.
Menköön toiseen talohon.

PIIKA PIKKARAINEN: Käynyt on joka talossa, saanut kiellon kaikkialta. Oi, häntä armahda emäntä! Kovin on kurjassa tilassa tyttö rukka: kengät rikki, riepuna hamehen helmat, paita aivan aukinainen, siihen vielä syntymätön alla ankean sydämen. Suo hänle kyly emäntä.

RUOJA: On kyly kytömäellä lautan lapsia latoa.

PIIKA PIKKARAINEN: Kylmä on kytöinen kangas, yö kolkko, pimeä korpi, pakkanen vain paukkelevi — varmaan hän kuolevi viluhun.

PIIAT: Armoa hyvä emäntä, armoa osattomalle!

RUOJA: Onhan siellä vanha talli, kaksi kaakkia sisällä. Min heponen hengähtävi, se on löylyä hänelle.

PIIAT pillahtavat itkemään.

RUOJA: Tää sana perille saata taikka tukkaasi varokin.

PIIKA PIKKARAINEN menee.

VANHIN RENGEISTÄ:
Pahoin teit emäntä parka.

RUOJA:
Itsepä työni mä tilitän.
Min' olen emäntä, minä!

PIIAT itkevät ja voihtivat.

RUOTUS (lyöden nyrkillä Pöytään):
Tupa tyhjäksi, sanon ma.
Kuulla en jaksa ruikutusta.

RUOJA:
Astukaa alitupahan!
On aika levolle käydä.

VÄKI lähtee.

RUOJA (hommailee yhtä ja toista, vilkaisten väliin Ruotukseen. Vihdoin): Etkö siirry jo sinäkin vuotehelle?

RUOTUS ei vastaa.

RUOJA:
Minä käyn, lukitsen aitat.

(Ottaa soihtun uunin raosta ja menee; näyttämö pimenee.)

RUOTUS (nousee, kävelee mietteissään edestakaisin, Pysähtyy ja astuu jälleen): Paljon on lankoja ajassa, kuka löytäis kultalangan? Väinön päivä on pimennyt, kansa on kaikki kuin akanat, sodassa Suvanto, Lappi — luulen, tässä ois lihoa, kun ois lihan keittäjätä.

LOUHI (astuu esiin ovensuun pimennosta ruhtinaallisessa asussa, kruunu päässä)
Terve Ruotus ruotsalainen,
terve Karjalan kuningas!

RUOTUS:
Ken olet tulija outo?
Miksi tervehdit minua
nimellä, jot' en omista?

LOUHI: Terve Karjalan kuningas, terve Suomen suurivalta!

RUOTUS:

Oletko onneni lähetti
vai enne lopun edellä?
Kuka? Mistä? Puhu!

LOUHI: Olen armahin ajatuksesi sydämmesi syövereistä: Terve Ruotsi ruhtinaamme, terve Karjalan kuningas!

RUOTUS:

Väinö on Karjalan kuningas.

LOUHI:

Huomenn' on käräjät kansan.

RUOTUS:

Sinne ei kutsuttu minua.

LOUHI:

Kuninkaaksi kutsutahan.

RUOTUS:

Kansa vaativi valoa.

LOUHI:

Valoa on monenlaista.

RUOTUS:

Mutta mulla ei mitänä.

LOUHI:

Kuka uskoo, se voittaa,
kuka toivoo, se toteuttaa.
Huomiseksi jää hyvästi! (Kato.)

RUOTUS:

Odota, korea aave!
Viivy vielä! — Hän on poissa.
Kuka liekin ollut outo?
Arvasi ajatukseni.
Minäkö Karjalan kuningas?
Mahdotonta! — Mahdollista.

RUOJA (tulee):

Kuka oli tuvassa toinen?

RUOTUS ei vastaa.

RUOJA:

Onko kielesi lukossa
vaiko korvas lumpehessa?
Kuuletko?

RUOTUS:

Mitä kysyitkään?

RUOJA: Kenen kanssa sa puhelit, kun tulin pihalta äsken?

RUOTUS:

Puhelinko? Yksin olin.

RUOJA:

Sen varsin valehteletkin.
Et ollut tuvassa yksin.
Tunsin helmat hulmahtavan
ohitse ovessa tullen.

RUOTUS:

Omat on helmas hulmunnehet.

RUOJA: Kiertelet, kuvatteletko, vaikka tiedän tarkoillehen: se oli se samainen akka, jonk' olen joskus

ennen nähnyt täällä luonas luikehtivan.

RUOTUS:

Kun tiesit, mitäpä kysyt?

RUOJA:

Miks olet muuttunut minulle?
Et ole armas niinkuin ennen.
Päivin et mulle päätä käännä,
öin et kutkuta kuvetta.
Sanot sanasen, senkin ärjyt.
Mikä mielesi masensi?
Enkö oo ihana enää?
Eikö oo rintani ripeät?
Eikö poskipäät päreät?
Lienen varsin vanhentunut.
Sano: olenko, olenko, sano,
sano kulta, kulta Ruotus!

RUOTUS:

Joutavia!

RUOJA: Jos olen vanha, sie älä sillä silmällä minua katso! Jos rypyn posella näätkin, sie se suutele sileeksi! Jos lie sylini kylmä, sie se kuumaksi syleile! Katso, minuss' on nuoren tuli, nuoren hehku ja halutkin. Elä etsi kylän iloja! On sinulla iloja koissa.

RUOTUS: Laittau jo levolle siitä löpsemästä, vanha lörppö!

RUOJA: Niinkö! Kavahda, kavala Ruotus vihaani tulipunaista! Et tunne kipuja Kirkin. Luuletko mun luppakorvin istuvan sopessa silloin, kun sinä kisoja kuljet kylän kaunojen keralla. Tuokin vaimo vatsallinen, joka kylpyä kyseli — luuletko, etten ma tiedä, ken on porton poian isä? Sinä! Sinä! Sinä! Sinä! Siksi en antanut kylyä, siksi et tohtinut sinäkään sanaa sanoa äsken, vaikka näinkin silmistäsi, kuinka suutuit ja häpesit. Kuuletko, kuuluisa isäntä? Lapsesi mäellä syntyy, porton poika kankahalla.

RUOTUS:

Vaimo! Sua varoitan —

RUOJA: Varro, vielä kun sanasen sanon. Luuletko, etten ma tiedä haluas suurta ja salaista, joka ei sinulle anna yön unta, lepoa päivän? Mielesi sinun tekevi Karjalan kuninkahaksi! Haa, enkö oikein arvannunna? Sinäkö kuningas? Houkka! Sinäkö Väinön voittajaksi? Tiedä, tiedä, Ruotsin Ruotus: Väinö on suurempi sinua, niin suurempi, korkeampi kuin taivas tasaista maata.

RUOTUS: Vaikene! Ulos utala, kehno vaimo! Et käsitä sankarin suuria haluja, vain omat pienet pyytehesi. Suur' Jumala! Onko mulla aika akkoja halata, kun minulle vilkuttavi kunnian ikuiset immet? Mik' on nainen? Paidan solki, tiuku vempelleen nenässä, luotu hetken heilumahan ja toisen lakastumahan. Te ette tunne myrskyn kieltä soipoa korvissa urohon! Sydän, mökki, syli, suukko — se matala maailmanne. Kenen te kerran kahlitsette, sen te sotkette mutahan, viette miesten miekan voiman, sankarin sydämen lennon, äiteinä! vaimoina! lapsina! siskoina! — aina kahleina urohon. Vaan minä katkon kahlehenne, irti itseni julistan, elän loistolle elämän, kullalle ja kunnialle. Jos tahot, perässä tule, Jos et, pihalle astu!

(Ruoja on Ruotuksen sanatulvan aikana vaipunut nyhkyttäen soppeen. Koira haukahtaa ulkona. Molemmat odottavat jännityksellä. Hetken perästä astuvat sisään *Ilmarinen* ja *Väinämöinen*.)

VÄINÄMÖINEN:

Terve talohon!

RUOTUS:

Terve! (Itsekseen.)

Vakavanha Väinämöinen
ynnä Seppo Ilmarinen!
Oikeinko todisti aave? (Ääneen.)
Keitä vierahat olette?
Mistä kaukoa tulette?

VÄINÄMÖINEN: Matkamiehiä olemme. Idästä tulemme. Minä vakavanha Väinämöinen, toinen Seppo Ilmarinen. Vaan kenen talo on tämä?

RUOTUS:

Terve, te tietäjät Kalevan,
Ruotsin Ruotuksen talohon!

(Ruotuksen viittauksesta kantaa Ruoja oluttuopin Ilmarisen käteen ja poistuu, uteliaasti taakseen pälyen.)

ILMARINEN:

En minä sinä ikänä
juone näitä juomisia.
Tule Väinö!

VÄINÄMÖINEN: Muista, Seppo: emme nyt ole omalla asialla kulkemassa — asia on kaiken kansan.
(Ottaa oluttuopin ja juo.) Rauha Ruotuksen talohon!

RUOTUS:

Istukaa urohot!

VÄINÄMÖINEN:

Kiitos. —

(Kaikki istuvat.)

Tuloamme kummastelet
näin myöhäistä.

RUOTUS: Eipä muuten. Lienee ankara asia, kun lähitte moisen matkan jalansyten jaksamahan.

VÄINÄMÖINEN:

Kuule Ruotus ruotsalainen.
Suuni puhtaaksi puhelen.
Ei ole sopu sijainnut
sun ja Väinölän välillä.
Me emme ymmärrä sinua,
sie et meitä ymmärtele.
Mikä mielemme eroittaa?

RUOTUS:

Te elätte valloillanne
täällä kuin vasikat haassa.
Minä laatisin lakeja.

ILMARINEN:

Lait on meillä lauluissamme.
Niitä et sie tajua.

RUOTUS:

Melto on mieli Suomen miehen.
Minä rautoa rakastan.

ILMARINEN:

Rauta kahleelta kajahtaa.

RUOTUS:

Myöskin miekalta vapauden.

VÄINÄMÖINEN:

Noh, noh, sen toran jätämme.
Kummallakin
ehkä on osaksi oikein.
Sen tulevat tuomitkohon.
Emme tulleet sanasotahan.
Tahdoimme kanssasi puhua
tästä ankeesta ajasta.

RUOTUS:

Puhelkaamme.

VÄINÄMÖINEN: Uskon, tiedät, luonnon syntyihin syvihän, niitä hiukan ymmärtelen — noh, sinä hymyilet niille: mulle ne on elon mehua.

RUOTUS:

Tiedän sun Suomen tietäjäksi.

VÄINÄMÖINEN: Tunnen monta tutkelmata, yhä toki yhtä mietin: Tänä kun iltana tähystin taasen kanssa seppo-veikon, eikö jo kohoisi päivä Kalevalan kankahille — näimme me tulen putoovan läpi taivahan yheksän, kaahasimme katsomahan. Arvaatko, mihin tulimme?

RUOTUS:

En tohdi.

VÄINÄMÖINEN:

Sinun tupahas.

Täss' olemme.

RUOTUS:

Kummallista.

Tännekö putosi tähti?

VÄINÄMÖINEN:

Juuri päälle tään talosi.

Viel' on reikä taivahassa.

RUOTUS: En minä mitänä tiedä, vaikk' ois taivahat pudonneet.

1:NEN PIIKA (juoksee sisälle): Voi, voi, voi, voi! —

RUOTUS: Noh, onko lehmä poikinunna vai porsas raossa aidan?

1:NEN PIIKA: Marjatta pojjan on saanut!

RUOTUS:

Ja sitäkö huudat hullu?

1:NEN PIIKA: Täss' on kumma toinen kumma: Ulkona valo on uusi, pimeämpi aurinkoa, kirkkahampi kuun hopeeta.

RUOTUS:

Mitä hupsit?

2:NEN PIIKA (juoksee sisälle): Piha palavi, puut ovat tulessa kaikki, ilma on lämmin kuin kesällä, saavissa vesi sulana —

RUOTUS:

Oletko aivan järjiltäsi?

3:s PIIKA (juoksee sisälle): — Huuto käy idästä, huuto lännestä humisee: »Isä on meille ilmestynyt, poika neitseestä siinnyt!»

RUOTUS:

No, nyt on ikuinen ihme!

Läkkän tuota katsomahan!

(Menee. Ovi eteiseen jää auki ja ulkoa tunkee väkevä valo huoneeseen.)

SOKEA VAIMO (syöksähtää polvilleen keskilattialle): Ihme! Ihme! Ihme! Ihme! Ollos kiitetty Jumala. Jo kohosi köyhän päivä. Silmäni näkevät taasen, elämä aukeaa etehen niinkuin suuri nurminiittu.

(Piiaat taluttavat hänet pois.)

ILMARINEN: Millinen tämä on yöhyt, sokeat näkönsä saavat, kuurot kuulonsa takaisin!

VÄINÄMÖINEN: Keränä oli tänne tullen aatokseni — nyt on kahtena keränä.

RUOTUS (tulee takaisin):

Enp' ole moista ennen nähnyt.

Mitä uskotte urohot?

VÄINÄMÖINEN:

Suuria tapahtunevi.

Ukko maata varjelkohon!

RUOTUS:

Samaa minäkin sanon:
Tulossa jotakin onpi,
kun tietäis, mitä tulevi.

VÄINÄMÖINEN (äkkiä Ilmarisen käsivarteen tarttuen)
Kuuletko?

ILMARINEN:

Mitä sa kuulet?

VÄINÄMÖINEN:

Virren vienon ja väkevän.

ILMARINEN:

En minä mitänä kuule.

VÄINÄMÖINEN (Ruotukseen tarttuen):

Tunnetko lemun suloisen?

RUOTUS:

Hiukan vaan hajua saunan.

VÄINÄMÖINEN: Ilma on kuin yrttitarha — katso! katso!

ILMARINEN ja RUOTUS:

Mitä näet sa?

(Tausta aukenee. Näkyy talvinen tanner, tantereella paljon kansaa, kansan keskellä *Virokannas* soihtu kädessä. Taustassa näkyy *Marjatta* lapsineen kytömaellä. Taivaasta virtaa väkevä valopatsas maahan.)

VÄINÄMÖINEN:

Ken on vaimo? Ken on lapsi?

(Aikoo syöksyä ulos. Näky katoaa.)

RUOTUS (Ilmariselle):

Ukko on hiukan hupsahtanut.

PIIKA PIKKARAINEN (juoksee sisään): Voi, hyvä isäntä kulta, kansoa piha on täysi, ihmiset ilost' on hullut, toisiaan syleilevät tutut, oudot, vanhat, nuoret, Mies vieras pihalla seisoo saarnaten jotakin, jota en käsitä, Karjalan kuninkahasta —

RUOTUS (nopeasti):

Karjalan kuninkahasta!
Se mies sisähän kutsu.

(Piika pikkarainen menee. Hetkisen perästä astuu sisälle *Virokannas* soihtu kädessään, hänen takanaan paljon kansaa.)

RUOTUS:

Sinäkö kansalle puhelet
Karjalan kuninkahasta?
Ken olet? Mikä nimesi?
Tietäjä oletko?

VIROKANNAS pudistaa päätään.

RUOTUS:

Taikka virren vieras Seppo?

VIROKANNAS kuin edellä.

RUOTUS:

Kuinka siis kansoa opetat?

VIROKANNAS: Ääni korvesta olen ma, kynttilä, palava yössä, lähetetty valmistamaan tietä auringon ikuisen. Kuka mun kuulevi sanani, hälle huomen valkenevi.

RUOTUS:

Voitko päästää Suomen päivän?

VIROKANNAS: En minä mitänä päästä, mutta mun jälkeeni tulevi toinen suurempi minua, jonk' edessä taitun itse niinkuin kaisla myrskyn eessä — hän päästää Suvannon päivän.

RUOTUS:

Kenestä puhut sa vanhus?

VIROKANNAS: Puhun Marjatan pojasta, joka syntyi joulu-yönä maailman vapahtajaksi. Ei ole nyt suruja enää eikä huolta huomisesta, orjat on vapaita kaikki, köyhä vertainen rikasten, veljiä inehmon lapset, Isän yhden siittämiä. Iloitkaatte! Riemuitkaatte! Syntyi Karjalan kuningas.

KANSA (riemahtaen):

Eikö siis suruja enää?

Köyhäkö vertainen rikasten?

RUOTUS:

Hoi, pidätä, hurmahenki!

Täähän on maan petosta.

Rengit! Köysiä esille!

Köyttäkääte kiivastaja!

Tään pitäjän tuomarina

hänet ma vangiksi julistan.

(Virokannaan kädestä temmataa soihtu ja hänet köytetään.

Kansa nurisee.)

VIROKANNAS:

Älkääte minua surko!

Minä vain oon vanha miesi.

Säde hukkuvi sumuhun,

sumun päivä puhkaisevi.

RUOTUS: Viekkää kansan villitsijä vajahan tuvan takana tuomiotaan uottamahan!

(Rengit vievät Virokannaan pois. Kansa seuraa.)

VÄINÄMÖINEN (itseksseen): Heikkoko väkevän verta? Köyhä arvoinen rikasten? Eikö siis urohon tarmo, hengen taistojen takoma, ois enempi orjan mieltä? Eikö pitkän pilven kotka mahtavampi maan matoa? Mahdotonta. Nää on Louhen ansapuuta, tehtyjä urohon tielle, ettei pääsis Suomen päivä.

ILMARINEN:

Tule Väinö, veljyeni!

Täällä haiskahtaa verelle.

VÄINÄMÖINEN (ajatuksistaan heräten):

Voinet olla oikeassa.

(Ojentaa kätensä Ruotukselle.)

Jää hyvästi Ruotsin Ruotus!

RUOTUS (samoin mietteistään heräten): Suuri kiitos käynnistänne! Toki vielä viime sana: Tämän pulman mie selitän, kaikki laittoa lupoaan entisillensä tolille, kun lupaatte vaiti olla tämän yön tapauksista.

VÄINÄMÖINEN:

Voin luvata.

ILMARINEN: Myöskin minä, vaikk'en huoli sun luvastas.

RUOTUS: Suuri kiitos Suomen urhot! Käykää vastakin talossa. Täss' oli hiukan rauhatonta tällä kertaa, vasta tynempää, vakuutan. Käykäähän talossa, miehet! Tässä soihtu matkallenne hämyn halki käydäkseenne.

(Ojentaa Väinämöiselle soihdun.)

ILMARINEN (Väinämöiselle): Kuinka? Vieraanko kädestä otat sa palavan soihdun?

VÄINÄMÖINEN: Tulen on syntä taivahassa. Otan sen taivahan kädestä. (Ruotukselle.) Jää hyvästi Ruotsin Ruotus! Toki muista mun sanani: Mik' on soihtu Luojan soihtu, ei sitä sidota köysin, mikä on sainio pimeyden, sammuvi pimeytehensä.

(Väinämöinen ja Ilmarinen lähtevät.)

RUOTUS (kävlee hetkisen edestakaisin mietteissään, menee sitten ovelle ja huutaa):
Hoi, Tapani, tallirenki!

TAPANI (tulee):
Mitä kärkevi isäntä?

RUOTUS: Teppo, poikani parahin, oletko työhös tyytyväinen?

TAPANI:
Miks' en oisi? Mikä hätänä?
Hepo lihoi, mies lihoi,
kummallakin kultapäivät.

RUOTUS: Siis olet mulle kiitollinen, että sun talohon otin?

TAPANI: Kuink' en oisi? Totta toki. Toki tää toista on eloa, kuin oli ennen laukun kanssa taloteitä tallustella. Teitä kiitän ma ijäti.

RUOTUS:
Se piankin nähtänehen. —
Peljännetkö?

TAPANI: No, minä en pelkää niin mitänä — jos ei varsin hengen vaara.

RUOTUS: Täss' ei ole. Naisen näitkö, tuon, joka kylpyä kyseli?

TAPANI:
Sen, joka pojan tekaisi?

RUOTUS:
Sikiö on surmattava.
Äitinensä. Ymmärrätkö?

TAPANI:
Ymmärränhän.
(Viekkaasti silmää iskien.)
Emännäll' on tarkka vainu.

RUOTUS:
Se ei sinuhun kuulu.
Teetkö työtä käskettyä?

TAPANI:
No, minä ne nitistän niinkuin
jänönpaikaset lumelle.
Vaan mitä saan ma palkakseni?

RUOTUS:
Tallista parahan orhin.

TAPANI:
Ihanko todella?

RUOTUS: Tuossa on käteni.

TAPANI: Kättä päälle! — Nyt tuli Tepolle juhla, kelpaa nyt kyliä käydä, talojen tanhuita ajella kuuluvilla kulkusilla, kun onpi ori edessä. Minä lennän kuin salama.

(Menee.)

RUOTUS (yksin): Sillä nyt on siitä päästy. Nyt on vuoro vaiennella tuo hupakko huutelija. Taikka ehkä häntä vois käyttää johonkin?

(Vaipua ajatuksiinsa.)

TAPANI (tulee kiireesti takaisin): Poiss' on lapsi, poissa vaimo, pihalla pilkkoinen pimeys.

RUOTUS:

Täss' on tehtynä petosta.
Kaikki joutuhun jälestä.

(Tempaa seinältä keihään ja syöksyy ulos.)

RUOJA (tulee) Poiss' on vierahat. Isäntä lienee mennyt saattamahan. On tääkin yö mokoma. Tulee tieltä mieron tyttö, pojan hangelle tekevi, — poika ei viluhun kuole. Taivas reikihin repeevi, sen näkevät Suomen urhot tuolla puolen Lemmenlahta, kaalovatpa katsomahan, — tulevat Ruotuksen talohon. Ruotus, tuomari pitäjän, toivovi kuninkahaksi Suomen suurille tiloille vanhan Väinämön sijahan — niin syntyy kuningas toinen. Mies vieras salolta saapuu, oppia outoa puhuvi Karjalan kuninkahasta, orjien vapaudesta — itse kohta vangitahan. Kuka on Karjalan kuningas? Tuoko lapsi? Lautan lapsi? Mahdotonta? Väinämökö? Hän on sankari väkevä. Ei oo heikko Ruotuskana. Kuka ties, kuningatarna ei olis olla hullumpata?

(Aukaisee korukirstunsa, somisteleikse, peilailee itseänsä kiiltävässä metallilevyssä ja nauraa hekottelee. Lyödä lupsahuttaa äkkiä kirstun kannen kiini ja jatkaa jälleen vakavana:)

Vaan jos nyt todella onpi, niinkuin luulen, porton poika tään talon isän tekoa — niin hän on kuninkaan isä. Itsekin kuningas? Minä kuningatar? Se on selvä. Otamme pojan omaksi, kaunoiseksi kasvatiksi, mieron tyttö tyytynevi muutamiin muruihin. Taikka ellei suostu, — suohon poika! Tästähän hyvä tulevi.

RUOTUS (tulee Ruojaa huomaamatta ja heittäytyy väsyneenä lavitsalle):

En tavannut tapettavia.
Yö on pilkkaisen pimeä,
ajo aivan mahdotonta.
Mitä nyt teen mies poloinen?

RUOJA (lempeästi):

Ruotukseni!

RUOTUS: Sinäkö Ruoja? Noh, nyt on asiat oikein, ei sinun enempi tarvis kammota kuninkuuttani.

RUOJA:

Kerro, kuinka on asiat!

RUOTUS: Vanki on vajassa mulla, mitä nyt hänelle teen ma? Jos hänet vapaaksi lasken, siitä villitys tulevi ensimmäistä ankarampi. Jos hänet hukutan, silloin Väinön puolelle asetun vasten uutta valtiasta. Teenkö silleen taikka tälleen, aina jään alemma kynsin.

RUOJA: Entä miss' on mieron vaimo ynnä lapsi?

RUOTUS:

Yön ladulla.

Heitä kiini ma tavotin,
en tavannut.

RUOJA: Mitäpä heille oisit tehnyt, jos tapasit?

RUOTUS:

Sen tietäis pimeys yksin.

RUOJA:

Entä sitten?

RUOTUS: Sitten? Sitten kaikk' olis ollut niinkuin ennen — alkais uuden miettiminen.

RUOJA: Väinö jäis kuninkahaksi, sinä miksi? Tuomariksi. (Nauraa.) Ei sinusta Ruotus rukka ole lankojen hakijaa ajatarten kankahasta. Se on meidän naisten työtä.

RUOTUS:

Vieläkö sinäkin ilkut!
Kursi tiehesi, tahikka —!

RUOJA (jälleen vakavana): Siis sanotko: sun talossas syntyi Karjalan kuningas?

RUOTUS:

Kansa niin sanovi.

RUOJA:

Kansan
ääni on jumalten ääni.
Sitä kuule Ruotsin Ruotus!

RUOTUS:
Kuinka? Neuvotko minua
luopumaan ijäksi siten
Karjalan kuninkuudesta.
En ikinä.

RUOJA: Sitä en neuvo. Lapsi syntyi sun talossas, sin' olet lapsen holhoaja — ehkäpä enemmän vielä?

RUOTUS:
Minä vakuutan! Mitenkä?
Ethän luulene minua —?

RUOJA: No, se nyt on sivuasia. — Sin' olet lapsen holhoaja, sijainen kuninkahankin. Laske vankisi vapaaksi, astu kansan auttajaksi! Joskin lapsi löytynevi, hän on pieni ja vähäinen, sull' on aikaa aivan kyllä vahvistella valtoasi. Jos ei löydy, sen parempi.

RUOTUS (itseksseen):
Siinähan sokea aatos! (Ääneen.)
Entä vanha Väinämöinen?

RUOJA: Ruotsiss' on väkeä paljon, sinne saattaos sananen, tule, voita Väinön valta, huudata kuninkahaksi poika Marjatan poloisen, — silloin sie oot Suomen herra.

RUOTUS: Houkkapa olinkin, koska tahdoin nousta kunniaan ilman naisien apua! — (Ojentaen kätensä.) Ruoja armas!

RUOJA:
Ruotukseni!

(Täydellinen sovinto.)

RUOTUS: Sie olet sentään viisas vaimo. — Huomenna Tepon lähetän laukun kanssa katsomahan käräihin Kalevan kansan, kuin siellä asiat käyvät. Itse Ruotsin ruhtinaille saattamaan sanoa lähden. Tule, menkämme levolle!

RUOJA (hullunkurisesti):
Entä orjien vapaus?

RUOTUS:
Siitä sitten tuumitahan.

Esirippu.

KOLMAS NÄYTÖS.

Aukea paikka metsässä. Taustalla vuori, jonka rinnettä polku johtaa. Kansaa soihdut käsissä seisoo pienissä ryhmissä levottomasti keskustellen. Myrsky.

1:NEN KALEVALAINEN: Heräsitkö viime yönä?

2:NEN KALEVALAINEN: En herännyt. Uneni läpi kuulin kuin kohua kosken, luulin eukon kuorsoavan. Onko kuultu kummempia?

1:NEN KALEVALAINEN: Kuultu on taivaalta kumua, meteliä maan navoilta, petrankaitsijat kedolla nähneet on tulen putoavan tuolle puolen Lemmenlahta — siit' on kaikki kauhuissansa.

2:NEN KALEVALAINEN: Varjele vakainen Ukko! (Sekautuvat kansan joukkoon.) Tiedätkö, mitähän varten meidät on kutsuttu ko'olle?

4:S KALEVALAINEN: Etkö tiedä, ett' tulossa sota on valosta suuri Pohjan ja Väinölän välillä? Siitä

täällä päätetähän.

3:S KALEVALAINEN: Koko kansako sotahan?

4:S KALEVALAINEN:

Miehet, naiset, lapset, kaikki
Suomen päivän päästäntähän.
Näin on sankarten sanoma.

3:S KALEVALAINEN: Ähäh, vai väkevät kerran tarvitsevat heikkojakin! — Kussa on Kalevan urhot?

4:S KALEVALAINEN: Väinö itse yksin yössä istuu vuoren kukkulalla, Ilmarinen, Lemminkäinen
seisovat vähän sivulla, säilillä säkenevillä Väinämöistä vartioiden.

3:S KALEVALAINEN: Keneltä?

4:S KALEVALAINEN: Kah, yön väeltä, jotka jouta jännittävät pään varalle valon urohon — etkö kuule
kuin suhisee?

3:S KALEVALAINEN: Laupias Jumala auta! Mitähän tästäkin tulevi?

(Sekaantuvat kansan joukkoon.)

LOUHI (kalevalaisen naisen puvussa juoksee esiin):
Minäpä tiedän, tiedän, tiedän —

KANSA:

Mitä? Mitä on tapahtunutta?
Mitä tiedät?

LOUHI: Mistä Väinö sai tulen tupihin Osmon ynnä näihin yön valoihin, — minä tiedän, tiedän, tiedän.

KANSA:

Mistä?

LOUHI: Ruotuksen talosta, tuolta puolen Lemmenlahta.

KANSA:

Rumanko Ruotuksen talosta?
Niinkö?

LOUHI:

Niin, valalla vannon —!
Täss' on paimenet. Puhukaa!

(Paimenet tulevat esiin.)

KANSA:

Puhukaa! Pian puhukaa!

1:NEN PAIMEN: Niin se oli sillä lailla —

2:NEN PAIMEN: Eipäs, anna mie puhelen.

3:S PAIMEN: Et sie mitänä tiedä. Minähän kuminan kuulin.

2:NEN PAIMEN: Minä näin tulen väläyksen.

3:S PAIMEN: Hajun tunsin tulikivisen.

KANSA:

Pois polina! Yks puhumaan!
Puhu sie tulen näkijä!

2:NEN PAIMEN: Näin oli asia. Kuulkaa: Kun me kaitsimme kedolla tarvaitamme, taivahasta näimme
liekin leimahtavan, äänen kuulimme puhuvan: »Menkää Ruotuksen talohon, katsokaat
kuningastanne!»

KANSA:

Kuningasta! Kuulkaa, kuulkaa!
Entä sitten?

2:NEN PAIMEN: Sitten täytti valkeus pimeän ilman, kuului virsi vienon kaunis, kaikui kannelten helinä, mepä maahan lankesimme niinkuin ukkosen osumat.

KANSA:
Sitten?

2:NEN PAIMEN: Kun toinnumme, kadonnut kaikki oli. Taivas musta, maa pimeä. Kauvempata ääreltä kedon kajasti vain kuin pienen liekin pilke. Sitä kohden me kulimme. Kun tulimme sen sinisen sillan päähän, joka vie Ruotuksen talohon, tuli Väinö vastahamme.

KANSA:
Väinökö? Näitte väärin?

2:NEN PAIMEN: Varmasti näimme. Emme tuota ensin uskonehet. Yksin astui pää alaalla, kädessä palava soihtu. Minä sanoin: »Katso, Väinö!» Toinen sanoi: »Ei oo Väinö!» Kolmas sanoi: »On se Väinö!» Niin tuli tuuli ja puhalsi liekin tervaista tereä, silloin me näimme kaikki, että Väinämö oli se.

1:NEN KALEVALAINEN: Väinö luona muukalaisen käynyt tulta lainaamassa!

2:NEN KALEVALAINEN: En tuota uskoisi todeksi.

3:S KALEVALAINEN: Paimen, loppuhun pakise! Oliko hän yksin?

2:NEN PAIMEN: Väinämön jälessä astui itse Seppo Ilmarinen —

KANSA:
Hän, joka tulen kadotti?

2:NEN PAIMEN: Sama miesi. Sillan päässä Väinö taaksensa katahti. sepolle ojensi soihdun, sanoi: »Saata kansalleni! Minä kuljen kukkulalle ilmoja tähyämähän.» Erosivat. Me lähimme min käpälät alla kesti juoksemaan kohin kotia. Täss' olemme. Kaikk' on totta.

2:NEN ja 3:S PAIMEN: Kaikki totta.

1:NEN KALEVALAINEN: Miehet! Me olemme myödyt.

2:NEN KALEVALAINEN: Myödyt maan viholliselle!

LOUHI (joka koko edellisen kohtauksen aikana on syrjästä katsastanut kansan mieltä):
Hyvä, on, parempi tulee.
Tässä Teppo tarvitahan. (Pois)

3:S KALEVALAINEN: Ajatukset aivoissani niinkuin sukkula surisee.

4:S KALEVALAINEN: Ne on nuolia pimeyden.

KAIKKI:
Väinämöinen, Väinämöinen!
Astu kansasi avuksi!

TAPANI (tulee laukku selässä):
Terve kaunis ristikansa!

KANSA:
Siinä karski kaupan miesi,
ken meille sanat selittää. —
Terve, saksojen kuningas,
Teppo, teiden taivaltaja!

TAPANI: Täällähän rahvasta ko'olla ylen äijä, terve, terve! Noh, mitä pitäisi olla? Sulkkusia, sormuksia, kautokenkiä koreita, päällispankoja paraita, Viron verkkaa, Saksan sarkaa, Riian riikin saippuata Mitä vain pitävi olla?

1:NEN KALEVALAINEN: Eipä nyt taida kaupat käydä. Aika on meillä aivan tyyris.

2:NEN KALEVALAINEN: Tiedä et Teppo kurjuuttamme.

3:S KALEVALAINEN: Vilja märkänee aholle, aitat kaikki aivan tyhjät, vaimot parkuvat pahasti — täällä kuolema tulevi.

TAPANI: Tiedän, tiedän, ristiveljet. Huono on, hudoi on aika. Aivan silmäni vetistyy, kun tuota ajattelenkin. Mie näet Suomea rakastan. — Suomen poika, potra poika! Oijoi, näette miten sydän vie minulta voiton — minulla niin on hellä mieli. Soisi en sääskelle pahoja, saati sitten ihmiselle. (Itkee.)

1:NEN KALEVALAINEN: Miesparka! Näette miten sääli silmänsä vetistää.

2:NEN KALEVALAINEN: Hän on meidän miehiämme, suomalaisia rakastaa.

3:S KALEVALAINEN: Älä itke, Teppokulta! Muutenkin mure on täällä.

TAPANI (kyyneleitään pyyhkien): Älkää naurako minulle! Minkä taidan mielelleni? Minä vain oon köyhä saksa, repunkantaja katala, päivän astun, pennin kostun, nälkä suolia nävertää — mutta vääryyttä minä en kärsi. Kun minä kuulenkin jotakin vääryydestä mainittavan, silloin suutun ja vihastun, puin, puristan nyrkkiäni, taskussani, käyn vaikka petoja vasten. Sellainen minull' on mieli.

1:NEN KALEVALAINEN: Tehtykö vääryyttä sinulle?

2:NEN KALEVALAINEN: Kuka on tehnyt, Teppo rukka? Meille murheesi puhele?

3:S KALEVALAINEN: Me kostamme puolestasi!

TAPANI: Minulle? Mitä minusta! Kuka kurjasta välittää? Ei, vaan teille, Suomen sulhot, teille on vääryyttä tekaistu. Kun muistan, mitenk' on olot tuolla puolen Lemmenlahta ja mitenkä tällä puolen, silloin suutun ja vihastun.

KAIKKI: Kerro, kerro, kuink' eletään tuolla puolen Lemmenlahta!

TAPANI: En ehdi hyvät imeiset, äijän on maata matkattava; hyvästi hyvät imeiset!

KANSA: Elä mene, elähän mene, kesken jää hyvät pakinat.

TAPANI:

Maha tyhjä, laukku täysi,
ei tämä elo elätä.
Terveheksi ristiveljet!

1:NEN KALEVALAINEN (kaivaa kukkarostaan muutamia helmiä): Jos ei sulla muuta huolta, — kelpaako tuo rahasta?

2:NEN KALEVALAINEN: Väinönkö koreat helmet vaihdat vierahan koruihin?

1:NEN KALEVALAINEN: Väinö on hylännyt meidät. Mitä herjan helmilöistä.

2:NEN KALEVALAINEN:

Taidat olla oikeassa. —
(Kaivaa helmensä esille.)
Anna palttinapalanen.

3:S KALEVALAINEN (samoin): Mulle maailman makeeta.

KANSA tunkee helmiään tarjoten Tepon ympärille.

TAPANI: Saatte, saatte, ristiveljet. helmet hyvät, käy kalusta. — Mistä me puhuimme äsken? Ah, niistä onnelan oloista tuolla puolen Lemmenlahta. Siellä on ilo ikuinen, praasnikat alinomaiset, vilja kasvaa kyntämättä, riista nuolen noutamatta. Siellä paistaa Luojan päivä —

KANSA:

Kuulkaa! Kuulkaa! Luojan päivä.

TAPANI: Ilma maiskahtaa me'elle, lehot kaikki leipäpuulle, virrat suuret voisulalle, sokerille rannanhiekat, suoloille meren somerot!

KANSA:

Suoloja! Voisuloa!
Mettä! Voita! Leipäpuita!

TAPANI: Oliko vielä helmilöitä? — Semmoinen on siellä luonto, hallitus sitä parempi, ei ole köyhää, ei rikasta, kaikk' on yhtä onnelliset.

KANSA:

Eikö köyhää, ei rikasta?

Kerro, kuinka se tapahtuu.

TAPANI: Asia on aivan tälleen: Kaikill' on kuningas sama, jos jaksat, hyvinkin raadat, jos et, syöt, makoat — kaikki ruokkivi kuningas.

KANSA: Vie meitä, johata meitä tuolle puolen Lemmenlahta!

LEMMINKÄINEN (tulee vuoripolkua):
Mitä hurjat huutelette?

KANSA:
Ruotus maan kuninkahaksi!
Eläköhön Ruotsin Ruotus!

LEMMINKÄINEN:
Kuinka, te Kalevan miehet?
Oletteko unhottaneet
Väinön valtikan väkevän?
Kuka kylvi vainionne?
Kuka kaasi kontionne?
Kuka toi Tuonelta sanomat?
Ken ryösti satujen Sammon?
Kuka virtenne viritti,
joista järkkyy maa ja taivas?
Vastatkaa Kalevan miehet,
ken on tämän kaiken tehnyt?

KANSA (puoliääneen hymisten):
Väinämöinen! Väinämöinen!
Kuka on häntä voimakkaampi?

LEMMINKÄINEN: Niinpä luottakaa lujasti, hän meidät pelastaa voipi myöskin vallasta pimeyden.

KANSA:
Mutta miks hän ei pelasta?

LEMMINKÄINEN:
Tietäjäll' on tiedon synnyt.
Itse hän aikansa asettaa.

TAPANI: Anteheksi ristiveljet, sanasen sanoisin miekin, jos ei pantaisi pahaksi.

KANSA: Puhu, puhu, teiden Teppo, aukaise sanainen arkku!

TAPANI: Minut tunnettehan miehet? Minä vain oon köyhä saksa, en käsitä urhon töitä, köyheä kansoa käsitän. Luulenpa tajuavani tutkelmanne. Tiedän, miksi ei kohoa Suomen päivä. Väinö on tietäjä väkevä — siitä ei epäilystä — mutta häll' on yksi virhe: Hän ei kansoa rakasta. Minä kansoa rakastan — samoin Ruotus ruotsalainen. Mulle on veli jokainen, ken tulevi vastahani. Eikö totta?

KANSA:
Totta, totta!

LEMMINKÄINEN: Ja tuoko lörppö täällä saa parjata maan parasta?

KANSA:
Anna sie Tepon puhua.
Hän on miesi kansan miesi.

TAPANI: Kiitos te Kalevan miehet! Niin olenkin, kansan miesi, — samoin Ruotus ruotsalainen — siks mua sankarit vihaavat. Väinö on väkevä urho, eihän siit' ole epäystä, kun hän niin ei hirmuisesti ylenkatsois kansalaista! Kuka on häneltä kuullut konsana sanoja veljen? Kenen kättä hän puristaa? Ketä hän olalle lyöpi? Ketä kutsuu kuomaksensa? Eikö hän astele alati kuin Jumala yksinänsä? Aina on rypyssä otsin kuin koko maa ja taivas yksin hänen harteilla lepäisi. Eikö totta?

KANSA:
Totta, totta!

LEMMINKÄINEN: Herkeä kavala kettu, taikka kuule kalvan kieltä!

TAPANI (hätääntyen):

Voi, hyvät imeiset, nähkää!
Hän on Väinämön sukua.
Hän mun pistävi lävitse
niinkuin koiran kankahalle.
Hän ei kansoa rakasta.

LEMMINKÄINEN:

Koiralla on koiran kuolo.
Kursi keinoisi, tahikka —!

TAPANI: Siinä sen kuulette itekin! Hän on sankari samoin kuin Väinämöinen. Kuink' oli kauheat sanansa? »Koiralla on koiran kuolo.» Ajatelkaa, hän ei anna köyhälle ihmisen nimeä, vain uroille yksinänsä. Kuulkaa, kun kysyn ma teiltä: tääkö on kansan rakkautta?

1:NEN KALEVALAINEN: Sie älä Teppohon kajoa! Teppo on meidän miehiämme.

2:NEN KALEVALAINEN: Varo sie oma varasi! Muistatko tihuja töitäs?

3:S KALEVALAINEN: Poikani viinahan opetit.

4:S KALEVALAINEN: Tyttöni kaunihin kadotit.

LEMMINKÄINEN: Tyyntykää, Kalevan miehet! En väitä, tosia kaikki, luonto on keveä mulla, ylimielinen välistä, koska rinta riehahtavi suurien surujen alla. Vaan nyt siitä ei puhetta. Kun onpi hätä yleinen, yksityiset väistyköhöt.

1:NEN KALEVALAINEN: Siepä itse maan hädässä laitoit karkelot laveat!

2:NEN KALEVALAINEN: Muista pitkän poaran yötä! Toiset itki ja rukoili, sinä lauloit, loilottelit.

TAPANI:

Hyvä Jumala! Onko totta?
Tanssinut maan hädässä!
Voi sitä sydän-kovuutta!

3:S KALEVALAINEN: Häijy mies, hävytön sulho!

4:S KALEVALAINEN: Paras kansan neuvojaksi!

(Kaikki puivat nyrkkiänsä ärhennellen Lemminkäisen edessä.)

TIERA (syöksähtää esiin):

Kauko, veljeni väkevä!
Iske irti roistojoukko!

LEMMINKÄINEN: 'Tiera! Miekkasi aseta! Ei tässä hätiä vielä. Mutta jos tahdot sa mulle tehdä pienen palveluksen, käy, kutsu avuksi Väinö! Hän on vuoren kukkulalla.

TIERA:

Ja sinutko jättäisin ma
noiden kiivasten kitahan?
En ikinä.

LEMMINKÄINEN: Heidät kyllä tiedän hillitä. Menehän.

TIERA menee.

TAPANI:

Tässä näkyy tosi tulevan.
Paras kun pakohon pötkin.

KANSA:

Kuolema urhoille Kalevan!
Eläköhön Ruotsin Ruotus!

LEMMINKÄINEN: Kansani! Kalevan miehet! Kaikki myönnän, myönnän, myönnän, tehnyt oon tihua työtä, tanssinut maan hädässä, juottanut Suvannon sulhot, kaulannut Kalevan neiet. Vaan ei nyt puhe minusta, nyt on puhe Väinämöstä. Jos minä olenkin musta, hän on suuri ja valoisa! Jos olenkin heikko minä, hän on ylväs ja väkevä! Jos ette minua kuule, häntä kuulkaa kansalaiset!

KANSA:

Kussa hän sitten kuhnustavi?
Ei tohdi esihin tulla.

LEMMINKÄINEN:

Väinämöinen! Väinämöinen!
Astu kansasi avuksi.

(Kaukaista ukon jylinää.)

ILMARINEN (tulee)

Mikä pauhu parsikossa?

LEMMINKÄINEN:

Seppo, veljeni väkevä!
Eikö jo tulekin Väinö?

ILMARINEN: Yhä istuu yksin yössä Väinö vuoren kukkulalla niinkuin patsas paikallansa. Muuta ei muutosta hänessä, kulmakarvat vain vetäyvät toinen toistansa lähemmä, niinkuin pitkät pilvenlongat ennen ukkosen jyryä. En ole sinä ikänä häntä nähnyt sellaisena. (Ukon jyrinä kovenee.) Kuuletko? Kohta se jyrähtää.

LEMMINKÄINEN:

Minä käyn ja käsken häntä.
Täällä on jyry isompi.
(Aikoo mennä.)

ILMARINEN: Kavahda käymästä! Olemme mekin urhoja Uvannon, voimme yhtä ynnä toista, jot' ei poiat puoletkana. Mutta kun maailmat sotivat, me koreesti vaikenemme.

1:NEN KALEVALAINEN: Miss' on Teppo?

2:NEN KALEVALAINEN:
Meidän Teppo?

3:S KALEVALAINEN: He ovat hänet surmannehet.

4:S KALEVALAINEN: Viel' elävi Ruotsin Ruotus.

KAIKKI:

Kuolema urhoille Kalevan!
Eläköhön Ruotsin Ruotus!

LEMMINKÄINEN:

Kuule, kuinka ne elämöi!
Koeta heitä tyynnytellä.

ILMARINEN:

Kansani! Kalevalaiset!

1:NEN KALEVALAINEN: Siinä Seppo Ilmarinen, ken meiltä tulen kadotti! Kuole kurja!

KANSA:

Kuolema urhoille Kalevan!
Eläköhön Ruotsin Ruotus!

LEMMINKÄINEN:

Seppo, säiläsi esille!
Täss' on taisto hengen taisto.

(Aseet kalskahtavat vastakkain.)

TIERA (tulee)

Tietä! Väinämö tulevi!

VÄINÄMÖINEN (astuu vuoripolkua kädessään Kalevan miekka, joka säihkyi omaa valoan): Kuka on kurja uskaltanut sytyttää sotien liekin keskellä keräjäpaikan?

KANSA (perääntyen):

Väinämöinen! Katso, katso!

Hän on taivahan laelta
temmannut tulisen miekan.

VÄINÄMÖINEN: Pois miekat! Alas asehet! Taikka kautta tämän kalpani Kalevan, tässä Tuoni tuomitsevi. Ken rikkoi Suvannon rauhan? Sinäkö Kauko?

LEMMINKÄINEN:

Kansa tässä
rupesi rumaksi, huusi
Ruotusta kuninkahaksi.
Heitä ehkäistä koetin.

ILMARINEN:

Koetimme kumpainenkin.
Siit' oli tulla turmiomme.

VÄINÄMÖINEN: Niinkö on asia, kansa, kuin nämä urot sanovat?

KANSA:

Niin on, niinhän on asia.
Teppo tässä yllytteli.

VÄINÄMÖINEN: Houkkapa olin, kun luotin joukon mielijuohteheisin! — Niinpä kuulkatte sanani: Tänä yönä päätetähän kohtalot Kalevan kansan, itse päätän ilman teitä — menkätte, mihin halaatte! Tänä yönä Väinämöinen suorivi valon sotahan vasten Louhen luottehia. Ken pelkää, kotihin jääköön, ken tahtoo, keralla käyköön! Mutta myöskin muistakohon: Halki yön, hämärän halki valon sankarit samoovat, ei heit' estä rautaportit eikä kultaiset kypärit.

1:NEN KALEVALAINEN: Mikä on saaliina sodassa?

VÄINÄMÖINEN:

Valo! —

2:NEN KALEVALAINEN: Mikäpä ruokana sodassa?

VÄINÄMÖINEN:

Valo! —

3:S KALEVALAINEN: Mitä jää lastemme peruksi?

VÄINÄMÖINEN:

Valo! —

KANSA:

Sillä ei eletä.

VÄINÄMÖINEN:

Ja kuka ei sillä elä,
hän kotihin kääntyköhön.
Häntä ei sodassa tarvis.

(Yksi toisensa perästä hiipii pois.)

LEMMINKÄINEN:

Katso, he karkaavat kotihin
niinkuin suuri lammasslauma.
Estäkö?

VÄINÄMÖINEN: Elä, jos kallis sulle on Suvannon onni.

ILMARINEN:

Ylpeä olet sa Väinö.
Etköhän katune? Katso,
jää vain miestä puolikymmenen.
Näilläkö sotahan aiot?

VÄINÄMÖINEN: Ei sotia luvulla käydä, käydähän sankarisuvulla. Olemmeko kaikki yhtä? Vieläkö joku on täällä, joka taistaa ruoan eestä tai kultan, hopean tähden? Eikö? Siis tupesta miekat! Soihdut säilien nenähän! Mieli kohti korkeutta! Tunnussana: Ukko auta!

(Lähtevät.)

Esirippu.

NELJÄS NÄYTÖS.

ENSIMMÄINEN KUVAELMA.

Pohjolan tupa. Pitkiä penkkejä ja pöytiä, joiden ääressä istuu *Pohjolan väkeä* maljat edessään, naiset sylissänsä. Maljoista kohoavat liekit valaisevat yöllistä mässäystä. Pohjolan väki on rumaa ja karvaista, kullakin sen mukainen naamio, mitä hänen nimensä vaatii.

HUKKA: Eläköhön yö ikuinen, juhla julmuuden eläköön!

AHMA: Syökäämme syliä täysin häitä ahman ahneuden.

ILVES: Iloitkaamme illatsuita, niinkuin ilkeys iloitsee!

KETTU: Tanssikaamme, tanhutkaamme kavaluuden karkeloita!

KÄRPPÄ: Kaunoja kutitelkaamme niinkuin kutkuttaa kateus!

VILLIKISSA: Juokaamme viinoa vihojen niinkuin liekki leimuvaista!

KAIKKI:

Eläköön! Eläköön! Eläköön!

(Juominkia ja mässäystä.)

KETTU (lyöden kannun pöytään):

Minä vaadin vait'oloa!

ILVES: Olepas itse hiljempata taikka saat takakädestä.

KÄRPPÄ: On niin olevinansa, kun on päässyt pöydän päähän.

HUKKA:

Antakaa ketun puhua!

Hällä on sitä sisässä,
jota älliksi sanotaan.

KETTU:

Siispä ääneni koroitan.

Armaat, viljon viinaveikot!

VILLIKISSA:

Sano peikot!

ILVES:

Viinapeikot!

KETTU:

Armaat pikku piinapeikot —

KAIKKI:

Hyvä! Hyvä! Piinapeikot!

KETTU: Kun ja koska me nyt olemme, kuin sanotaan, maan kuninkaat —

KAIKKI:

Hyvä! Hyvä! Maan kuninkaat!

KETTU: — ajatella meill' ois aika valtakuntamme parasta.

AHMA:

Huuti! Saarnaatko siveyttä?

ILVES:

Ulkokullattu kuvatus!

KAIKKI:

Alas! Alas! Ulos mokoma!

KETTU:

Vuottakaa, kun päähän pääsen.

Valtakuntamme paraalla
tarkoitan parasta meidän.

VILLIKISSA:

Meidän on parasta viina.

KÄRPPÄ:

Ynnä naiset.

HUKKA:

Entäs veri?

KAIKKI:

Ne eläkööt! —

KETTU: Siit' olemme yhtä mieltä. Mutta kaikkein parasta on että ijäti saamme nautita hyviä näitä.

AHMA:

On lihoa salossa Suomen.

HUKKA:

Entäs verta?

ILVES:

Kiitos veikko!

Kettu hulluja horisee.

KETTU: Mutta myöskin ihmisiä. Ne ovat hävitettävät, jos mieli levossa meidän hallita saloja Suomen.

KÄRPPÄ:

Kuulepas! Elähän mitä!

HUKKA:

Tuo ei oisi hullumpata.

AHMA:

Mutta kuinka?

ILVES:

Siinä temppu!

VILLIKISSA:

Tuot' olen tuuminut itekin.

AHMA:

Ei ne lempparit häviä.

HUKKA:

Antakaa ketun puhua!

Häll' on älliä sisässä.

KETTU: Näin on mun ajatukseni: Meidän on omaksuttava ihmisten tavat ja muodot, perustettava pereitä, rakennettava taloja, kyliä ja kaupungeita, mentävä aviohonkin aivan ihmisten tavalla. Silloin myös olis parasta, jos me hännän peittäisimme ynnä muut jalot elimet, puksuihin pukeutuisimme, sekä takkiin, kairalakkiin; viikset kun suimme vielä, vedämme kintahat kätehen, vyölle ussakan utuisen — lyönpä vetoa, ettei meit' erota ihmisestä.

AHMA:

Siinä taitais mies hiota.

ILVES:

Ne on niitä ketun kujeita.

VILLIKISSA:

Siinähan epeli vasta!

HUKKA: Hän on kuin sanoinikin aina meistä kaikista etevin.

KÄRPPÄ:

Entä kauniit kassapäämme?

Niist' emme ikinä luovu.

KETTU: Ei ole tuota tarviskana. Heidät me mukana viemme kylihin ja kaupunkkeihin, kunhan hiukkasen hijouvat, päällispuolin tietystikin. Sitten siitämme sukua ihmisten suvun sijahan, valloitamme vanhan veren, veren velton ja vetisen, metsän nuorella mehulla: Luomme uuden korven kansan, kansan vaistoisan, vapahan, jota hallitaan himoilla, ei hyveiden kahlehilla. Eläköön petojen valta! Sille sarkkani kohotan.

KAIKKI:

Eläköön petojen valta!

Eläköön! Eläköön! Eläköön!

(Juominkia ja mässäystä.)

HUKKA (taputtaa kettua olalle):

Sie puhut kuin runoilija.

LOUHI (ryöpsähtää ovesta Lapin kokon hahmossa): Täälläkö tolvanat olette, vaikk' on vaino uksen suulla?

KAIKKI (ylös kavahtaen):

Mikä on? Mikä hätänä?

Onko päivä päässyt irti?

LOUHI: Ei ole ihan viel' irti, vaan on irti pääsemässä. Tietäkää, Kalevan urhot kaikki on sotisovassa kuun ja auringon avuksi — Väinö joukon johtajana.

KAIKKI:

Väinö joukon johtajana!

Jo taisi tuhomme tulla.

LOUHI: Lannistuitteko lapaset? Onko siis parempi tulla kytketyksi kalliohon, elää ihmisten ilona, nähdä auringon kohoavan yli maiden onnellisten? Tahdotteko nähdä, kuinka kylät laajalle leviää, kohoavat kaskisauhut Suomelan sinisalossa? Tätäkö tahotte nähdä?

KAIKKI:

Ei! Ennen sota ja kuolo!

Missä keihäs? Miekka! Jousi!

LOUHI:

Se minua miellyttävi.

Siispä kuulkatte sanani:

Oletteko kaikki täällä?

Ensin miehet? Miss' on karhu,

väkivallan väärä voima?

HUKKA:

Ukko nukkuu uupununna.

AHMA:

Hoi karhu, heräjä kuoma!

Kiire on tulinen.

KARHU (joka on nukkunut permannolla viinakannu sylissään): Onko kesä tulossa?

HUKKA:

Sota tulevi!

KARHU:

Siispä käännän kylkeäni.

(Nukkuu jälleen.)

LOUHI: Hukka, hurmehen hakija, ahma, ahneuden kuningas, ilves, herra ilkeyden, kärppä, löyhkääjä kateuden, kavaluuden kaunis kettu ja vihankin villikissa — oletteko kaikki täällä?

PEDOT:

Kaikki täällä!

LOUHI: Sitten naiset: Huuhkaja pimeys hengen, taika-uskon tarhapöllö, haukka, lintu haureuden, harakka, maailman koreus, korppi, juorujen kerääjä, vares, ilman vaakuttaja — oletteko kaikki täällä?

LINNUT:

Kaikki täällä. —

LOUHI: Lähtekää pimeyden lapset läpi maiden kulkemahan, syttäkää sydänten roihut, villit, irstahat, väkevät! Polttakaa talot poroksi, tallatkaa talojen viljat, tappakaa isät ja pojat, naurattakaa naiset kaikki, syökää lihaa, juokaa verta, iloitkaa kiljuvin ikenin!

KAIKKI: Eläköön Pohjolan emäntä, kuulu kuningattareme!

(Yleinen riemu.)

YÖKKÖ (tulee): Jo tulevat Suomen urhot. Kangas kauaksi tömisee, säilät säihkyvät kujalla, ylinnä Kalevan kalpa.

(Pedot yrittävät rynnätä ulos.)

LOUHI:

Seis! Ei tuvasta tästä.

Kaikki tappara tanahan!

Teljet uksien etehen!

Täällä heitä uottakaamme.

(Ovi teljetään.)

VÄINÄMÖINEN (oven ulkopuolella): Nimessä valkeuden Jumalan: uksi auki taikka halki!

LOUHI: Kuka kurja keski-yöllä rikkovi taloni rauhan?

(Ovi murretaan. Valon sankarit astuvat sisään.)

VÄINÄMÖINEN:

Terve Pohjolan tupahan!

Tunnetko minua Louhi?

LOUHI:

Töistänsä mies tutahan.

Mikä on mieli ryövärien?

VÄINÄMÖINEN: Ohoh, sie Louhi harvahammas, suuta pienempää pitele! Minnes meiltä päivä päätyi, kunnes meiltä kuu katosi?

LOUHI:

Mulla on muutakin murettä

kuin teidän kuitanne varoa.

Poistukaa tuvasta tästä!

VÄINÄMÖINEN:

Ei nyt metkusi avita.

Annatko hyvällä, taikka —

LOUHI:

Mitä mun antoa pitäisi?

VÄINÄMÖINEN:

Suomen kuuhut, Suomen päivä.

Täällä tiedän ne olevan.

LOUHI:

Kah, kun tiedät, niin haekin!

Minä en mitänä tiedä.

VÄINÄMÖINEN: Sankarit! Kätehen soihtu, toisehen terävä säilä! Talo on tyysti etsittävä kellarista ullakkohon. Eespäin!

LOUHI:

Heitä estäkätte!

Iskekää pimeyden poiat!

Naiset alle lautehien!

Karhu, kuomani parahin,

käytä, käytä kämmentäsi!

Ilves, jo ikenes näytä!

Voi, joko keperryit kettu?

Käy kärppä hukun avuksi!

Iske päälle Ilmarista!

Karhu, jo kavahda, Kaukon

keihäs on ojossa, katso!

Nyt taisi tuhomme tulla.

(Taistelo. *Pohjolan väki* kaadetaan. Louhi joutuu vangiksi.)

VÄINÄMÖINEN: Tunnustatko Turjan akka, kussa piilee Suomen päivä?

LOUHI: Ja jos sen sanon ma sulle, mistä tiedät, ettei sua sana mahtava muserra? — Mieti vanha Väinämöinen!

VÄINÄMÖINEN:

Totuuden tahon ma täyden

Lausu!

LOUHI:

Totuus on sinulle yksin.

VÄINÄMÖINEN:

Väistykkää urohot!

LOUHI (kuiskaa Väinämöisen korvaan):

Tiedä:

Pohjassa oman povesi

piilevi Suvannon päivä.

Väisty tieltä uuden uskon!

VÄINÄMÖINEN (horjahtaa sydäntään tavaten):

Hyvin pistit, kyy katala! —

(Muut uroot syöksähtävät apuun. *Louhi* livahtaa lauteiden alle.)

LOUHI: Ei pääse Suvannon päivä, jos ei vietä Väinö yksin yötä Pohjolan tuvassa. Hyvää yötä Väinämöinen! (Katoaa.)

ILMARINEN: Niinhän lemppari livahti kuin käärme kiven kolohon.

LEMMINKÄINEN:

Katosi kuin kaste maahan

Mitä hän sinulle lausui?

VÄINÄMÖINEN: Hyvästi toverit! Kiitos avusta ani hyvästä. Se mitä nyt edessä onpi, tehtävä minun on yksin. Käykätte kotihin kaikki!

LEMMINKÄINEN: Ethän aikone totella akan vanhan vaakutusta?

ILMARINEN: Muista veljeni väkevä: sinuss' on Suvannon onni.

VÄINÄMÖINEN: Tänne jään. Kädessä kalpa, sydämessä päivän soihtu — mitä on mulla säikkymistä? Joskin turmani tulevi, kaunis on kuolla päivän eestä. Sen edestä elinkin. Ellen kotimaalleni palaja, viekkää viimeiset sanani kansalleni kallihille: »Et sa silloin suohon sorru, kun sorrut valon sotahan.» Jääkätte hyvästi veikot!

(Valon sankarit lähtevät. Väinämöinen jää yksin paljastettu miekka kädessään. Tausta aukenee.)

1:nen näky.

Kuutamoinen lehto. Sinipiikojen karkelo.

SINIPIIKA: Tullut on kevät iloinen, linnut laulavat lehossa, kummut aukee kukkarinnat, antavat hyvät hajunsa. Tule Väinö, tuttavamme, astu Metsolan ahoille, kähköjä kukuttamahan, laaksojamme laulamahan.

VÄINÄMÖINEN pudistaa päätään.

SINIPIIAT: Voi meitä, voi sinua, voip' on kansoa Kalevan!

(Näky katoaa.)

2:nen näky.

Kynnetty pelto. *Kylväjät* vakat kädessä.

KYLVÄJÄ: Kasvoi maahan marjanvarret, kukat kullaiset kedolle, ruohot kasvoi kaikellaiset, monenmuotoiset sikesi, ohra on yksin nousematta, touko kallis kasvamatta. Tule Väinö, kylvä maata, sirota siementä Suvannon, Luojan sormien lomitse, käden kautta kaikkivallan.

VÄINÄMÖINEN kuin edellä.

KYLVÄJÄT: Voi meitä, voi sinua, voip' on kansoa Kalevan!

(Näky katoaa.)

3:s näky.

Hääpirtti sulhoineen, morsiamineen ja häävieraineen.

HÄÄVIERAS: Syttyi jo sydänten lempi, kimposi kipunat Kirkin, nuoret itse naurusuulla, vanhat mielellä hyvällä Tule Väinö, laula Väinö, laula menneistä ajoista, muinaisista hääpidoista jumalaisten juomingeista.

VÄINÄMÖINEN kuin edellä.

HÄÄRAHVAS: Voi meitä, voi sinua, voip' on kansoa Kalevan!

(Näky katoaa.)

4:s näky.

Kangas. Sota joukko tapparat tanassa.

SOTILAS: Tuli miehet turmalaiset, polttivat kylän poroksi, veivät naisemme veroina, surmasivat suuren kansan, — tule Väinämö väkevä, joudu joukon johtajaksi, kohota Kalevan kalpa, kosta kohlut maan ihanan.

VÄINÄMÖINEN kuin edellä.

SOTILAAT:

Voi meitä, voi sinua,
Voip' on kansoa Kalevan!

(Näky katoaa.)

5:s näky.

Uhrilehto. Uhrisaatto.

UHRAAJA: Suuttunut on suuri Luoja, taivas kaikki kauhistunut, ei pirise pilven rinta, eikä hattarat haserra, kaikki kuivavi poroksi, niitut, pellot, otrat, kaurat. Tule, Väinämö väkevä, lepytä jumalten viha!

VÄINÄMÖINEN kuin edellä.

UHRIKANSA: Voi meitä, voi sinua, voip' on kansoa Kalevan!

(Näky katoaa.)

6:s näky.

Sampomatkalaiset koskella.

SAMPOMATKALAINEN: On tässä urosta monta, monta miestä miekallista, sankarta sotijaloo, — ei ole melaista miestä, purren puisen haltiata, näissä koskissa kovissa, näissä kuolon käppyröissä. Tule Väinö, astu Väinö, melan vaskisen varaksi!

VÄINÄMÖINEN kuin edellä.

SAMPOMATKALAISET: Voi meitä, voi sinua, voip' on kansoa Kalevan!

(Näky katoaa.)

7:s näky.

Pirtti. Sairaita sängyt, lavitsat, lattiat täynnä.

SAIRAS: Katso Väinö kansoasi! Tässä kuolema tulevi Louhen luomissa kivuissa, taudeissa tavattomissa; kell' on riisi, kellä ähky, kellä luuvalo lujempi, kenellä sydämen pisto, kellä paisehet pahimmat. — Astu Väinö, auta meitä!

VÄINÄMÖINEN kuin edellä.

SAIRAAT: Voi meitä, voi sinua, voip' on kansoa Kalevan!

(Näky katoaa.)

8:s näky.

Talvinen metsä. Miehiä suksilla karhun tappoon menossa.

KARHUNTAPPAJA: Mesikämmen, meidän otso, tuiki tuhmaksi rupesi, kaatoi lehmän kankahalle, toisen rimpehen repeli, päätyi naiset itkemähän, muu väki murajamahan. Astu Väinö, auta Väinö, tempaise terävä keihäs, satanut on uutta lunta, nyt on Metsola metinen.

VÄINÄMÖINEN kuin edellä.

KARHUNTAPPAJAT: Voi meitä, voi sinua, voip' on kansoa Kalevan!

(Näky katoaa.)

9:s näky.

Meri. Aino aaltojen seassa.

AINO: Hyvä on Vellamon eleä, veden neidon vieritellä, tuuli neitosen vetävi, laine lapsen lennättävi. Tule, astu, Ainon armas, kanssani kisailemahan, näille väljille vesille, lakeille lainehille.

VÄINÄMÖINEN:

Aino! Aino! Armahani! —

En jouda. Valoa vaadin.

(Kaatuu permannelle.)

AINO:

Voi minua! Voi sinua!

Voip' on kansoa Kalevan!

(Näky katoaa.)

Esirippu.

TOINEN KUVAELMA.

Väinölän pirtti. *Väinämöinen* nukkuu sikeästi lautsalla. Hänen vieressään seisovat *Ilmarinen* ja

Lemminkäinen. Avoimesta ovesta virtaa kuun valo huoneeseen.

ILMARINEN: Hoi Väinö, heräjä veikko, jo on päivä päässyt irti!

LEMMINKÄINEN:
Kuuletko huutoa pihalta!
Kansa tervehtii sinua.

KANSA (ulkona): Terve vanha Väinämöinen, valon sankari väkevä!

VÄINÄMÖINEN (heräten):
Min' olen mies surujen syöjä. —
Mitä tahdotte minusta?

ILMARINEN: Kansa vaativi sinua valon juhlahan jalohon ylimmäiselle sijalle — siellä kerto'os enemmän yöstä Pohjolan tuvassa.

VÄINÄMÖINEN:
Mit' olen tehnyt, mies poloinen?

LEMMINKÄINEN:
Päästänyt Suvannon päivän.
Se oli työ urohon työtä.
Vaan kuink' on asias, veikko?
Olethan varsin vanhentunut.

(Väinämöinen koettelee tukkaansa ja partaansa.
Ne ovat lumivalkeiksi muuttuneet.)

VÄINÄMÖINEN: Älköhön sinä ikänä uros jääkö yksinänsä yöksi Pohjolan tupahan! Siellä hapset haalistuvat, kuluvi elämän kulta, kaikki kallehin katoopi, mik' antaa elolle arvon: kansa, ystävät, toverit, ihmisten ilot ja surut, linnunlaulu laaksoloissa, kummun kukkien kukoistus, kaikki, kaikk' on hältä mennyt eikä muuta hänelle jäänyt kuin yksi valoisa pilkku keskellä yön pimeyttä. —

(Horjahtaa. Ilmarinen ja Lemminkäinen tukevat häntä.)

Viekätte minua miehet pyhän Päivävuoren päälle, jotta auringon näkisin, ennen iltani tuloa.

(Menevät.)

KANSA (ulkona): Terve vanha Väinämöinen, päästäjä Suvannon päivän!

Esirippu.

VIIDES NÄYTÖS.

Päiväkumpu, jonka alle etualalla pistää vesi. Rannalla pientä metsää.
Kummun päältä loistaa kuu. Lämmin kevät-yö.

MARJATTA (veden vartta kulkien): Oi, kuuhut, Jumalan luoma, etkö nähnyt poiuttani, armasta omenuttani? Panin poian polvelleni, poika polvelta putosi, lienee jo susien suussa taikka karhun kämmenissä.

KUUTAR (ilmestyy kuun sakaralle istumaan):
Mistä tunnen poikuesi?

MARJATTA: Tuosta tunnet poikueni: juur' hetkellä syntymisen tähti taivaasta putosi päälle kurjan kuopukseni. Siitä on povella poian niinkuin merkki polttoraudan.

KUUTAR: Tunnen, tunnen kuopuksesi. Hänpä on minutkin tehnyt näiden ilmojen iloilte, näille tanhutanterille. Nyt on suossa suonivyöstä — käy, etsi! Enemmän vasta. (Katoaa.)

MARJATTA: Kiitos kuu, Jumalan luoma! — Älä itke kuopukseni, katso, jo äitisi tulevi vakka kaunis kainalossa tuopi sulle tuomisia, marjoja, makeisiakin — jo tulenkin, jo tulenkin! (Pois.)

VÄINÄMÖINEN (nousee kansan saattamana kummulle): Terve kuu kumottamasta, kaunis kasvot näyttämästä, näille kankaille Kalevan! Nousit kullaisna käkenä, hopeaisna kyyhkyläisnä, kannoit viestin kansalleni, saattelit sanan ihanan, sanan päivästä, kesästä, voitosta valon väkevän. (Kansan puoleen kääntyen.) Katsokaa, kalevalaiset, kuink' on kaunis kuun opetus! On useinkin autuaampi olla auringon sanoma kuin olla itse aurinkona. Auringon sotia täytyy edestä oman valonsa, kuulla ain' on armas tieto: Jos minä hukunkin, hukun eestä toisen voimakkaamman.

KANSA:

Laulaos enemmän Väinö!
Soitto neuvos sorjentavi.

(Saatetaan kannel Väinämöisen käteen.)

VÄINÄMÖINEN (hiljaa soittonsa kieliä näppäillen) Mitä vanha lauleleisi, ellei kiitosta elämän! Elämä ylintä onpi armo-Luojan antimista niinkuin kirkas Pohjantähti ylin on taivahan tähistä. Elämä on Luojan silmä, Luojan hengen heijastaja läpi usmien, utujen; kun se silmä sammunevi, silloin kaikkeus katoopi, tummuvi värien välke, valkenee sävelhelinä avaruuden aaltoloilla: yksin yössä Tuonen pursi merta maailman melovi mies musta perässä purren, vilu viikate kokassa.

KANSA:

Kaunis on virsi Väinämöisen.
Loista silmä Luojan silmä!

MARJATTA (tunkeutuu joukon läpi lapsi sylissään ja heittäytyy polvilleen Väinämöisen eteen):
Armoa, väkevä Väinö!
Kuule kurjan huokausta.

VÄINÄMÖINEN: Ken olet? En sinua tunne, vaimo.

MARJATTA:

Tunsit ennen.

VÄINÄMÖINEN:

Ehkä ennen. Nyt en tunne.

MARJATTA: Mitä teen ma lapselleni, min löysin suolta äsken?

VÄINÄMÖINEN: Kun lie poika suolta saatu, poika suolle vietäköhön!

MARJATTA: Ankara olet sa, sääli itkuja isättömäisen?

KANSA:

Armoa hänelle Väinö!
Ota poika polvellesi!

VÄINÄMÖINEN:

En huoli pojasta porton.

MARJATTA:

Älköhön sinä ikänä
Luoja kostako kovuuttas!
(Aikoo lähteä.)

VIROKANNAS (joka on tullut edellisen vuoropuhelun aikana): Ohoh sinua, ukko utra, jop' olet tuhmin tuominnunna! Ei ole poika porton poika. Taatto häll' on taivahassa. (Marjatan puoleen.) Tule vaimo onnellinen, näytä lapsesi minulle, jotta kastan kaunoisesi Suomen virtojen vedellä. (Ottaa lipillä vettä virrasta ja riioittelee sitä lapsen Päälle.) Suureksi sukeuva olet, voittava meriä, maita, ei ole toista taivas-alla sinun vertaistas väessä. Vallat eessä vaunujesi polvistuvat maan tomussa. kunniatas kuuluttavat harput, symbolit soreat. Ylenet ylemmä vielä, Isän ylhän istuimelle, voiman oikeelle kädelle, hallitsemaan, tuomitsemaan eläviä, kuollehia. Muista silloin meitä myöskin, muista pientä Suomen nientä!

(*Kansa* katsoo hämmästyneenä outoa toimitusta. *Väinämöinen* on vaipunut mietteisiinsä. *Ilmarinen* ja *Lemminkäinen* katsovat kysyvästi häneen. Päivä nousee.)

VÄINÄMÖINEN (puoli-ääneen):

Hän on miesi onnellinen.
Hän puhuvi toisen eestä.

ERÄS LAPSI:
Päivä! Päivä! Katsokaatte!

(Yleinen riemu. Kaikki tunkevat katsomaan aurinkoa.
Marjatta häviää hämillään kansan sekaan.)

VIROKANNAS: Kiitos ilmojen jumala, jotta sallit mun poloisen nähdä näillä silmilläni nousevan Kalevan päivän. Tehty on nyt työ eloni. Nyt käyn rauhassa kotihin nukkumahan nurmen unta toivossa ilon ikuisen. Olen nähnyt Herran aamun. (Pois.)

ILMARINEN (äkkiä): Katsokaa, kajastus outo lännen taivaalla näkyvi.

LEMMINKÄINEN: Totta, päällä metsän puiden säihkyä kuin tuliset säilät.

VÄINÄMÖINEN: Valo täällä, toinen tuolla — tässä on liiaksi valoa.

ERÄS KALEVALAINEN (tulee):
Airut Väinöä kysyvi.

VÄINÄMÖINEN:
Ken hänet lähetti?

KALEVALAINEN: Ruotus ruotsien kylästä.

VÄINÄMÖINEN:
Tulkoon!

AIRUT (tulee): Oletko vanha Väinämöinen, tietäjä Kalevan kansan?

VÄINÄMÖINEN:
Se olen. Mi asias?

AIRUT: Siispä kuule mun sanani. Katsoen hätähän siihen, joka on kansalla Kalevan, Ruotsin on Ruotus päättänynnä tarjota apunsa teille. Näin hän tahtonsa julistaa: Jos kansa kalevalainen luopuvi jumalistansa, lupaa tuoda uskon uhrin Pyhän Neitsehen pojalle, joka syntyi joulu-yönä maailman vapahtajaksi — Ruotus, lapsen holhojana, lupaa järjestää olonne, tuoda teille valkeuden, tiedon ja totisen taidon.

ILMARINEN: Väinö jo valon vapahti: ei ole enempi tarvis.

AIRUT: Mepä päässä miekkojemme nostimme Suvannon päivän.

LEMMINKÄINEN:
Päivä jo idästä nousi.

AIRUT: Lännen päältä hengen päivä. — Kuulkaa, kuin puhuvi vielä Ruotsin Ruotus: Mutta jos Kalevan kansa vasten onnea omoa ynnä Luojan säätämistä ei suostu hyvällä siihen, Ruotsin on Ruotus päättänynnä pakottaa pahalla teidät. Siks hän on varustanunna sata miestä miekallista, tuhat rautaista urosta Karjalata kastamahan. Katsokaa, Kalevan miehet, tuolla jo joukkomme tulevat.

(Yleinen hämmästys.)

TOISET:
Aseisiin Kalevan kansa!
Jo tulevat turmalaiset!
(Rientävät pois.)

TOISET:
Tässä heitä uottakaamme.
He tuovat valon ikuisen.

ILMARINEN:
Puhu Väinö, lausu Väinö!
Päästithän Suvannon päivän?

LEMMINKÄINEN:
Katso, kansa on hajalla.
Virka jo sana väkevä!

VÄINÄMÖINEN: Mitä lienen päästänytkin, tuota muista en enempi. Tunne en tätä valoa. Uus on aika

koittamassa. Niin seison ajassa tässä niinkuin honka kankahalla, satavuotinen salolla, katsellen kevättä nuorta ympäri yleneväistä: On kuin ois minun kevättä, toisakseen taas kuin ei oisi. — Käy airut väkesi luokse, kerro: Jo erosi Väinö näiltä ilmoilta ijäksi. En kadehdi kruunupäitä.

(Airut pois.)

LEMMINKÄINEN:

Mitä? Aiotko erota?

Jätätkö Kalevan kansan?

ILMARINEN: Jalkoihin vihollisenko jätät Suomesi sorean?

VÄINÄMÖINEN: Ei ole minusta näihin ajan uuden myrskylöihin. Louhi ol' viholliseni, hänet voitin. Mitä minulla viel' ois maassa voittamista? Katsokaa taivahan laelle, siellä paistaa Luojan päivä niin minunkin mielessäni. Kuut kuluvi, vuodet vierii, vaihtuu sukupolvein sarjat, ei vaihdu valo ikuinen pohjassa inehmon poven: se palavi siellä täällä, idässä ja lännen päällä, palmupuistoissa etelän, pohjolan poloisen jäillä, kaikkialla, kussa sydän sykkivi vapaana, suurna, kuolon vallan voittaneena. (Ojentaa kätensä kohti virtaa.) Tule pursi Tuonen herran, saattele urosta täältä yläsihin taivahisin, alaisihin maa-eroihin, sieltä kauvan katsellani ilmojen ikuista merta.

(Purrenperä purjeineen ilmestyy rantaan.)

ILMARINEN:

Yksinkö eroat Väinö?

Ota meidätkin mukahan!

VÄINÄMÖINEN: Kumppanit olimme ennen elon pienillä poluilla, kun tulevi Tuonen pursi, sepä ystävät eroittaa. Jääkätte hyvästi veikot.

LEMMINKÄINEN: Mitä heität lapsillesi tuskihin ajan tulevan?

VÄINÄMÖINEN: Jätän kantelon jälille, soiton Suomelle sorean, sitä hellin hoidelkaatte tuskissa ajan tulevan. (Lähtee.)

ILMARINEN:

Näinkö läksit Suomen suurin,
valon sankari väkevin,
Tuonen tummille vesille,
Manalan alantehille?

LEMMINKÄINEN: Ei, vaan kohti aurinkoa katso, purtensa menevi, vana kultainen jälessä, kokassa hopean hohto.

(Katsovat hetkisen Väinämöisen jälkeen. Kummun takaa kuuluu aseiden kalsketta.)

LEMMINKÄINEN:

Kuuletko kumua seppo?

ILMARINEN:

Arvaanpa ajatuksesi.
Nyt säilä säkentä lyö'ös!

LEMMINKÄINEN: Nouse säilä ja säkenöi, kirjoita tuliset kirjat Luojan taivahan laelle: Ei ole nähty näillä mailla, ei ole nähty eikä nähdä sinä ilmoisna ikänä suurempata tietäjätä, laajempata laulajata, kuin oli vanha Väinämöinen, valon sankari väkevä.

ILMARINEN:

Toden oikean todistit.

Jää hyvästi viljon veikko!

(Kättelevät ja syöksyvät taistelun pauhinaan. Aseiden kalsketta. Kansa odottaa ahdistuksissa. Taistelijat tulevat näkyviin kummun takaa. *Ilmarinen* ja *Lemminkäinen* kaatuvat. Kalevalaiset voitetaan. Vankien saatto rantaan. Torvet torahtavat. *Ruotus* ilmestyy kummun kukkulalle pyhä lippu kädessään. Tausta ja oikea sivusta peittyä rautapukuisin ritarein.)

RITARIT: Terve Ruotus ruotsalainen, terve Karjalan kuningas!

RUOTUS: Kiitos te ritarit Ruotsin! Olen teihin tyytyväinen. Saatte palkaksi parasta, mitä maamme tarjoavi, maita, riistoa rikasta ynnä kyllin kystä syödä. Te olette Suomen herrat. Tervetullehet ritarit!

RITARIT:

Terve sulle Ruotsin Ruotus!

Terve Karjalan kuningas!

RUOTUS: Ja te, Kalevan miehet, kuulkaa tarkasti sanani! Pystytän lipun pyhäisen rannalle Suvannon saaren, lippuhun on kirjaeltu poika neitsehen sylissä, Ruotsin neitten neulomana — hän on nyt Jumala Suomen.

KANSA:

Sehän on meidän Marjattamme!

Kah, katso, korea kuva!

RUOTUS: Minä Ruotus ruotsalainen, sijainen Jumalan täällä, näin nyt tahtoni julistan: Kaatakaa Kalevan tammet, lyökää maahan lyyllilehdot, Ukon uhrit unhottakaa, maan, metsän, merenkin uhrit. Kuka taikvoja tekevi tai apua, neuvokkia arvalta, seuralta anovi — rangaistakoon rankapuulla.

KANSA nurisee.

RUOTUS (jalkaansa polkaisten):

Vait! Totelkaa, koska ette

itse kärkeä osanneet. —

Tulkatte ritarit Ruotsin!

(Pois joukkoineen. *Kansa* jää ääneti seisomaan.)

ÄÄNI KANSASTA: Isä meidän, joka olet taivaassa —

Esirippu.

JOHAN WILHELM

Kolminäytöksinen näytelmä

(1900)

HENKILÖT:

KERTTU KUUSSALO. VIKTOR GRANSKOG. ALLI WIIK.

Esitetty ensi kerran Turnée Hilma Rantanen — Kaarle Halmeen näytännössä Viipurissa 21 p. toukok 1900. Roolijako seuraava:

Kerttu Kuussalo Hilma Rantanen.

Viktor Granskog Kaarle Halme.

Alli Wiik Helmi Tähtinen.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS,

Johan Wilhelmin työhuone. *Kerttu* selailen papereita kirjoituspöydän luona. *Alli* tulee oikealta.

KERTTU: Kah, joko olet noussut ylös? Minä luulin sinun nukkuvan parhaassa unessa. Käskin Maijun pitämään aamiaisen sinulle lämpimänä.

ALLI: Siskokulta!

KERTTU: Mikä nyt? Itkuko ilon jälkeen? Minkälaiset tanssiaiset ne ovat, joiden jälkeen nyyhkitään?

ALLI: Minusta on niin vaikea nähdä sinun aina selailevan noita hänen papereitaan täällä hänen ikävässä työhuoneessaan. Ymmärrätkö sinä niitä kaikkia?

KERTTU: Osan ymmärrän, osaa en ymmärrä. Enkä minä niitä sen vuoksi luekaan.

ALLI: Miksi sinä niitä luet?

KERTTU: Luen ollakseni hänen läheisyydessään.

ALLI: Minulla on niin paha mieli siitä, että menin eilen illalla tanssiaisiin.

KERTTU: Tanssi sinä vaan, siskokulta. Se on sinun elämäsi.

ALLI: Kuinka minä voin tanssia, kun sinä aina olet surullinen? Miksi et sinä laula enää?

KERTTU: Olenhan minä lupautunut avustamaan huomiossa hyväntekeväisyyskonsertissa.

ALLI: Niin sellaisessa. Mutta et itse anna mitään konsertteja.

KERTTU: Enhän minä ole antanut sen jälkeen kuin menin naimisiin.

ALLE: Niin, mutta siihen aikaan sinä edes lauloit kotona. Nyt et sinä laula koskaan. Suret vain.

KERTTU: Suremaan tulen minä ikäni. Mutta minä koetan ottaa osaa sinun iloosi niin paljon kuin mahdollista.

ALLI: Ja minä sinun suruusi. Kuule, ensi kerralla minä myös tulen häntä katsomaan.

KERTTU: Ei, hyvä Alli, ei se näky ole sinua varten.

ALLI: Onko — hän niin — hirveän näköinen?

KERTTU: Kerro nyt minulle hiukan tanssiaisista.

ALLI: Luuletko sinä, että hulluillakin on iloja ja suruja?

KERTTU: Olivatko herrat kohteliaita sinulle? Kenen kanssa sinä tanssit franseesin?

ALLI: Sano minulle: Tunteeko hän sinua?

KERTTU: Ei hän tunne minua eikä hänellä ole iloja eikä suruja. Niinkuin eläin hän on, muiden ruokittava ja muiden juotettava, ei hän kykene itse edes paikaltaan liikkumaan. Kun minä tulen hänen luoksensa ja vartiat ovat hänet tuoneet kopistaan esisaliin, istuu hän tuolilla liikkumattomana kuin hengetön lihamassa, silmät tylsinä, kädet hervottomina, ilman tahtoa, tietoa, tuntoa ja puhekykyä —

ALLI: Lopeta, sisko, lopeta!

KERTTU: Ymmärrätkö nyt, miksi minä näistä vanhoista papereista etsin hänen läheisyyttään?

ALLI: Ruumiillisesti hän toki voi hyvin?

KERTTU: Hän on lihonut ja hänen kasvoihinsa on ilmestynyt punaisia näppyjä. Minun mieheni, minun mieheni, minun kaunis, kalpea Johan Wilhelmini!

ALLI: Siskokulta! — Luuletko, että hän koskaan enää tulee järkiinsä? Oletko äsken puhutellut hoitolan lääkäreitä?

KERTTU: Puhuttelin heitä viime kerrallakin. Sama säälivä päänpuudistus. Eräs sanoi lohdutukseksi: Ei hän enää tule kauan elämään.

ALLI: Hyi, kuinka ihmiset voivat olla raakoja.

KERTTU: Hän oli oikeassa. Se olisi tietysti onni. Enkä minä kuitenkaan toivoisi hänen kuolevan. Niin kauan kuin hän on maan päällä, on minusta hiukkasen toivoa —

ALLI: On toivoa, on toivoa.

KERTTU: Mutta sitten on kaikki mennyt. Ja onhan se mennyt nytkin. Hyvä Jumala, kun minä ajattelen, että hän istuu nyt siellä neljän seinän sisässä, tylsänä ja toimettomana, hän, jota juuri nyt parhaiten

tarvittaisiin.

ALLI: Sinun rakas, rautainen miehesi!

KERTTU: Muistatko sinä hänet?

ALLI: Kuinka minä en häntä muistaisi

KERTTU: Muistatko sinä, millainen hän oli, kun hän seisoi puhujalavalla suuren kansajoukon keskellä, vartalo hiukan eteenpäin nojassa, silmät syvällä päässä? Sano, muistatko sinä hänet niin?

ALLI: Muistan.

KERTTU: Muistatko sinä hänen naurunsa ystävien parissa, hänen kirkkaan, leveän, syvän naurunsa, joka kuului läpi talon?

ALLI: Muistan.

KERTTU: Entä kun hän istui yksin illalla tämän pöydän ääressä, pää käteen nojaten, katse kaukaisuuteen tähtäävänä? Muistatko sinä hänet niin?

ALLI: Muistan.

KERTTU: Sano: Eikö hän ollut oikea mies?

ALLI: Oli.

KERTTU: Sano: Eikö sellaista miestä voi nainen rakastaa kuolemaan asti?

ALLI: Voi.

KERTTU: Sano: Voiko se nainen, joka kerran on sellaista miestä rakastanut, enää ketään muuta rakastaa?

ALLI ei vastaa.

KERTTU: Sinä et vastaa? Miksi et sinä vastaa?

ALLI: Suo anteeksi, minun ajatukseni olivat toisaalla. Mitä sinä sanoit?

KERTTU: Minä sanoin: Voiko se nainen, joka on sellaista miestä rakastanut, enää ketään muuta rakastaa?

ALLI: Ei samallaista.

KERTTU: Hänen laisiaan on vaan yksi.

ALLI: Mutta on toisellaisiakin miehiä, joita voi rakastaa.

KERTTU: Millaisia miehiä sinä tarkoitat?

ALLI: En tiedä, uskallanko sanoa sen sinulle. Se on niin toista kuin sinun rautainen miehesi.

KERTTU: Toista?

ALLI: Niin. Minä jumaloin sellaista miestä, mutta en minä häntä ikinä voisi rakastaa.

KERTTU: Et voisi?

ALLI: Enhän minä uskaltaisi koskaan edes istua hänen sylissään. Kun miehesi kerran suuteli minua otsalle, niin minä olin vaipua maan alle. Kuinka sinä voit suudella sellaista miestä?

KERTTU: Juuri sellaista miestä voi suudella.

ALLI: En minä. Toisellisesta miehestä minä uneksin.

KERTTU: Minkälaisesta miehestä sinä uneksit?

ALLI. Maailmanmies hänen pitää olla, ivallinen ja itsetietoinen, muille kylmä kuin jää, minulle kuuma kuin tulivuori. Lennosta pitää hänen ampua minun lempeni, leikillä tulee hänen totta puhua. — Maita ja meriä on hän matkustellut, paljon lukenut, paljon oppinut, mutta kun hän tahtoo unohtaa, niin unohtaa hän kaikki, ja muistaa yksin minua. Niin, hän muistaa vain minua.

KERTTU: Kenestä sinä puhut?

ALLI: Hänestä, josta minä uneksin.

KERTTU: Ja oletko ehkä jo hänet löytänyt?

ALLI: Kuule, nyt Maiju varmaankin suuttuu, ellen minä heti mene syömään aamiaista. Päästä minut!

KERTTU: Mene. Vasta puhumme me enemmän näistä asioista.

ALLI (menee oikealle, seisahtuu ovelle ja katsoo Kerttuun epäröiden):
Kerttu!

KERTTU: Mitä?

ALLI: Mitä se merkitsee, jos joku herra ottaa naisen viuhkan ja sanoo:
Niin nuori ja niin paatunut.

KERTTU: Ottiko joku herra sinun viuhkasi?

ALLI: Otti.

KERTTU: Ja sanoi siten?

ALLI: Niin.

KERTTU: Ja mitä sinä siihen sanoit?

ALLI: Minä sanoin: Mitä te sillä tarkoitatte? Hän vastasi: Nyt teidän valtikkanne on minun kädessäni.
Minä sanoin: Antakaa se minulle takaisin. Mutta hän ei antanut sitä.

KERTTU: Mitä hän teki?

ALLI: Hän taittoi sen.

KERTTU: Taittoi? Se oli pahasti tehty.

ALLI: Ei ollenkaan pahasti. Hän lupasi tuoda uuden sijaan.

KERTTU: Mikä hänen nimensä oli?

ALLI: Sitä minä en sano.

KERTTU: Miksi et?

ALLI: Siksi, että hän kielsi sanomasta. Hän tulee itse tänne tänään.

KERTTU: Saanhan minä sen kuitenkin tietää. Tunnenko minä sen herran?

ALLI: Tunnet hyvinkin.

KERTTU: Onko se insinööri Borg?

ALLI: Ei.

KERTTU: Tahi maisteri Lumme?

ALLI: Ei, et sinä arvaa.

KERTTU: Niinpä annan olla arvaamatta. En minä ole utelias.

ALLI: Minä kuiskaan sen sinun korvaasi.

KERTTU: Kuiskaa!

ALLI: Arkkitehti Granskog.

KERTTU: Hän!

ALLI: Niin. Lankosi.

KERTTU: Onko hän palannut ulkomailta?

ALLI: On. Jo kuukausi sitten.

KERTTU: Ja sinä tunnet hänet?

ALLI: Totta kai. Tunsinhan minä hänet jo ennen hänen ulkomaamatkanansa.

KERTTU: Oletko sinä tavannut hänet ennenkin?

ALLI: Muutamia kertoja.

KERTTU: Ja mitä hän puhui?

ALLI: Hän kyseli sinusta.

KERTTU: Minusta?

ALLI: Niin ja veljestänsä ja kuinka hän voi.

KERTTU: Ja sinä vastasit...

ALLI: Kyllä sinä kuitenkin olet hirveän hyvä, kun kutsuit minut sieltä maalta tänne pääkaupunkiin! Siitä on jo kokonainen vuosi. Sinun miehesi oli juuri sairastunut...

KERTTU: Sinä vastasit...

ALLI: Että sinä olet yhä surullinen. Hänen veljensä kohtalosta minä puhuin niin vähän kuin mahdollista, sillä minä pelkäsin, että häntä liiaksi liikuttaisin.

KERTTU: Se oli siis hän, joka sinun viuhkasi taittoi?

ALLI: Niin. Miksi sinä sitä noin kysyt?

KERTTU: Ja hän lupasi tulla tänne tänään?

ALLI: Niin. Etkö luule hänen tulevan?

KERTTU: Kyllä hän tulee. Nyt minä ymmärrän kaikki. — Alli!

ALLI: Mitä?

KERTTU: Hän on paljon matkustellut.

ALLI. Niin hän sanoo.

KERTTU. Hän on maailmanmies, ivallinen ja itsetietoinen.

ALLI. Niin.

KERTTU. Paljon lukeut ja paljon oppinut, mutta tehnyt sen aikansa kuluksi —

ALLI. Mitä sinä nyt tarkoitat!

KERTTU. Hän laskee leikkiä kaikesta —

ALLI. Ei kaikesta.

KERTTU. Mistä hän ei laske leikkiä?

ALLI. Rakkaudesta.

KERTTU. Alli! Rakastatko sinä tuota miestä?

ALLI. Minä en tiedä.

KERTTU. Rakastaako hän sinua?

ALLI. Hän sanoo niin.

KERTTU. Ja sinä uskot sen?

ALLI. Ei, ei — en minä tiedä. — Minua niin pelottaa. Anna minun nyt mennä! (Poistuu. Kerttu yksin.)

GRANSKOG (tulee): Hyvää huomenta rakas kälyni. — Terveisiä mannermaalta.

KERTTU. Kuinka te, herra arkkitehti, uskallatte astua tämän talon kynnyksen yli?

GRANSKOG: Vastaanotto sukulaistalossa ei juuri näytä olevan kohtelias.
»Slägten är värst» — sanotaan. (Tarjoo kättä.)

KERTTU. Niin tosiaankin. Sentähden, ennenkuin minä ojennan teille käteni, sallikaa minun kysyä: Tuletteko ystävänä vai vihamiehenä?

GRANSKOG: Tulen rakkaana sukulaisena, joka juuri on palannut pitkältä matkalta. (Kättelevät.)

KERTTU. Istukaa.

GRANSKOG: Kiitoksia. — No, ilokseni näin minä sanomalehdistä, että te tulette esiintymään huomiossa hyväntekeväisyyskonsertissa. Koko pääkaupunki puhuu siitä.

KERTTU. Te tulette minun sisartani tapaamaan?

GRANSKOG: Kuinka voi minun rakas veljeni? Onko mitään toiveita?

KERTTU: Te tulette minun sisartani tapaamaan?

GRANSKOG: Niin. Eräs vähäpätöinen seikka —

KERTTU: — antaa teille tilaisuuden tunkeutua tähän taloon. — Te olette taitava mies, arkkitehti Granskog.

GRANSKOG: Jahah, te alatte imarrella, rakas kälyni. Minulla on siis syytä olla varoillani.

KERTTU: Ei ollenkaan. Olemmehan me ystäviä. Olkaamme siis suorat.

GRANSKOG: Se miellyttää minua.

KERTTU: Mikä on teidän tarkoituksenne minun sisareni suhteen?

GRANSKOG: Minulla on rehelliset tarkoitukset.

KERTTU: Te aijotte naida hänet?

GRANSKOG: Niin, — jos hän vaan suostuu.

KERTTU: Kyllä hän suostuu, — sitä teidän ei tarvitse epäillä.

GRANSKOG: Tosiaan? Onko hän puhunut teille jotakin?

KERTTU: Hän rakastaa teitä.

GRANSKOG: Todella? Minä en uskaltanut toivoa, että niin lyhyen tuttavuuden jälkeen —

KERTTU: Oo, älkää olko vaatimaton. Teidän Don Juan-lahjanne ovat kyllä tunnetut. Kuka nainen voisi teitä vastustaa!

GRANSKOG: Rakas Gertrud: Minä huomaan, että teillä on tänään paljon myrkkyä varastossanne.

KERTTU: Mistä te arvasitte? Katsokaa, voitte lukea reseptinkin.
(Vetäisee auki pöytälaatikon, josta ottaa pienen pullon.)

GRANSKOG: Mistä asti te olette ruvennut säilyttämään myrkkyjä pöytälaatikoissa?

KERTTU: Siitä asti kuin minä opin näkemään myrkyn ihmisten sydämissä.

GRANSKOG: Ja mitä te aijotte sillä tehdä?

KERTTU: Mistä minä sen tiedän! Ehkä myrkytän minä itseni, ehkä jonkun toisen. Miten minua huvittaa.

GRANSKOG: Kohtalo on ollut kova teitä kohtaan, Gertrud.

KERTTU: Kohtaloa vastaan minulla ei ole mitään muistuttamista. Sen kanssa tulen minä aina toimeen. Pahempi on hänen kätyriensä laita.

GRANSKOG: Keitä te sillä tarkoitatte?

KERTTU: Niitä, jotka istuvat kohtalon kuskilaudalla, nauha otsassa, ja luulevat olevansa kohtalo itse. Minä tarkoitan kohtalon lakeijoita.

GRANSKOG: Te olette, näen minä, ruvennut harrastamaan metafysiikkaakin?

KERTTU: Vain kotitarpeiksi. Meidän naisten siivet eivät kannu niin korkealle. Mutta sanokaa minulle: Mitä *te* nykyään harrastatte?

GRANSKOG: Minä olen arkkitehti. — Tutkin viivoja kaikessa — etupäässä ihmiselämässä.

KERTTU: Te olette siis, niin sanoakseni, elämän arkkitehti.

GRANSKOG: Vähän sinne päin. Siinä sivussa rakentelen minä kirkkoja ja hyyrykasarmeja.

KERTTU: Te puhutte liian huolimattomasti ammatista, jonka etevin edustaja te meillä olette.

GRANSKOG: Pah! Minä huomaan, että olen kotimaassa taas.

KERTTU: Te olette oppinut tietysti paljon uusia tyylejä ulkomailla.

GRANSKOG: Minun ijälläni ei opita mitään uusia tyylejä. Syvennytään vaan vanhoihin.

KERTTU: Milloin palasitte te sieltä?

GRANSKOG: Kuukausi sitten. Laivalla Stettinistä.

KERTTU: Ja rakastuitte heti paikalla?

GRANSKOG: Niin. Eikö se ole merkillistä?

KERTTU: Ja hän rakastui teihin?

GRANSKOG: Se on vielä merkillisempää.

KERTTU: Te tulitte, näitte ja voititte.

GRANSKOG: Onnitelkaa siis minua.

KERTTU: Täydestä sydämmestäni. Siinä on vain yksi asia, jota minä en ymmärrä.

GRANSKOG: Jumalan kiitos. Ei teidän kaikkea tarvitsekaan ymmärtää.

KERTTU: Mutta juuri tämän perille minä tahtoisin päästä. Sen että sisareni heti rakastui teihin, sen minä ymmärrän.

GRANSKOG: Mikä kohtelias ymmärtäväisyys!

KERTTU: Mutta että te —

GRANSKOG: Minä?

KERTTU: — mies teidän ijällänne —

GRANSKOG: Anteeksi, minun sydämmeni on aina nuorempi kuin miltä minä itse näytän.

KERTTU: — teidän lahjoillanne —

GRANSKOG: Oo —

KERTTU: — ja teidän asemassanne voi noin silmittömästi rakastua sellaiseen tyttöheilakkaan. Ja heti ensi näkemässä. Myöntäkää, että se on hyvin harvinaista.

GRANSKOG: Ei ollenkaan. Päinvastoin se on hyvin tavallista, että me vanhat vivöörit aikaa voittaen tulemme sentimentaaliseksi. Silloin alamme me haaveilla yhtä ja toista pienestä, valkoisesta kädestä, ja suurista, kummastelevista silmistä. Kun sellaiset meidän tiellemme sattuvat, niin — fluks, me olemme heti valmiit. Se on vallan tavallista meidän piireissämme.

KERTTU: Ja onko teidän piireissänne myös tavallista, että mies, jonka nainen on ajanut ovesta ulos, käyttää tämän naisen sisarta päästäkseen häpeällisten tarkoitustensa perille?

GRANSKOG: Mi-mitä te sanotte? Osh, kuinka minä olen lapsellinen! Tietysti laskette pientä pilaa.

KERTTU: Herra arkkitehti: Miksi te vainootte minua?

GRANSKOG: Minä vakuutan teille vieläkin, että olen tullut tähän taloon yksinomattain teidän

sisarenne tähden ja lähden niin pian kuin olen tavannut hänet.

KERTTU: Ja minä en usko sanaakaan siitä, mitä te nyt sanotte.

GRANSKOG: Sen pahempi teille. Se todistaa vaan, että te ette ole mikään poikkeus vanhempien sisarten joukossa.

KERTTU: Minä ymmärrän. Te tahdotte sanoa: vanhemmat sisaret omistavat aina itselleen kaiken suitsutuksen heidän ympärillään eivätkä huomaakaan, että yks kaks on toinen astunut heidän sijaansa. Sitähän te ajattelitte.

GRANSKOG: Ajattelin. — Mutta minä en olisi uskaltanut sitä sanoa.

KERTTU: Tällä kertaa te erehdytte. Minä luulen jo ennen kyllin selvään osoittaneeni tunteeni teitä kohtaan —

GRANSKOG: Kyllä. Selvydessä te ette ainakaan jätä millekään toivomuksille sijaa.

KERTTU: — niin ettei mikään väärinkäsitys meidän välillämme pitäisi olla mahdollinen. Nyt on kysymys ainoastaan minun sisarestani. Tiedätkö, mitä hän minulle on? Hän on minulle kaikki, siitä asti kuin ei minulla ole miestä enää. Hän on minun lapseni, ja minun sisareni, minun iloni ja minun leikkikaluni. Mutta minä en salli, että kukaan muu leikkii hänen kanssaan.

GRANSKOG: Minä en leiki.

KERTTU: Te leikitte, te tiedätte, että te leikitte. Vaikka te naisittekin hänet, niin te leikitte hänen kanssaan sittenkin. Halki elämänne te tulette hänen kanssaan leikkimään.

GRANSKOG: Minun mielestäni on se kaunis leikki, joka kestää halki elämän.

KERTTU: Herra arkkitehti: Eikö teillä ole sydäntä?

GRANSKOG: Päinvastoin. Ilman sydäntä ei mennä naimisiin.

KERTTU: Säälikää edes lasta! Näettehän te, ettei hän vielä osaa rakastaa.

GRANSKOG: Minä osaan kyllä hänenkin puolestaan.

KERTTU: Antakaa hänelle edes aikaa, että hän ehtii näkemään hiukan enemmän maailmaa, oppii tuntemaan ihmisiä —

GRANSKOG: Te uskotte, että rakkaus tulee ijän mukana?

KERTTU: Teidän pilkkanne ei pysty minuun. Minulla on tällä kertaa suurempia asioita ajateltavana. Minun Allini, minun rakas Allini, mitä hänestä nyt tulee?

GRANSKOG: Ahaa, te epäilette minun kykyäni elättää perheeni —

KERTTU: Oh, en minä sitä epäile. Rahaa teillä kyllä on, ja ruokaa ja juomaa te kyllä voitte hänelle tarjota ja tanssiaisleikkiä niin paljon kuin tahansa, mutta sitä, mitä naisen sydän syvintä kaipaa, sitä te ette ikinä kykene hänelle antamaan.

GRANSKOG: Kaikki eivät ole niinkuin Johan Wilhelm, joka oli ihanne, jolla ei ollut muuta kuin pyhiä ja jaloja asioita maailmassa. — Mutta se riittää, että minä teen hänet onnelliseksi.

KERTTU: Te luulette, että hän voi elää niistä rakkauden muruista, jotka teidän armonne pöydältä putoavat. Te luulette, että hän ijäti tulee pysymään lapsena.

GRANSKOG: Minä toivon sitä.

KERTTU: Ja te toivotte, että te voitte ijäti teeskennellä hänelle rakkautta, — sillä *te ette* häntä rakasta.

GRANSKOG: Ihminen rakastaa vain kerran elämässään. Minä olen rakastanut teitä, te tiedätte sen. Mutta minun sydämeni on siksi suuri, että vaikka minä en sitä koskaan enää voi kellekään kokonaan antaa, minä voin sen muruillakin tehdä vaimoni onnelliseksi.

KERTTU: Ja tyytyisittekö te itse muruihin?

GRANSKOG: En, yhtä vähän kuin tekään. Mutta nyt onkin kysymys muista ihmisistä.

KERTTU: Voi, kuinka te erehdytte, te suuret miehet! Te ette tunne naisen sydäntä. Te luulette, siksi

että teidän sieluunne sisältyy kymmenen pikku sielua, myös voivanne tyydyttää kymmenen pikku naisen onnen. Mutta siinä te erehdytte. Ihmissydän on maailma itsekseen, iloineen ja suruineen, toivoineen ja pettymyksineen, eikä ole sitä naista maan päällä, joka ei haluaisi olla kuningatar omassa valtakunnassaan, olkoon se sitten kuinka pieni ja vähäpätöinen tahansa. Mutta te tarjotte hänelle kamaripiian paikan.

GRANSKOG: Ja te luulette, että sisarenne tulee tuon kaiken tajuamaan?

KERTTU: Ehkä hän ei tajua sitä yhtä selvästi kuin minä, mutta hän tulee sen ainakin aavistamaan.

GRANSKOG: Mitä hän tulee aavistamaan?

KERTTU: Millainen mies te olette.

GRANSKOG: Ja millainen mies minä olen?

KERTTU: Teille ei ole mitään pyhää eikä jaloa maailmassa.

GRANSKOG: Päinvastoin. Minä kunnioitan kaikkia pyhiä asioita maailmassa.

KERTTU: Sitten on teissä tapahtunut suuri muutos sitte viime näkemän.

GRANSKOG: Ei ollenkaan. Minä olen sama mies kuin ennenkin.

KERTTU: Älkää tulko sitten puhumaan minulle mistään pyhistä asioista.

GRANSKOG: Te olette aina ymmärtänyt minua väärin, rakas Gertrud. Minä toivon, että kuitenkin vihdoinkin sallitte minun tavata sisartanne.

KERTTU: Niin. Hän tulkoon tänne ja minä ilmaisen hänelle kaikki. Alli, Alli!

GRANSKOG: Ja teette hänet ijäti onnettomaksi, jos hän minua rakastaa. Jos hän taas ei minua rakasta, ovat kaikki teidän huolenne tarpeettomat.

KERTTU: Se on totta. Minä ihailen teidän logiikkaanne.

ALLI (tulee): Kerttu, sinä huusit minua.

KERTTU: Arkkitehti Granskog tahtoo puhutella sinua.

GRANSKOG: Päivää neiti Wiik. Kuinka jaksatte baalien jälkeen?

ALLI: Kiitos, varsin hyvin.

GRANSKOG: Teidän viuhkallenne sattui eilen pieni onnettomuus. Minä vein sen tänään korjattavaksi, ja he lupasivat tehdä siitä ehomman entistään. Sillä aikaa voitte ehkä käyttää tätä. (Ojentaa hänelle erään kääryn.)

ALLI: Saanko minä tämän oikein omaksi?

GRANSKOG: Tietysti.

ALLI: Herranen aika, kuinka komea! Katso, Kerttu. Mutta kuinka minä koskaan uskallan tällaisella viuhkalla leyhytellä?

KERTTU: Kiitä arkkitehtiä.

ALLI: Kiitoksia, herra arkkitehti. Se oli aivan liikaa. Minun oli vain semmoinen Kertun vanha rämä.

GRANSKOG: Teille ei ole mikään liikaa. — Minulla oli teille muutakin asiaa. Arvelin, että menisimme yhdessä taidenäyttelyyn, koska ette kuulu siellä käyneen.

ALLI: Onko se nyt auki?

GRANSKOG: On. Siellä on muuten mitä ihanin kevättilma.

ALLI: Ellei Kertulla ole mitään sitä vastaan.

GRANSKOG: Teidän luvallanne, Gertrud.

KERTTU: Tee kuin tahdot.

ALLI: Mennään sitte. Minä tulen heti paikalla takaisin. (Pois.)

KERTTU: Herra arkkitehti. Minun täytyy sanoa se teille: Te olette inhoittavin mies, mitä minä olen nähnyt.

GRANSKOG: Tuon te olette sanonut minulle kerran ennenkin.

KERTTU: Niin, ja minä sanon sen vieläkin, niin totta kuin minä elän. Jos te ette jätä minun sisartani rauhaan, huudan minä kaduilla ja toreilla, missä te kuljette: Katsokaa, tuossa kävelee herra arkkitehti! Eikö hän ole komea ja arvokas? Hän on rikas, ja hänellä on paljo ystäviä, oo Jumala paratkoon, mutta jos te tietäisitte, mitä hänen sisällään on, niin te sylkisitte häntä silmille, sillä hän on kurjin, pelkurimaisin ja tunnottomin ihminen, mitä maa päällään kantaa! Niin minä huudan.

GRANSKOG: Te ette huuda. Te pysytte aivan hiljaa. Jos te huudatte, sanon minä: Katsokaa minun morsiameni hullua sisarta! Hän on mustasukkainen. Ja ihmiset tulevat nauramaan teille.

KERTTU: Jos minä en voi vedota ihmisiin, niin vetoan minä teidän omaantuntoonne.

GRANSKOG: Anteeksi, te sanoitte juuri, ettei minulla sellaista ole.

KERTTU: Ellei teillä ole omaatuntoa, niin täytyy teillä ainakin olla järjelliset syyt. Miksi te tahdotte ryöstää minulta Allin?

GRANSKOG: Minä rakastan häntä.

KERTTU: Ooh, puhukaa muille siitä.

GRANSKOG: Sitte rakastan minä teitä.

KERTTU: Ja käytätte häntä välikappaleena minulle kostaaksenne?

GRANSKOG: Kostaa on niin ruma sana.

KERTTU: Kostaa, kostaa, sitä te juuri tahdotte, kostaa minulle siksi, että annoin teille rukkaset ja menin naimisiin teidän veljenne kanssa. Ettekö te jo ole tarpeeksi kostonut?

GRANSKOG: Te käsitätte minut aina väärin, Gertrud.

KERTTU: Väärin! Kieltäkää jos voitte, ettekö se ollut juuri te, joka syöksitte veljenne perikatoon? Ettekö te ahdistanut häntä puoluejuonilla, jotka tekivät hänet mahdottomaksi valtiollisessa elämässä ja vihdoin hourulan hoitolaiseksi? Ja ettekö te vielä senkin jälkeen uudistanut minulle rakkaushourailujanne?

GRANSKOG: Jotka te hylkäsitte. Se on totta. Muusta minä en tiedä mitään.

KERTTU: Te valehtelette. Voitteko sanoa rakastaneenne veljeänne?

GRANSKOG: Rakastaneeni? Noh, sitä en juuri tahdo sanoa. Hän oli sellainen vaaleatukkainen nauta ja ikävystytti minua. Johan Wilhelm, se nimi oli hänen kirouksensa. Hän luuli olevansa Snellman. Muuten perin hyvä mies. Minä muistelen häntä aina kaipauksella.

KERTTU: Jos tuo oli olevinaan pilaa, niin täytyy minun sanoa, että se on julminta leikkiä, mitä ijässäni olen kuullut. Pilaa kaatuneesta miehestä — hyi, herra arkkitehti!

GRANSKOG: Minä surkuttelen vilpittömästi hänen kohtaloaan.

KERTTU: Te!

GRANSKOG: Juuri minä. Vaikka minä en voi ymmärtää, miksi te häntä niin jumaloitte.

KERTTU: Niin, minä jumaloin häntä, teidän uhallanne minä jumaloin häntä ja koko maailman uhallaa, joka on hänen kunniansa lokaan polkenut. Mitä minä huolin teidän puoluejuonistanne ja sanomalehtienne loasta! Hän oli liian hyvä mies teidän kokouksiinne ja klubeihinne, ja siksi hänet piti murtaa.

GRANSKOG: Hän oli fantasti.

KERTTU: Hän oli jalo mies, jaloin mitä maa on päällään kantanut.

GRANSKOG: Minä tiedän jalomman.

KERTTU: Kuka?

GRANSKOG: Esimerkiksi minä.

KERTTU sylkee häntä silmille.

GRANSKOG: Te olette saanut huonon kasvatuksen, Gertrud.

KERTTU: Se ei ole totta. Minä en ole saanut kasvatusta ollenkaan. Minä olen itse itseni kasvattanut.

GRANSKOG: Sitten täytyy minun nähtävästi ruveta täydentämään teidän kasvatustanne.

KERTTU: Koettakaa!

GRANSKOG: Minä alan heti. Minun veljeäni te ette koskaan sylkenyt silmille.

KERTTU: Ei, minä suutelin häntä yöt ja päivät.

GRANSKOG: Ja kuitenkin on hän pettänyt teitä enemmän kuin kukaan mies maailmassa.

KERTTU: Siinäkö teidän kasvatusoppinne on?

GRANSKOG: Minulla on tiedossani asioita —

KERTTU: Tuokaa ne julki!

GRANSKOG: Hänellä on ollut naistuttavuuksia.

KERTTU: Ehkä. Ennenkuin me menimme kihloihin.

GRANSKOG: Paljon jälkeen, naimisissakin.

KERTTU: Te valehtelette!

GRANSKOG: Minulla on kirjeitä.

KERTTU: Näyttäkää ne!

GRANSKOG: Luvatkaa minulle —

KERTTU: Näyttäkää ne!

GRANSKOG: Ne eivät ole minulla täällä.

KERTTU: Aah!

GRANSKOG: Mutta minä voin hankkia ne teille huomiseksi. Saanko tavata teitä konserttinne jälkeen? Saanko?

KERTTU: Saatte. Mutta Jumala varjelkoon teitä, jos te valehtelette.

GRANSKOG: Mutta kuka varjelee minua, jos minä puhun totta?

KERTTU: Minä.

GRANSKOG: Ettekä sylje minua silmille?

KERTTU: En.

GRANSKOG: Huomenna ilmoitan minä tarkemmin.

ALLI (tulee): Anteeksi, että minä viivysin niin kauan. Mutta minun täytyi välttämättömästi näyttää Majullekin uutta viuhkaani. — Menemmekö?

GRANSKOG: Mennään. Näkemiin asti, Gertrud. (Pois.)

KERTTU: Te laskette vaarallista leikkiä, arkkitehti Granskog.

Esirippu.

TOINEN NÄYTÖS,

Ravintola. Illallispöytä. Granskog kävelee edestakaisin.

KERTTU (tulee): Hyvää iltaa! Oletteko odottanut minua?

GRANSKOG: En. Te olette hyvin täsmällinen.

KERTTU: Ah, kuinka se oli ihanaa! Tietäkää, minä en ole pitkään aikaan esiintynyt. Suuri sali, paljo ihmisiä, häikäisevän valoisaa, kättentaputuksia, esiinhuutoja, kukkia, sepeleitä, — minä olen aivan pyörällä päästäni. Hyvä Jumala, ajattelin minä siellä lavalla seisoessani: Olenko se minä? Eivätkö he todellakaan ole minua vielä unohtaneet?

GRANSKOG: Unohtaa — teidät! Te olette liian vaatimaton.

KERTTU: Ne hyvät ihmiset! Kuinka minä rakastan heitä kaikkia! Minusta tuntuu aivan kuin olisin maannut pimeässä haudassa ja nyt yht'äkkiä herännyt valoon ja linnun lauluun. Ehk'ei elämä sentään olekaan niin paha kuin sanotaan. Vai mitä te arvelette, herra arkkitehti?

GRANSKOG: Minä arvelen vaan, että taiteilijaveri on teissä jälleen saanut vallan.

KERTTU: Uskotteko te siis, että minä vielä voisin tulla joksikin taiteen alalla?

GRANSKOG: Josko te voisitte? Tullut joksikin te olette jo ammoin. Teiltä puuttuu vain tahtoa tulla suureksi.

KERTTU: Kiitos. Te olette kovin hyvä. Kaikki ihmiset ovat niin hyviä. Ja minä kun olen ajatellut heistä niin paha. Teistäkin.

GRANSKOG: Ja mitä te olette minusta ajatellut?

KERTTU: Minä olen kuvitellut teitä todelliseksi hirviöksi, niin, niin, älkää hymyilkö, oikein sellaiseksi, jolla on kynnet ja sarvet —

GRANSKOG: Joka syö lapsia ja liikkuu vain öiseen aikaan —?

KERTTU: Jotakin sinne päin. Mutta ette te ole ollenkaan niin hirveä kuin minä olen kuvitellut. Ei paljoa puutu, etten pitäisi teitä ihan oikeana ihmisenä.

GRANSKOG: Oikeana ihmisenä? Se nyt olisi taas melkein liikaa. Pysykäämme kohtuudessa, rakas käly. Ihminen riittää.

KERTTU: Minun on nyt vaikea pysyä kohtuudessa. Muuten minä mieluummin pitäisinkin teitä hirviönä.

GRANSKOG: Ja miksi?

KERTTU: Siksi että minä vihaan teitä.

GRANSKOG: Siis te olette huonompi ihminen kuin minä.

KERTTU: Kuinka niin?

GRANSKOG: Minä en vihaa ketään.

KERTTU: Tuo on sanaleikkiä eikä mitään muuta.

GRANSKOG: Niin onkin. Leikkikäämme siis ajatuksilla.

KERTTU: Ai, ai, se on vaarallista leikkiä.

GRANSKOG: Vaarallisempaa on vielä tunteilla leikkiminen.

KERTTU: Siis on parasta, että me emme leiki ollenkaan. — Kuulkaa, sanokaa minulle, mitä varten minä olen täällä?

GRANSKOG: Te olette kutsuttu illalliselle.

KERTTU: Kuka kutsuu?

GRANSKOG: Minä.

KERTTU: Miksi me emme syö sitten? Minusta näyttää niinkuin tuossa olisi pöytä katettu.

GRANSKOG: Niin minustakin. Sallittekö. (Saattaa Kertun pöytään, molemmat istuvat.)

KERTTU: Tämä on mainiota. Siitä on niin pitkä aika kuin minä olen syönyt ravintolassa. Sardellia, hummeria, kaviaaria, ai, ja lohta. Antakaa minulle lohta.

GRANSKOG: Olkaa hyvä. Ja sitte me otamme ryypyn.

KERTTU: Tietysti. Mutta osaatteko te laulaa »helan går»?

GRANSKOG: Laulakaa te.

KERTTU: Ei, ei, parasta että me emme laula kumpikaan.

GRANSKOG: Siitä on kauvan, kun me näin olemme vastakkain istuneet.

KERTTU: On.

GRANSKOG: Missä me silloin istuimme?

KERTTU: Oletteko unhoittanut sen?

GRANSKOG: En.

KERTTU: Sanokaa se sitten.

GRANSKOG: Minä toivoisin mieluummin, että te sanoisitte.

KERTTU: Se oli minun häissäni.

GRANSKOG: Ne olivat hauskat häät.

KERTTU: Kului monta vuotta, ennenkuin me tapasimme toisemme. Mitä te niinä vuosina teitte?

GRANSKOG: Pääasiallisesti minä join.

KERTTU: Hyi! kuinka te noin voitte puhua.

GRANSKOG: Siksi että niin on. Mutta mitä *te* siihen aikaan teitte?

KERTTU: Minä istuin kotona.

GRANSKOG: Ja miehenne kävi kylässä.

KERTTU: Niin.

GRANSKOG: Hänestä tuli äkkiä suuri mies. Arkkitehti Granskogin veljestä tuli Johan Wilhelm Kuussalo. Ja teistä Gertrud, teistä tuli Kerttu.

KERTTU: Hän luuli olevansa Snellman — kuten te sanoitte.

GRANSKOG: Muutkin luulivat sitä. Hän opetti uutta oppia.

KERTTU: Muistatteko te, mitä hän opetti?

GRANSKOG: Samaa kuin kaikki maailmanlopun profeetat: Että tämä kansa menee kohti perikatoaan.

KERTTU: Se nyt ei liene ollut mitään uutta ainakaan teille, herra arkkitehti. Tehän olette sitä aina opettanut.

GRANSKOG: Uutta oli minulle se voima, jolla hän opetti. Onko tämä se sama Johan Wilhelm, kysyin minä itseltäni, jota koulussa pidettiin hiukan tuhmana? Kuinka hän on näin oikean aatteen selkään hypännyt?

KERTTU: Vai niin! Te kyselitte itseltänne.

GRANSKOG: Samoin kuin muutkin. Mutta minä olin ainoa, joka tiesin vastata kysymyksiini.

KERTTU: Ja mikä oli teidän vastauksenne?

GRANSKOG: Että hän oli rouvansa mies.

KERTTU: Hänen rouvansa kiittää teitä. — Minäkin ajattelin jotakin hänestä.

GRANSKOG: Varmaankin jotakin oikein kaunista.

KERTTU: Niin. Minä ajattelin: — Hän on veljensä veli.

GRANSKOG: Gertrud! Millä olen minä ansainnut tämän verisen ivan?

KERTTU: Yhtä verisellä ivallanne minusta.

GRANSKOG: Mutta, Herran tähden, tiesihän koko maailma, että te seisotte hänen takanaan.

KERTTU: Ja tiesi myös koko maailma, että te seisotte hänen edessään.

GRANSKOG: Se ei selitä hänen voimaansa.

KERTTU: Kyllä, että hän niinkin kauvan jaksoi seista sellaista miestä vastaan kuin te.

GRANSKOG: Teillä on aivan liian suuret käsitykset minusta.

KERTTU: Ja teillä minusta.

GRANSKOG: Minä joka pelkään politiikkaa enemmän kuin pirua!

KERTTU: Ja minä jolle koti oli kallein asia maailmassa. Näettehän, mitenkä minä sen hyväksi uhraisin taiteenikin.

GRANSKOG: Sanokaa minulle, mistä teidän päähänne äkkiä pisti esiintyä?

KERTTU: En tiedä. Se oli aivan kuin minä olisin löytänyt jonkun vanhoista vauvoistani. Appas, ajattelin minä, tuossahan tuokin on vielä, ja minua rupesi niin hirveästi lapsettamaan.

GRANSKOG: Löydätkö te usein sellaisia vanhoja vauvoja?

KERTTU: Siitä on viisi vuotta kun minä viimeisen löysin.

GRANSKOG: Se ei nähtävästi ollut mikään hyvä nukke, koska te käytte noin vakavaksi.

KERTTU: Se ei ollut nukke ollenkaan. Se oli ihminen.

GRANSKOG: Oliko sillä ihmisellä nimi?

KERTTU: Kyllä. Häntä sanottiin Johan Wilhelmiksi. — Te puhuitte eilen joistakin kirjeistä? Te laskitte tietysti leikkiä?

GRANSKOG: Niin. Minä laskin leikkiä.

KERTTU: Minä ajattelin! — kuulkaa herra arkkitehti, te olette leikkisä mies.

GRANSKOG: Olen — silloin kun tarvitaan.

KERTTU: Te sanoitte minua eilen myös huonosti kasvatetuksi.

GRANSKOG: Se ei ollut leikkiä.

KERTTU: Jos te taas rupeatte hävyttömäksi, menen minä pois.

GRANSKOG: En minä ole ollenkaan hävytön.

KERTTU: Pitäisikö minun vielä kiittää teitä kohteliaisuudestanne?

GRANSKOG: Melkein. On kohteliasta syyttää kasvatusta —

KERTTU: — silloin kun voidaan syyttää huonoa luonnetta. Sitäkö te tahdoitte sanoa?

GRANSKOG: Ei saa noin arvata toisen ajatuksia. Elämä käy silloin sietämättömäksi. Nyt te esimerkiksi olette pilannut ruokahalun sekä itseltänne että minulta.

KERTTU: Siis on meidän parasta lähteä. Soittakaa!

GRANSKOG: En. Teidän täytyy hymyillä ensin.

KERTTU: Hyvä Jumala! kello on jo 1/2 12. Ja Alli! Hänet minä olen aivan unohtanut!

GRANSKOG: Älkää nyt koketeeratko noin hirveästi.

KERTTU: Hyvästi.

GRANSKOG: Minäpä en sano teille hyvästi.

KERTTU: Minä menen.

GRANSKOG: Te ette mene.

KERTTU: Minä huudan.

GRANSKOG: Huutakaa. Gertrud! Minä rakastan sinua, ja sinä et ole kylmä minulle, minä näen sen sinun silmistäsi. Suullasi voit sinä valehdella. Mutta sinun silmiisi minä uskon. Näytä ne minulle Gertrud. (Kerttu lyö äkkiä parkaisten käsivartensa Gr:n kaulan ympärille, suutelee häntä kiihkeästi, riuhtaisee itsensä heti irti ja vaipuu sohvaan.)

GRANSKOG: Gertrud!

KERTTU: Ei, ei, antakaa minun olla.

GRANSKOG: Rauhoittukaa, Jumalan tähden, rauhoittukaa. Ei minun tarkoitukseni ollut loukata teitä.

KERTTU: Olenko minä teidän mielestänne huono ihminen?

GRANSKOG: Älkää puhuko minulle noin. Olenko minä ihmisten tuomari? Mutta jos minä koskaan olen ketään ihmistä kunnioittanut, niin kunnioitan minä tällä hetkellä teitä.

KERTTU: Minä olen huono, te tiedätte sen yhtä hyvin kuin minäkin, vaikk'ette tahdo sanoa. Ette te olisi uskaltanut tehdä niin kenellekään toiselle naiselle. Te luulitte minua koketiksi, mutta sitä minä en ole.

GRANSKOG: Ette, ette, tuhat kertaa ette! Mutta minä olen luullut teitä siksi. Minua miekkoista! Minä etsin teidän sydämmestänne maailmannaista ja tapaankin sinipiian. Gertrud! Voitteko antaa minulle anteeksi?

KERTTU: Te luulitte vain niinkuin kaikki muutkin.

GRANSKOG: Koettakaa ymmärtää minua. En minä ole niinkuin kaikki muut. Mutta minä luulin kerran, että te rakastatte minua. Minä luulin näkeväni teidän silmissänne välistä katseen, jonka suhteen ei voi pettyä. Ja kuitenkin minä petyin. Silloin meni minulta kaikki. Mihinkä olisin minä voinut enää luottaa, kun itse totuus ei ollut totta!

KERTTU: Olenko minä teille valehdellut?

GRANSKOG: Ette, minä huomaan sen vasta nyt. Te olitte minulle ystävällinen niinkuin kaikille muillekin, ja minä poloinen luulin sen rakkaudeksi. Ja olin onnellinen! Siitäkö minä teitä syyttäisin? Eikö minun päinvastoin pidä kiittää kohtaloani, että se on antanut minulle osan onnesta, josta minä ilman teitä en olisi tietänyt mitään. Teidän kauttanne opin minä ihmisiä rakastamaan, niin — ja sittemmin vihaamaan.

KERTTU: Kuinka te voitte vihata veljeänne?

GRANSKOG: Ei hän ollut silloin minun veljeni enää.

KERTTU: Siis te olette sittenkin syypää hänen murtumiseensa?

GRANSKOG: Olen tavallani. Mutta en minä häntä ole murtanut, vaan aika. Minä olen tämän ajan lapsi. Hän oli haamu vuosisadan keskivaiheilta. Samalla kuin minä astuin julkiseen elämään, oli hänen onnensa mennyt. Oli aivan kuin minulla olisi ollut sormessani Bertelsköldien rautasormus. Minä nousin, nousin ystävieni niskojen ylitse. Veljeni kukistui ensin. Sanallakaan en minä ole hänen aatteitaan vastustanut, mutta se aate, jota minä edustin, oli häntä voimakkaampi. Hänen täytyi väistyä.

KERTTU: Ja mitä aatetta te edustatte?

GRANSKOG: Minua itseäni.

KERTTU: Oh!

GRANSKOG: Se ei ole paljo, — niin. Mutta oli minulla kerran eräs toinenkin aate.

KERTTU: Ja mikä se oli?

GRANSKOG: Gertrud Wiik.

KERTTU: Sepä oli kaunis aate.

GRANSKOG: Eikö totta? Ja sitäpäitse se oli suuri aate. Siihen sisältyvät kaikki muut: taide, elämä, isänmaa, ihmiskunta.

KERTTU: Oletteko hyvä ja annatte minun päällysvaatteeni. Minua vilustaa.

GRANSKOG: Vilustaako teitäkin?

KERTTU: Niin. Eikö teitäkin? Täällä on niin kylmä.

GRANSKOG: Minun on aina kylmä.

KERTTU: Mistä me puhummekaan?

GRANSKOG: Me puhuimme aatteista, joita minulla ei ole.

KERTTU: Puhukaamme siis siitä aatteesta, joka teillä on: teistä itsestänne. Mitä te nyt aiotte?

GRANSKOG: Jäädä kotimaahan.

KERTTU: Sanokaa minulle: Ettekö te koskaan ulkomailla ollessanne ikävöinyt näitä katuja ja näitä kirkkoja?

GRANSKOG: En koskaan. Minä ajattelin aina kauhistuksella sitä hetkeä, jolloin tulisin ne jälleen näkemään.

KERTTU: Ne ovat rumia, minä tiedän sen, mutta juuri teidän asianne on tehdä kauniimpia.

GRANSKOG: Minun?

KERTTU: Juuri teidän. Teiltä odotetaan niin paljon. Te olette uran uurtaja alallanne. Ei teidän tarvitse käydä yksin. Tuhannet tulevat teitä seuraamaan. Täällä on paljon, jotka ajattelevat samoin. Astukaa heidän johtajakseen! Kuuletteko? Kootkaa nuoriso taisteluun, ei miekoilla eikä keihäillä, vaan taisteluun kynällä ja sanalla, kuvilla ja ajatuksilla. Lupaattehan sen, arkkitehti Granskog?

GRANSKOG: Miksi te ette tullut ennemmin? Miksi ette tullut kymmenen vuotta sitten?

KERTTU: Mutta olenhan minä tullut! Viktor, minä olen tullut. Mitä ovat kymmenen vuotta! Me pyyhimme ne pois kuin pahan unen.

GRANSKOG: Samalla voisin minä pyyhkiä pois koko elämäni. — Kun minä teidät kadotin, kuoli minussa kaikki, minusta tuli niinkuin puu, ilman iloja ja ilman suruja. Mutta en minä aina ole ollut tällainen. On minullakin ollut unelmia. Olen minäkin tahtonut tulla joksikin. Minä tahdoin lyödä leimani koko aikakauden arkkitehtuuriin. Minä tahdoin viivoittaa koko maailman mieleni mukaan, — teidän mielenne mukaan. Niin, sen kaiken tahdoin minä tehdä. — Mutta sitte tuli hän.

KERTTU: Teidän veljenne?

GRANSKOG: Minä itse saatoin hänet teidän salonkiinne.

KERTTU: Puhukaa minulle vielä hiukan aatteistanne. Miksi jätitte ne kesken?

GRANSKOG: Mitä voin minä yksin!

KERTTU: Sanotaan, että yksinäisin on voimakkain.

GRANSKOG: Niin onkin. Minä olen niin voimakas, ettei aatteet minulle merkitse mitään, yhtä vähän kuin tunteetkaan. Minä tutkin niitä muissa, mutta minulla itselläni niitä ei ole.

KERTTU: Ja sitä te kutsutte voimaksi?

GRANSKOG: Miksei. Voimakkain on se, joka on rauhallisin. Ja minun rauhaani ei mikään mahti maailmassa voi häiritä.

KERTTU: Mistä asti te olette niin rauhallinen?

GRANSKOG: Siitä illasta, jolloin minä vapisin teidän edessänne. Teidän sanastanne riippui elämä ja kuolema. Te tiedätte, mitä te minulle sanoitte. Minä menin kotiini ja heittäysin nukkumaan. Kun minä seuraavana aamuna heräsin, olin minä kuin olisin nukkunut vuosisadan. Eilinen ilta tuntui minusta kaukaiselta unelta ja unelta tuntui myös koko aika siitä asti kuin olin teidän ensi kerran nähnyt. Ensi kerran vuosien jännityksen jälkeen tunsin minä itseni jälleen iloiseksi ja rauhalliseksi. Minä en tiennyt

vielä silloin, että se oli kuoleman rauhaa. Tunneteko te sen rauhan, Gertrud? Se on hyvä rauha. Hah, hah.

KERTTU purskahtaa itkuun.

GRANSKOG: Älkää itkekö! Ei se maksa vaivaa. Näin on paras.

KERTTU: Te osaatte hyvin puhua, arkkitehti Granskog.

GRANSKOG: Niin, näettekös, minä olen Johan Wilhelmmin veli. Hän osasi puhua vielä paljoo paremmin.

KERTTU: Herra arkkitehti: Miksi te tulitte minun luokseni?

GRANSKOG: En samasta syystä kuin viime kerralla. Muistatteko te sen kerran, Gertrud?

KERTTU: Sillä kertaa te olitte hävytön. Vaikka tiesitte, että minulla juuri oli ollut niin suuria suruja.

GRANSKOG: Siksipä juuri. Minulle kerrottiin, että Johan Wilhelm oli tullut hulluksi. Kuka hän on? kysyin minä itseltäni. Ahaa, hän on minun entisen flammani mies. Minä tulin teitä lohduttamaan. Myötätuntoisuuteni merkiksi otin minä teitä vyötäisestä kiinni ja suutelin teitä. Silloin ajoitte te minut ulos. Se huvitti minua sanomattomasti.

KERTTU: Voiko ihmisen sydän tulla noin kovaksi?

GRANSKOG: Voi, kun siitä hiotaan pois kaikki, mikä ihmisen ihmiseksi tekee. Minun sydämmeni on niin kova, että sillä voisi lasia leikata.

KERTTU: Minua te ainakin voitte sillä leikata, sen te olette osoittanut. Lääkäriksi teidän olisi pitänyt ruveta.

GRANSKOG: Niin olisikin. Mikä nautinto leikata mätänevää lihaa! — Koko maailma on mätänevää lihaa.

KERTTU: Niin, koko maailma on mätänevää lihaa.

GRANSKOG: Jos te olette sen tuntenut, niin te ette sano sitä noin surullisella äänellä. Ettekö te tunne, kuinka kaikki palaa teidän ympärillänne. Ihmiset, kansat, valtiot, yhteiskunnat. Ettekö te tunne kuinka te itsekin palatte? Kaikki tuntevat sen, mutta vain harvat uskaltavat sen itselleen tunnustaa, toisilleen ei kukaan. Sillä silloin olisi kaiken loppu.

KERTTU: Loppuuko kaikki?

GRANSKOG: Ei, on jotakin joka jää.

KERTTU: Mitä se on?

GRANSKOG: Kohtalon laki. Tunneteko te sen painon, Gertrud?

KERTTU: Tunnen. Mutta minä tahdon sen ravistaa hartioiltani. Olemmehan me jälleen kahden.

GRANSKOG: Gertrud. Sinä unohdat tuon kolmannen.

KERTTU: Niin, niin, minä unohdin kolmannen. — Meidän takanamme seisoo harmaja vuori. Näettekö te sen, herra arkkitehti!

GRANSKOG: Näen, ja tunnen kuin se tulisi aina lähemmäksi ja lähemmäksi.

KERTTU: Ja vyöryisi meidän ylitsemme.

GRANSKOG: Ja vyöryisi meidän ylitsemme. — Niin.

KERTTU: Nyt on aika lähteä. Te jätte tänne, he eivät saa nähdä meitä yhdessä tuolla alhaalla.

GRANSKOG: Kuten tahdotte.

KERTTU: Hyvästi. Kiitos tästä illasta.

Esirippu.

KOLMAS NÄYTÖS.

Budoaari. *Alli* peilin edessä pukuaan järjestämässä. *Kerttu* istuu pienen kirjoituspöydän ääressä.

ALLI: Mitä sinä kirjoitat, Kerttu?

KERTTU: Muutamia kirjeitä.

ALLI: Kirjoitatko sinä iso-äidille?

KERTTU: Kirjoitan.

ALLI: Muista nyt sanoa minultakin terveisiä ja kysyä, kuinka minun pikku Mustini jaksaa? Minulla on sitä niin ikävä. Muistatko?

KERTTU: Sinä saat sen itse lisätä. Minä jätän viimeisen sivun tyhjäksi.

ALLE: Täti Almalle sinä et ole pitkään aikaan kirjoittanut.

KERTTU: Minä kirjoitan nyt hänellekin. Sanonko minä hänellekin terveisiä?

ALLI: Sano, ja sano että kesä on kohta käsissä. Hän niin ikävöi minua. Eilen kuulin minä jo ensimmäisen kiurun. Muistatko sinä nyt sanoa sen?

KERTTU: Kyllä minä muistan kaikki.

ALLI: Kuule, Kerttu, mihinkä sinä menit eilen konsertin jälkeen?

KERTTU: Minä olin kutsuttu illalliselle.

ALLI: Etkä sanonut minulle mitään. Minä odotin sinua niin kauvan, että luulin sinun jo menneen toista tietä kotiin. Siinä tapasi minut maisteri Lumme, ja me kävelimme vielä hetkisen pitkin sataman vartta. Ilta oli niin kaunis. Eikö totta?

KERTTU: Taisi olla.

ALLI: Oli niin kaunis. Kuu paistoi ja puut näyttivät niin suurilta ja pelottavilta. Mutta en minä pelännyt.

KERTTU: Mitäpä sinä olisit pelännyt?

ALLI: En tiedä. Välistä minä pelkään aivan tyhjästä. Nyt en minä esimerkiksi ollenkaan tahtoisi uskaltaa mennä junalle.

KERTTU: Mutta Maijuhan tulee sinua saattamaan.

ALLI: Vaikka. Sinäkin olet niin vakavan näköinen aivan kuin sinä pelkäisit jotakin. Mitä sinä pelkää?

KERTTU: Mitä minun pikku palleroiseni lepertelee! Minä en pelkää muuta kuin että sinä myöhästyit junalta.

ALLI: Eihän kello ole vielä kuin 1/2 8. Ja miksi sinä olet muuttanut mustan pukusi tuohon punertavaan? Sinähän sanoit ennen, että tulisit käyttämään mustaa kuolemaasi asti.

KERTTU: Niin minä sanoin.

ALLI: Etkä pidä sanaasi? Mikä luonne sinä olet? Eipä sillä, ettei punainen sinulle soveltuisi. Se sopii sinulle vielä paljon paremmin kuin musta. Sinulla on niin kalpea iho. Voi, jos minullakin olisi noin kalpeat posket! Kun minulla on tällaiset palliposket.

KERTTU: Odota, hyvä sisko, kyllä ne vielä kalpenevat.

ALLI: Se on niin ylhäistä. Kaikilla ylhäisillä on kalpea iho. Tunnetko sinä Elna von Birken!

KERTTU: Tunnen.

ALLI: Hänellä on iho aivan kuin lunta, ja siksi kaikki herrat häntä niin hakkailevat. Jos minäkin olisin niin kalpea, olisi minullakin yhtä paljon ihailijoita.

KERTTU: Ja mitähän sinä niillä tekisit?

ALLI: Antaisin rukkaset kaikille.

KERTTU: Ohoh! Eikö sinua ollenkaan sääliittäisi?

ALLI: Ei ollenkaan. Se olisi minusta kovin lystiä. Herrat ovat niin hassuja.

KERTTU: Elä nyt toki! Ja keneltä sinä olet tuon oppinut?

ALLI: Niinkuin minä en sitä itsestänikin tietäisi. Sinä pidät minua yhä lapsena.

KERTTU: Minäs minun pitäisi sinua muuna pitää. Minun oma rakas pikkunen palleroiseni!

ALLI: Niin sinä sanot. Mutta jos minä sanoisin sinulle jotakin, niin sinä lentäisit selällesi. Et sinä tiedä, mitä minä tiedän.

KERTTU: Ja mitä sinä nyt taas luulet tietäväsi!

ALLI: Niin. Et sinä tiedä mitä minulle on tapahtunut?

KERTTU: Tapahtunut?

ALLI: Niin; jotakin sellaista, jota sinä et voi aavistaakaan.

KERTTU: Enkö voi aavistaakaan?

ALLI: Et. — Muistatko, kuinka minä ennen aina kyselin sinulta, miltä tuntuu kun kositaan?

KERTTU: Muistan.

ALLI: Sinä olit niin mahtava olevinasi etkä ruvennut koskaan selittämään.

KERTTU: Kyllä elämä senkin selittää sinulle aikoinaan.

ALLI: Mitäs sinä sanoisit, jos se olisi jo selittänyt?

KERTTU: Joutavia.

ALLI: Sinä suututat minua vain sen vuoksi, että saisit tietää kaikki. Mutta minä en olekaan niin tuhma kuin luulet. Minä en anna narrata itseäni.

KERTTU: Se on oikein.

ALLI: Vai etkö sinä todellakaan usko, että kukaan voisi minua kosia!

KERTTU: Uskon hyvinkin, — mutta vast'edes.

ALLI: Vast'edes! Sinä nyt olet niin inhoittava kuin suinkin. Sinun kanssasi ei voi vakavasti puhua.

KERTTU: Älä kiivastu siskokulta. Kosijat ovat hyvät vast'edeskin olemassa.

ALLI: Mutta kun hän on kosinut!

KERTTU: Hän! Onko hän kosinut sinua?

ALLI: On kyllä. Ja juuri eilen.

KERTTU: Hyvä Jumala!

ALLI: Uskotko nyt vai pitääkö sinulle vielä olla vieraitamiehiä?

KERTTU: Minua onnetonta! Ja minä kun luulin myös kerran voivani leikkiä kohtaloa!

ALLI: Ei sinun siitä noin tarvitse säikähtää. Minä annoin rukkaset.

KERTTU: Rukkaset? Sinä!

ALLI: Minä juuri. Minä sanoin: hyvin ikävää, maisteri —

KERTTU: Maisteri?

ALLI: Lumme, mutta tällä kertaa te olette erehtynyt. Hän tuli niin onnettoman näköiseksi, että minä ihan olin nauruun purskahtaa. Mutta hillitsin minä sentään itseni.

KERTTU: Jumalan kiitos!

ALLI: Vai luulitko sinä, että minä olisin niin hullu ja tarttuisin ensimmäiseen koukkuun? E-ohoh! Ja tästälähin minä kyllä tiedän, miten semmoisessa tilaisuudessa on meneteltävä.

KERTTU: Mutta jos se olisi ollut arkkitehti Granskog? Olisitko sinä hänellekin antanut rukkaset?

ALLI: Kuka tietää!

KERTTU: Ja jos hän sinua huomenna kosisi? Mitä sinä vastaisit hänelle silloin? Mitä?

ALLI: Että hän olkoon hyvä ja pitäköön vähän pienempää suuta, vaikka onkin niin paljon lukenut ja matkustanut. Ei hänen silti tarvitse noin ylvästellä eikä kohdella muita ihmisiä niinkuin pikku lapsia.

KERTTU: Sanoisitko sinä hänelle niin?

ALLI: Miksen. En minä häntä pelkää.

KERTTU: Älä sano niin. Hän on vaarallinen mies. Hän voi tehdä mitä tahansa.

ALLI: Pyh! Hän on niinkuin kaikki muutkin herrat. Ulkoapäin he kyllä ovat niin komeita ja koppavia, mutta kun katsoo heidän sisälleen, niin näkee, että he ovat kaikki arkoja ja ujoja kuin koulupojat. Ei heidän kanssaan voi muuta kuin skojjata!

KERTTU: Sinustahan on tainnut tullakin aika skojjarityttö!

ALLI: Entä sitten. Antaahan nyt tulla sen sinun arkkitehtisi! Minä koketeeraan hänelle niin ettei hän tiedä enää tälle maailmalle.

KERTTU: Siihen sinulla tuskin on enää tilaisuutta. Hän matkustaa ulkomaille.

ALLI: Aha. Se on ero asiassa. — Mutta anna, että minä nyt lopetan sen iso-äidin kirjeen. Missä viimeinen sivu?

KERTTU: Se ei näy jääneenkään tyhjäksi.

ALLI: Niinpä pistän minä terveiseni tänne laitaan. Mutta mikä tuo on? Mustepilkku! Kyllä sinäkin klottaat!

KERTTU: Joudu nyt. Kello on kahtakymmentä vailla.

ALLI: Eihän tästä ole asemalle kuin pari askelta ja minulla on jo piletti. — Tämähän on koko pöytä märkä. Sinä olet itkenyt?

KERTTU: Mitä joutavia! Kukista varmaan on karissut.

ALLI: Kuule, Kerttu, sinä olet itkenyt. Näytäppäs silmäsi. Sinähän itket vieläkin. Mikä sinun on?

KERTTU: Alli, minun rakas, pikku, kulta siskoni!

ALLI: Mikä sinun on? — Muistitko sinä jälleen *häntä*? Tietysti sinä muistit. Elä muistele häntä, kun ei se kuitenkaan enää mitään auta. Miksi ei hyvä Jumala salli hänen kuolla? Se olisi meille kaikille parempi.

KERTTU: Niin, se olisi parasta meille kaikille.

ALLI: Eivätkö lääkärit ole sanoneet, että hän tulee kuolemaan äkkiä? Ilman mitään kipuja?

KERTTU: Kenestä sinä puhut?

ALLI: Johan Wilhelmistä tietysti.

KERTTU: Ah, niin, niin: ilman mitään kipuja.

ALLI: En minä nyt voi lähteä, kun sinä olet noin hermostunut. Minä jään kotiin.

KERTTU: Ei, ei, kyllä sinun täytyy lähteä. He odottavat sinua. Eikä minua mikään vaivaa. Minä olen vain vähän väsynyt eilisen konsertin jälkeen.

ALLI: Ja sitten rupeat sinä vielä kirjeitä kirjoittamaan! Kuulepas, minun täytyykin ruveta sinusta pitämään huolta niinkuin pikku lapsesta. Kerttu: nyt sinun täytyy heti mennä nukkumaan.

KERTTU: Kyllä, kyllä, kunhan sinä vain lähdet.

ALLI: Ja nukkua oikein kauvan. Ymmärrätkö

KERTTU: Minä aionkin nukkua sekä kauvan että hyvin.

ALLI: Se on hyvä se. Ja sitten sinun pitää ruveta tekemään jotakin työtä. Ei se käy, että sinä vain laiskana lojut. Kävisit edes keittokoulua niinkuin minä.

KERTTU: Siihen minä todellakin olen jo liian vanha.

ALLI: Et saa sanoa niin. Ihminen ei ole koskaan liian vanha oppimaan. Keksi sitten jotakin muuta. Rupea esimerkiksi lapsia opettamaan. Se sopisi sinulle!

KERTTU: Kyllä, kyllä, mutta nyt on kello jo kymmentä vailla.

ALLI: Herrajesta! Hyvästi sitten! Huomenillalla minä tulen takaisin.

KERTTU: Minun oma pikkuinen kullanmuruni! Hymyllä tulet sinä maailman voittamaan. Jos sinua joskus murheet kohtaavat, niin pudistat sinä ne päältäsi kuin kastehelmet.

ALLI: Mitä sinä nyt puhut? Mitkä murheet?

KERTTU: Ole onnellinen ja iloinen. Levitä ympärillesi lämpöä ja valoa. Mutta muistele joskus myös kaipauksella synkkää sisartasi.

ALLI: Tietysti minä sinua muistan. Mutta nyt minulle tulee turkasen kiire. Vienkö minä samalla nämä kirjeet postiin?

KERTTU: Vie — minä tulen sinua eteiseen saattamaan. (Molemmat pois. Näyttämö on hetkisen aikaa tyhjä. Hetken jälkeen palajaa *Kerttu* kantaen tarjotinta. Tarjottimella on pullo viiniä ja kaksi lasia. Hän asettaa ne pöydälle, menee peilin ääreen, pistää ruusun hivuksiinsa ja heittäytyy vihdoin sohvalle silmät ovelle tuijottavina.)

GRANSKOG: Anteeksi, ovi oli auki.

KERTTU: Minä jätin sen auki. Olkaa hyvä ja istukaa. (Hiljaisuus.) Me olemme kaksin kotona. Maiju meni Allia saattamaan.

GRANSKOG: Jahah.

KERTTU: Minä annoin hänelle luvan olla poissa koko illan.

GRANSKOG: Jahah.

KERTTU: Minä sain teidän kirjeenne.

GRANSKOG: Ja minä teidän.

KERTTU: Te ilmoitatte matkustavanne ulkomaille jälleen.

GRANSKOG: Ja te kutsuite minut jäähyväisiä ottamaan.

KERTTU: Ettekö juo viiniä? Muuta minulla ei ole tarjottavaa.

GRANSKOG: Kiitos.

KERTTU: Mutta ennen kuin me kilistämme, sallikaa minun sanoa teille jotakin: viinissä on myrkkyä.

GRANSKOG: Sen parempi. Mutta minä tunnen erään toisen lauseparren, joka sanoo: viinissä on totuus.

KERTTU: Minä pyydän, älkää laskeko leikkiä, herra arkkitehti. Se on totta mitä minä sanon.

GRANSKOG: Minä uskon sen. Maljanne!

KERTTU: Ettekö pelkää?

GRANSKOG: En.

KERTTU: Onko elämä teille niin vähästä arvosta?

GRANSKOG: Kysyttekö *te* sitä minulta?

KERTTU: Otaksukaa, että joku toinen kysyisi teiltä niin. Mitä te hänelle vastaisitte?

GRANSKOG: Minä kysyisin häneltä vastaan: Mikä vaatii minua elämään?

KERTTU: Taiteenne.

GRANSKOG: Taiteilija en minä ole ollut enää pitkään aikaan, vain viivoittaja. Viivoittajia tulee kyllä minun jälkeenkini.

KERTTU: Isänmaanne.

GRANSKOG: Tämä maa ei tarvitse sataan vuoteen muita kuin viivoittajia.

KERTTU: Entä jos minä vaadin?

GRANSKOG: Vaatisitteko te minua elämään? Ette suinkaan.

KERTTU: Miksei.

GRANSKOG: Ja kuitenkin tarjotte te minulle myrkytettyä viiniä.

KERTTU: Minusta oli niin lysti esiintyä teidän henkenne pelastajana. Ja sitäpaitsi: minä luulen, että me kaksi ymmärrämme toisiamme parhaiten myrkkypikari edessämme.

GRANSKOG: Ymmärtäkäämme siis toisiamme.

KERTTU: Minä uskon, että te rakastatte minua.

GRANSKOG: Alku on hyvä.

KERTTU: Mutta uskokaa te myös, että minä rakastan teitä.

GRANSKOG: Sitä on minun hiukan vaikea uskoa.

KERTTU: Huomatkaa: me puhumme myrkkymalja edessämme. Minä olen teitä aina rakastanut.

GRANSKOG: Onko se totta?

KERTTU: On.

GRANSKOG: Miksi Herran nimessä te sitten menitte naimisiin Johan Wilhelmin kanssa?

KERTTU ei vastaa.

GRANSKOG: Vastatkaa! Minulla on oikeus se tietää.

KERTTU: Kuinka minä voisin vastata! Se, mitä te kysytte, kuuluu niihin ikuisiin maailman arvoituksiin, joita me emme koskaan voi selittää.

GRANSKOG: Siispä täytyy minun koettaa. Oliko se uhmaa?

KERTTU: Ehkä.

GRANSKOG: Vai vihaa?

KERTTU: Ehkä sitäkin. Minä vihasin teitä siihen aikaan enempi kuin ketään muuta ihmistä maailmassa.

GRANSKOG: Ja miksi?

KERTTU: Siksi, että minä tunsin olevani teidän vallassanne.

GRANSKOG: Te? Olitteko te minun vallassani?

KERTTU: Olin. Mutta te ette käyttänyt valtaanne, ja siksi juuri minä teitä vihasinkin.

GRANSKOG: Tunnustinhan minä teille rakkauteni.

KERTTU: Tunnustitte — ja jätitte minut siihen seisomaan. Silloin olisin minä tahtonut repiä teiltä silmät päästä.

GRANSKOG: Te olette kummallinen ihminen. Ja kuitenkin sanotte te rakastaneenne Johan Wilhelmiä?

KERTTU: Minä luulin sitä rakkaudeksi. Minä olen näinä kahtena yönä miettinyt niin paljon. En minä ole häntä ikinä rakastanut.

GRANSKOG: Mutta te teitte hänet onnelliseksi.

KERTTU: Johan Wilhelm parka! Hän tyytyi niin vähään.

GRANSKOG: Siihen olisi tyytyneet kaiken maailman kuninkaat ja keisarit.

KERTTU: Hän tyytyi muruihin.

GRANSKOG: Ja oletteko varma, että hän sai vain muruja.

KERTTU: Olen. Kun minä toissapäivänä kuulin Allin puhuvan, niin minä säikähdin omaa itseäni.

GRANSKOG: Mistä hän puhui?

KERTTU: Hän puhui siitä miehestä, josta hän uneksi. Ja minä huomasin, että se oli sama mies, josta minäkin kerran olin uneksinut.

GRANSKOG: Pitääkö minun punastua?

KERTTU: Ei. Ei se ole tarpeellista. Minulta on unelmien aika ijäksi mennyt.

GRANSKOG: Mutta Alli? Minun täytyy kysyä teiltä neuvoa?

KERTTU: Ei teidän enää tarvitse hänestä huolehtia. Hän on pelastettu.

GRANSKOG: Kuka on hänet pelastanut?

KERTTU: Maisteri Lumme, joka eilen illalla saattoi hänet kotiin. Hän on kosinut Allia.

GRANSKOG: Ja saanut kukkaset? Sepä hauskaa.

KERTTU. Ei kuin rukkaset.

GRANSKOG: Ohoh!

KERTTU: Ja nyt on Alli valmis antamaan rukkaset jokaiselle, joka vain hänen tiellensä astuu.

GRANSKOG: Soo?

KERTTU: Niin, sillä nyt hän tuntee herrat.

GRANSKOG: Sehän on ihanaa.

KERTTU: Eikö hän ole herttainen lapsi?

GRANSKOG: On.

KERTTU: Ja hänen rauhansa te olisitte hennonnut rikkoo?

GRANSKOG: Minä olisin todellakin mennyt naimisiin hänen kanssaan.

KERTTU: Olisitteko?

GRANSKOG: Olisin. Mutta koska asiat ovat näin kääntyneet, niin on minunkin roolini tässä talossa loppunut.

KERTTU: Te aiotte lähteä?

GRANSKOG: Niin.

KERTTU: Mihin te aiotte lähteä?

GRANSKOG: Ensin hotelliin ja sitten ulkomaille. Minä en tule enää koskaan kotimaahan palaamaan.

KERTTU: Ette koskaan?

GRANSKOG: En. Minun läsnäoloni ei tule teitä enää koskaan kiusaamaan.

KERTTU: Arkkitehti Granskog: Emmekö voi olla ystäviä?

GRANSKOG: Voimme. Siksi juuri minä lähden.

KERTTU: Tuota minä en ymmärrä.

GRANSKOG: On ollut aikoja, jolloin minä olen halveksinut teitä enemmän kuin pahinta lutkaa kadulla. Nyt minä olen jälleen oppinut kunnioittamaan teitä. Minä olen jälleen nähnyt nuoruuteni ihanteen.

KERTTU: Minun mielestäni meillä juuri nyt voisi olla paljokin hupia toisistamme, nyt kun me olemme oppineet tuntemaan toisemme.

GRANSKOG: Me olemme liian vanhoja huvittelemaan, Gertrud.

KERTTU: Meillä voisi olla niin hauskaa yhdessä. Me eläisimme täällä kaikessa hiljaisuudessa sisareni kanssa, te kävisitte illoin meillä teetä juomassa, me keskustelisimme vanhoista ajoista ja väittelisimme uusien aikojen ajatuksista. Te olisitte minulle kohtelias kuin gustaviaani ja lähtiessänne te aina suutelisitte minua kädelle. Eikö teitä huvittaisi sellainen elämä?

GRANSKOG: Se olisi elämää päivänlaskun jälkeen.

KERTTU: Te ette välitä siis minun ystävydestäni?

GRANSKOG: Paljonkin. Mutta se, joka kerran on aurinkoon katsonut, — luuletteko, että hän enää muuta valoa näkee? Minun silmäni ovat huienneet jo nuoruudessa.

KERTTU: Viktor! Olenko minä ollut sinun aurinkosi?

GRANSKOG: Olet.

KERTTU: Sano se vielä kerran, ennenkuin lähdet. Tuhat tuhatta kertaa tahdon minä sen sinun suustasi kuulla.

GRANSKOG: Kaikki kaikessa olet sinä minulle ollut, enkä minä olisi mitään ilman sinua. Minun elämäni juoksun olet sinä määrännyt, ja mitä minä kulloinkin luulin sinun oikeana pitävän, sitä olen minä tehnyt. Nuorukaisena, miehenä olen minä sinua rakastanut, ja nyt rakastan minä sinua niinkuin vanha ukko vaimovainajansa muistoa rakastaa. Sinä olet antanut minulle kaikki, mitä elämällä meille ihmisille on annettavaa: iloa ja surua, rakkautta ja vihaa, ylpeyttä ja ylenkatsetta, tyyntä ja myrskyä. Ja sinä olet antanut minulle vihdoin kuoleman rauhan. Kiitos kaikesta, Gertrud.

KERTTU: Suutele siis minua ja lähde! Lähde kuin merimies morsiamensa luota.

(Syleilevät. Granskog lähtee.)

KERTTU: Viktor!

GRANSKOG: Gertrud! (Syleilevät jälleen.)

KERTTU: Sano, tahdothan sinä muistella minua lempeydellä.

GRANSKOG: Kuinka en minä sinua lempeydellä muistelisi!

KERTTU: Voitko sinä antaa minulle anteeksi?

GRANSKOG: Mitä olisi minulla sinulle anteeksi annettavaa! Sinä minun sydämeni sielu!

KERTTU: Minä olen murtanut sinun elämäsi onnen.

GRANSKOG: Et sinä ole sitä murtanut, vaan kohtalo.

KERTTU: Me olimme luodut toisillemme.

GRANSKOG: Kohtalo leikkii meidän kanssamme kuin tuuli kuivaneilla lehdillä. Huomaatko sinä sen, Gertrud?

KERTTU: Ei minun kanssani enää.

GRANSKOG: Eikä minun.

KERTTU: Viktor!

GRANSKOG: Mitä? Mikä sinun on?

KERTTU: Minä tunsin jotain kovaa sinun povellasi? Mikä se on?

GRANSKOG: Mistä sinä olet noin saanut sormesi musteeseen, armaani? Katso nyt!

KERTTU: Minä aavistan — Viktor! katso minua silmiin?

GRANSKOG: Mitä sinä aavistat?

KERTTU: Onko se revolveri?

GRANSKOG: Kaikkea sinun päähäsi juolahtaakin!

KERTTU: Viktor! Sinä aiot mennä ja surmata itsesi tänä yönä!

GRANSKOG: Minä vannon: se ei ole revolveri!

KERTTU: Sinä voit vannoa väärin minun tähteni. Anna se minulle!

GRANSKOG: Se on vain eräs kirjelijapas.

KERTTU: Anna se minulle.

GRANSKOG: Se ei ole minun.

KERTTU: Kenenkä se on?

GRANSKOG: Johan Wilhelmin.

KERTTU: Sitä suurempi syy on minulla tietää.

GRANSKOG: Salli minun ensin selittää —

KERTTU: Viktor: oletko sinä koskaan minua rakastanut?

GRANSKOG: Elä kysy minulta noin! Elä kysy minulta noin!

KERTTU: Suuteloillani minä sinun suusi suljen, ja käsivarsillani minä sinun kätesi vangitsen. Katso, näin minä vangitsen sinut.

GRANSKOG: Sinä saat tämän lippaan. Sinä saat, kuuletko, sinä saat sen.

KERTTU: Mitä minä huolin sinun lippaistasi, sinä ylpeä mies! Sinut itsesi minä tahdon, sinun, lämpimän veresi minä tahdon. Haa, sinä kalpenet, armas! Tunnetko sinä vampyyrin huulet?

GRANSKOG: Onko nyt maailman yö?

KERTTU: On. Me olemme kaksin. Ei kukaan näe meitä. Ei muut kuin yölamppu. Tunnetko sinä sen ruusunpunaisen valon? Sulje silmäsi — ja minä kuiskaen sen sinun korvaasi: jää tänne aamunkoittoon asti!

GRANSKOG: Minulla ei ole tahtoa enää.

KERTTU: Niinpä olen minä sinun tahtosi, istu ja iloitse! Tahdotko sinä viiniä? Se on myrkytettyä, mutta mitä se tekee. Rakkaus on myrkyttänyt meidät, miksemme voisi me myrkyttää rakkautta! Huomenna tahi ylihuomenna, kerran me kuolemme kuitenkin. Miksemme voisi kuolla rakkautemme yönä.

GRANSKOG: Kuolkaamme!

KERTTU: Odota, et sinä noin saa kuolla! Ruusu rinnassa pitää sinun elämästä erota. Kas noin. Ja nyt!

GRANSKOG: Maljasi, Gertrud!

KERTTU: Maljasi, Viktor! Pohjaan!

GRANSKOG: Pohjaan! (Juovat.)

KERTTU: Ennen aamunkoittoa me olemme kuolleet.

GRANSKOG: Siis yksi autuuden yö!

KERTTU: Ja tuskan. Tule ja suutele minua.

GRANSKOG: Minun nuoruuteni morsian!

KERTTU: Sinä paha, paha poika, miksi tahdoit sinä kuolla yksin?

GRANSKOG: Sinä hyvä, hyvä tyttö, niiksi tahdoit sinä minua seurata?
(Suutelevat. Ovikello helähtää.)

KERTTU: Se on Alli.

GRANSKOG: Herra Jumala!

KERTTU: Hän on varmaan myöhästynyt junalta. Hän ei saa nähdä sinua. Minä menen häntä vastaan.
(Menee ja palaa hetken päästä takaisin kirje kädessä.) Se oli vaan joku vahtimestari. Mitä on maailmalla minulle vielä ilmoitettavaa? (Aukaisee kirjeen ja vaipuu parahtaen nojatuoliin.)

GRANSKOG: Mitä se on?

KERTTU: Hän on kuollut.

GRANSKOG: Kuka?

KERTTU: Johan Wilhelm. Tunti sitten. Halvaukseen.

GRANSKOG: Tänä yönä tekee siis kuolema heinää.

KERTTU: Hän tahtoi kuolla meidän kanssamme. Viktor! Minne sinä menet?

GRANSKOG: Hyvästi Gertrud!

KERTTU: Älä jätä minua yksin! Älä jätä minua. Minua niin pelottaa.

GRANSKOG: Meidän täytyy nyt erota.

KERTTU: Täytyykö meidän nyt kuolla? En minä uskalla kuolla yksin.
(Parahtaa äkkiä.) Tuossa hän on!

GRANSKOG: Kuka?

KERTTU: Johan Wilhelm! Etkö sinä näe häntä. Hän seisoo meidän välillämme.

GRANSKOG: Sinä hourit. Katso ylös, ei täällä ole mitään.

KERTTU: Se oli siis hänen varjonsa. Minä näin hänet niin selvään,
Viktor: kumpi meistä on hänet murhannut?

GRANSKOG: Murhannut?

KERTTU: Kun hän ei saa kuolemassakaan rauhaa. Kumpi meistä on tehnyt hänet hulluksi?

GRANSKOG: Ei kumpikaan. (Ottaa lippaan taskustaan.) Täällä on hänen hulluksi tekijänsä.

KERTTU: Se oli siis totta?

GRANSKOG: Oli. Sinun luvallasi, Gertrud.

(Pistää paperit kynttilän liekkiin.)

KERTTU nykähyttää päätään.

GRANSKOG: Hän oli hyvä, mutta heikko.

KERTTU: Niin, niin. Mitä te sanoittekaan? Minä en oikein kuullut. Ai, te tahdoitte sanoa hyvää yötä.
Niin, niin. Minuakin tuntuu väsyttävän. Paljoko kello on?

GRANSKOG: On jo myöhäistä.

KERTTU: Hyvästi, kiitos käymästä. Missä Alli mahtaa olla, kun hän ei tule jäähyväisiä sanomaan?
Minä käsken hänet tänne?

GRANSKOG: Alli on poissa.

KERTTU: Aivan oikein, Johan Wilhelm nukkuu jo. Minun täytyy myös mennä nukkumaan. Hyvästi, lanko! se on hauskaa, että meistä on tullut näin hyvät ystävät. Muistatteko? Meillä oli ennen aina pientä kinaa. Jaa, jaa, älkää kieltäkö sitä.

GRANSKOG: Hyvää yötä, Gertrud.

KERTTU: Hyvää yötä. Maiju tulee teitä eteiseen valaisemaan. (Menee alkooviin.) Johan Wilhelm!
(Vaipuu maahan.)

Esirippu.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TUONELAN JOUTSEN; SOTA VALOSTA; JOHAN
WILHELM ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

**Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™
electronic works**

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project

Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in

creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.